

กรอบในเนื้อหาเชิงลบของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับรัฐบาล ช่วงปลายสมัยรัฐบาลบรรหาร ชวลิต และ
ชวน

กระสุน สกุดโพน

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวารสารสนเทศ ภาควิชาวารสารสนเทศ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-17-0579-4

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

FRAMES IN NAGATIVE NEWSPAPER CONTENT ABOUT BANHARN, CHAVALIT AND
CHUAN ADMINISTRATIONS AT THE END OF THEIR PERIODS

KRASOON SKULPONE

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Arts in Journalism

Department of Journalism

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-17-0579-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์

กรอบในเนื้อหาเชิงลบของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับรัฐบาล ช่วงปลายสมัย
รัฐบาลบริหาร ชวลิต และชวน

โดย

นายกระสุน สกุลโพน

สาขาวิชา

วารสารสนเทศ

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ ดร.ดวงกมล ชาติประเสริฐ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ จุมพล รอดคำดี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พีระ จิรโสภณ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.ดวงกมล ชาติประเสริฐ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ รจิตลักษณ์ แสงอุไร)

นายกระสุน สกุลโพน : กรอบเนื้อหาเชิงลบของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับรัฐบาล ช่วงปลาย
สมัยรัฐบาลบริหาร ชาวลิต และชวน (FRAMES IN NEGATIVE CONTENT ABOUT
NEWSPAPER
BANHARN, CHAVALIT AND CHUAN ADMINISTRATION AT THE END OF THEIR PERIODS
อ. ที่ปรึกษา : อ.ดร. ดวงกมล ชาติประเสริฐ, 99 หน้า. ISBN 974-17-0579-4

งานวิจัยนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงการวางกรอบของหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอเนื้อหา
เชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลบริหาร ชาวลิต และชวน ในช่วงปลายรัฐบาล โดยจะศึกษาถึงจำนวนของเนื้อ
หาเชิงลบที่ปรากฏ และการวางกรอบในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบเหล่านั้น

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหาในส่วนของข่าวและบทความแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับรัฐบาล
ทั้งสามชุด ในช่วง 90 วันสุดท้ายของการบริหารประเทศ จากหนังสือพิมพ์ 3 ชื่อฉบับ ได้แก่หนังสือ
พิมพ์มติชน ไทยรัฐ และเดลินิวส์

ผลการศึกษาพบว่า ในช่วงปลายของรัฐบาล หนังสือพิมพ์จะนำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยว
กับรัฐบาลมากกว่าเนื้อหาอื่นๆ อย่างไรก็ตาม ปัญหาของทั้งสามรัฐบาลจะถูกวางกรอบแตกต่างกัน
ไป ดังต่อไปนี้:

- รัฐบาลบริหาร จะถูกวางกรอบเกี่ยวกับความขัดแย้งภายในรัฐบาลเป็นหลัก ตามมา
ด้วยความไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่นในรัฐบาล
- รัฐบาลชาวลิต จะถูกวางกรอบเกี่ยวกับความไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่นเป็นหลัก ตามมาด้วย
ผลงานที่ล้มเหลว หรือการบริหารงานที่ผิดพลาด
- รัฐบาลชวน จะถูกวางกรอบเกี่ยวกับนโยบาย หรือแนวทางที่ไม่เหมาะสมเป็นหลัก
ตามมาด้วยความไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่นในรัฐบาล

โดยที่สาเหตุของความแตกต่างกันในกรอบของแต่ละรัฐบาล มาจากปัจจัยหลายด้าน ทั้ง
ลักษณะเฉพาะของรัฐบาลเอง บริบทของสังคมในเวลานั้น และปัจจัยเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์

ภาควิชาวารสารสนเทศ..... ลายมือชื่อนิสิต กระสุน สกุลโพน
สาขาวิชาวารสารสนเทศ..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา อานันท์ ปุณณกันต์
ปีการศึกษา 2544

418 50512 28: MAJOR JOURNALISM

KEY WORD: FRAME ANALYSIS/ NEGATIVE CONTENT/NEWSPAPER COVERAGE
NEWSPAPER

KRASOON SKULPONE: FRAMES IN NEGATIVE CONTENT ABOUT BANHARN,
CHAVALIT AND CHUAN ADMINISTRATIONS AT THE END OF THEIR PERIODS

THESIS ADVISOR: DUANG-KAMOL CHARTPRASERT, Ph.D., 99 pp. ISBN 974-
17-0579-4

This research compared the framing of negative contents about the Banharn, Chawalit and Chuan Administrations at the end of their periods. It looked specifically at the amount of the negative contents and how they were framed in each case.

The news stories and articles on the three governments during the last 90 days of their periods in three daily newspapers namely Matichon, Thairath and Daily News were content analyzed.

The results showed that there were more negative contents than positive and neutral contents at the end of each administration. However, the problems of the three administrations were framed differently as followed:

- For the Banharn Administration, the problems were most often framed as being caused by the conflict in the administration and the uncertainty or the lack of trust in the administration respectively.
- For the Chawalit Administration, the problems were most often framed as being the result of the uncertainty or the mistrust in the administration and the failure of his governance respectively.
- For the Chuan Administration, the problems were most often framed as being the result of the inappropriate policy and the uncertainty or mistrust in the administration respectively.

The research suggested that the differential treatments were due to characteristics of each government, the social context and variables related to the newspapers.

Department Journalism

Student's signature Krasoon Skulpone

Field of study Journalism

Advisor's signature Duangkamol Chartprasert

Academic Year 2001

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบพระคุณบุคคลดังต่อไปนี้

ไพฑูรย์ – พรศิริ สกุลโพน – บิดา มารดา

รองศาสตราจารย์ ดร.เสถียร เทยประทับ – อาจารย์ที่ปรึกษาท่านแรก

อาจารย์ ดร.ดวงมล ชาติประเสริฐ – อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.พีระ จิรโสภณ – ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ รจิตลักษณ์ แสงอุไร – กรรมการสอบฯ

เจ้าหน้าที่คณะนิเทศศาสตร์ และหอสมุดแห่งชาติ – ทุกท่าน

เพื่อนๆ โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อนๆ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เพื่อนๆ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

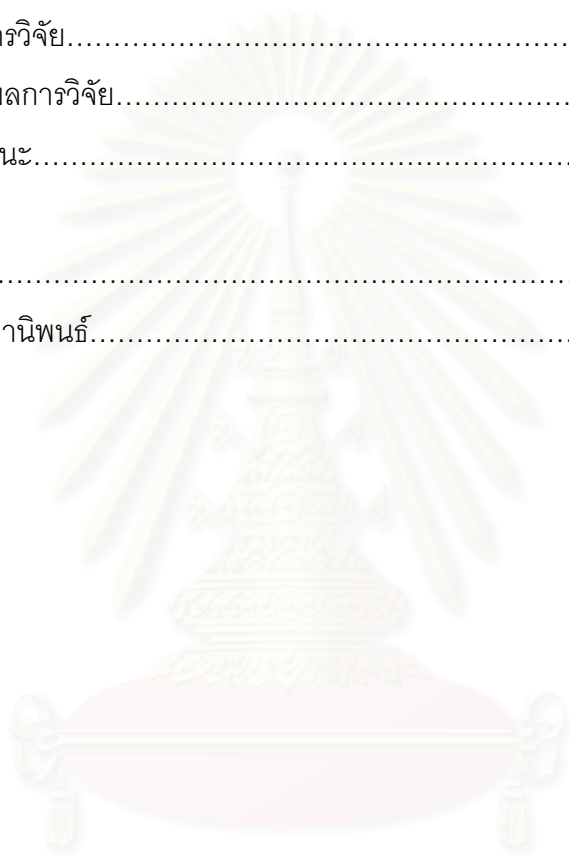
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ

บทที่

1. บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 ปัญหาวิจัย.....	9
1.3 วัตถุประสงค์.....	9
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
2.1 แนวคิดเบื้องต้นในเรื่องของกรอบกับการสื่อสาร.....	12
2.2 ภาพรวมการศึกษาเกี่ยวกับกรอบในทางการสื่อสารมวลชน.....	13
2.3 กรอบในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดการสร้างความเป็นจริงทางสังคม.....	13
2.4 กรอบของสื่อ (Media Frame) และกรอบของผู้รับสาร (Audience Frame).....	14
2.5 กรอบของสื่อ.....	15
2.6 กรอบของผู้รับสารหรือกรอบของปัจเจกบุคคล.....	16
2.7 ว่าด้วยงานวิจัยกรอบ ในฐานะที่เป็นตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม.....	17
2.8 แบบจำลองกระบวนการวางกรอบ ในระบบการสื่อสารมวลชน.....	18
2.9 กรอบของสื่อมวลชน.....	22
2.10 อิทธิพลของกรอบของสื่อมวลชน.....	23
2.11 งานวิจัยเกี่ยวกับกรอบของสื่อมวลชน.....	27
2.12 กรอบการเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาล.....	29
2.13 แนวคิดเกี่ยวกับเนื้อหาทิศทางลบ.....	29

2.14 แนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์ทางการเมือง.....	30
2.15 แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสื่อมวลชนกับรัฐบาล.....	32
2.16 กรอบของการนำเสนอเนื้อหาทางการเมือง.....	33
2.17 นิยามตัวแปรเชิงปฏิบัติการ.....	34
2.18 สมมุติฐานของการวิจัย.....	35
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	36
3.1 ขอบเขตของการวิจัย.....	36
3.2 ประชากรที่ศึกษา.....	36
3.3 กลุ่มตัวอย่าง.....	37
3.4 หน่วยของการวิเคราะห์.....	38
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	39
3.6 ตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูลที่ 1.....	39
3.7 ตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูลที่ 2.....	40
3.8 การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	40
3.9 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
4. ผลการวิจัย.....	43
4.1 ความถี่ของทิศทางที่ปรากฏ ในการเสนอเนื้อหาในช่วงปลายของทุกรัฐบาล.....	44
4.2 ความถี่ของทิศทางที่ปรากฏ ในการเสนอเนื้อหาในช่วงปลายของแต่ละรัฐบาล.....	46
4.3 เปรียบเทียบความถี่ และสัดส่วนของทิศทางที่ปรากฏ ในการนำเสนอเนื้อหาในช่วงปลาย ของแต่ละรัฐบาล.....	56
4.4 ลักษณะที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับรัฐบาล จำแนก ตามแก่นเรื่อง.....	59
4.5 ความถี่ของลักษณะที่ปรากฏ ในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลในช่วงปลาย ของทุกรัฐบาล.....	62
4.6 ความถี่ของลักษณะการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาล ในช่วงปลายของแต่ละรัฐ บาล.....	65
4.7 เปรียบเทียบความถี่ของลักษณะการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบในช่วงปลายของแต่ละรัฐบาล	

.....	79 4.8
เปรียบเทียบกรอบที่แตกต่างกันระหว่างรัฐบาลที่ศึกษา.....	82
5. สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	86
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	86
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	90
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	96
รายการอ้างอิง.....	97
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	99

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
ตารางที่ 1 ทิศทางของเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล ในช่วงปลายของทั้งสามรัฐบาล.....	44
ตารางที่ 2 ทิศทางที่หนังสือพิมพ์เลือกนำเสนอในช่วงปลายรัฐบาลบริหาร.....	50
ตารางที่ 3 ทิศทางที่หนังสือพิมพ์เลือกนำเสนอในช่วงปลายรัฐบาลชวลิต.....	52
ตารางที่ 4 ทิศทางที่หนังสือพิมพ์เลือกนำเสนอในช่วงปลายรัฐบาลชวน.....	54
ตารางที่ 5 ลักษณะที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบของทั้งสามรัฐบาล ในส่วนเสนอข้อเท็จจริง.....	62
ตารางที่ 6 ลักษณะที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบของทั้งสามรัฐบาล ในส่วนแสดงความคิดเห็น.....	63
ตารางที่ 7 ลักษณะที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบของทั้งสามรัฐบาล รวมทั้งส่วนเสนอข้อเท็จจริง และส่วนแสดงความคิดเห็น.....	64
ตารางที่ 8 ลักษณะที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบ ในช่วงปลายรัฐบาลบริหาร ในส่วนแสดงข้อเท็จจริง.....	65
ตารางที่ 9 ลักษณะที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบ ในช่วงปลายรัฐบาลบริหาร เฉพาะในส่วนแสดงความคิดเห็น.....	66
ตารางที่ 10 ลักษณะที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบ ในช่วงปลายรัฐบาลบริหาร ทั้งส่วนแสดงข้อเท็จจริง และส่วนเสนอความคิดเห็น.....	67
ตารางที่ 11 ลักษณะที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบ ในช่วงปลายรัฐบาลชวลิต ในส่วนที่มุ่งเสนอข้อเท็จจริง.....	70
ตารางที่ 12 ลักษณะที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบ ในช่วงปลายรัฐบาลชวลิต ในส่วนที่มุ่งแสดงความคิดเห็น.....	71
ตารางที่ 13 ลักษณะที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบ ในช่วงปลายรัฐบาลชวลิต ทั้งส่วนที่แสดงข้อเท็จจริง และเสนอความคิดเห็น.....	72
ตารางที่ 14 ลักษณะที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบ ในช่วงปลายรัฐบาลชวน ในส่วนที่มุ่งแสดงข้อเท็จจริง.....	75
ตารางที่ 15 ลักษณะที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบ ในช่วงปลายรัฐบาลชวน ในส่วนที่มุ่งแสดงความคิดเห็น.....	76
ตารางที่ 16 ลักษณะที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบ ในช่วงปลายรัฐบาลชวน ทั้งส่วนแสดง	

ข้อเท็จจริง และส่วนเสนอความคิดเห็น.....	77
ตารางที่ 17 ลักษณะการเสนอเนื้อหาเชิงลบ ในช่วงปลายรัฐบาล เปรียบเทียบทั้ง 3 รัฐบาล ในส่วน ที่มุ่งเสนอข้อเท็จจริง.....	79
ตารางที่ 18 ลักษณะการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบ ในช่วงปลายรัฐบาล เปรียบเทียบทั้ง 3 รัฐบาล ใน ส่วนที่เสนอความคิดเห็น.....	80
ตารางที่ 19 ลักษณะการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบ ในช่วงปลายรัฐบาล เปรียบเทียบทั้ง 3 รัฐบาล รวม ทั้งส่วนแสดงข้อเท็จจริง และส่วนเสนอความคิดเห็น.....	81

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแนภูมิ

แนภูมิ

หน้า

แนภูมิที่ 1 ความถี่ของทิศทางที่ปรากฏ ของเนื้อหาในช่วงปลายของทั้งสามรัฐบาล รวมเนื้อหาทั้งส่วนเสนอข้อเท็จจริง และส่วนเสนอความคิดเห็น.....	46
แนภูมิที่ 2 ความถี่ของทิศทางที่ปรากฏ ของเนื้อหาเกี่ยวกับรัฐบาลในช่วงปลายรัฐบาล เฉพาะเนื้อหาส่วนที่เสนอข้อเท็จจริง.....	47
แนภูมิที่ 3 ความถี่ของทิศทางที่ปรากฏ ของเนื้อหาเกี่ยวกับรัฐบาลในช่วงปลายรัฐบาล เฉพาะเนื้อหาส่วนที่แสดงความคิดเห็น.....	48
แนภูมิที่ 4 ความถี่ของเนื้อหาเชิงลบเป็นจำนวนขึ้น จำแนกตามรัฐบาล.....	57
แนภูมิที่ 5 ความถี่ของเนื้อหาเชิงลบเป็นจำนวนขึ้นต่อวัน จำแนกตามรัฐบาล.....	57
แนภูมิที่ 6 สัดส่วนของเนื้อหาเชิงลบต่อเนื้อหาทั้งหมด จำแนกตามรัฐบาล.....	58

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา และความสำคัญของปัญหา

ในกรณีที่มีการโต้แย้ง หรือโต้เถียงกัน ไม่ว่าจะในประเด็นใดๆ เป็นเรื่องปกติที่เราจะเห็นแต่ ละฝ่ายพยายามที่จะนิยาม (define) หรือวางกรอบ (frame) ประเด็นนั้นๆ ด้วยการใช้คำ (terms) ของตนเอง

ยกตัวอย่างเช่น การโต้กันในเรื่อง “การทำแท้ง” ฝ่ายหนึ่งจะพยายามอธิบาย ประเด็นดังกล่าว โดยอิงอยู่กับ “ชีวิตของเด็กที่อยู่ในท้อง” ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งก็จะพยายามเน้น ว่า เรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องของ “สิทธิของสตรี ในอันที่จะเลือกว่าจะทำอย่างไรกับร่างกายของตัวเอง” ถึงที่สุดแล้ว ฝ่ายที่สามารถทำให้อีกฝ่ายหนึ่งยอมรับในกรอบความคิดของตนได้ ก็เท่ากับเป็น ฝ่ายมีชัยไปแล้วในการโต้แย้งนั้นๆ

แม้แต่ในการวิจัยสำรวจความคิดเห็น เกี่ยวกับประเด็นเรื่องการทำแท้งนี้ ในการอาศัยแบบ สอบถาม ก็พบยั้งว่า ความคิดเห็นของประชาชนจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างง่ายดาย จากหน้ามือเป็น หลังมือ เพียงเพราะแค่มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะของการตั้งคำถาม โดยขึ้นอยู่กับว่าคำถามนั้นใช้คำ หรือรูปประโยคว่าอย่างไร¹

จะเห็นได้ว่า ในประเด็น (Issue) แต่ละเรื่องนั้น มีหลายแง่มุมที่เป็นข้อเท็จจริง อยู่ที่ว่าเรา จะมองประเด็นนั้นโดยอาศัยข้อเท็จจริงใด การเลือกมองบางแง่มุม และเลือกไม่มองในบางแง่มุม จะทำให้เรามองประเด็นเดียวกันนั้นแตกต่างกันออกไป อันจะส่งผลให้มีความคิดเห็น ตลอดจนทัศนคติเกี่ยวกับประเด็นนั้นแตกต่างกันไปอีกด้วย

ในทางการประชาสัมพันธ์ เสรี วงษ์มณฑา ได้ยกตัวอย่างเพื่อแสดงให้เห็นถึง หลักของการ บริหารเชิงยุทธ์ หรือการบริหารประเด็น (Issue Management) สำหรับนักประชาสัมพันธ์ไว้ว่า

¹ Werner J. Severin James W. Tankard, Jr , Communication Theories Origin , Methods , and Uses in the Mass Media 5th ed. (Addison Wesley Longman Inc. , 2001) , p. 277.

“การสร้างเขื่อน จะมีกลุ่มที่ขัดแย้งกัน 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่อยากให้สร้าง จะให้เหตุผลว่าสร้างเพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วม ส่วนอีกกลุ่มหนึ่ง เป็นกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จะให้เหตุผลว่าการสร้างเขื่อนเป็นการทำลายป่า ... ดังนั้น เพื่อให้ประเด็นข่าวสารได้ถูกนำเสนอสู่สังคมในเชิงบวก ให้กลุ่มที่ต่อต้านเห็นด้วย อาจจะต้องดึงฝ่ายที่ต่อต้านให้เป็นกลุ่มสนับสนุน โดยยึดหลักว่าสิ่งใดก็ตามที่ช่วยเสริมสร้างประเด็นของบริษัทในแง่ดี ก็จะมาประชาสัมพันธ์ แต่ถ้าสิ่งใดจะทำให้ประเด็นถูกต่อต้าน ก็จะไม่กล่าวถึง”²

ลักษณะดังกล่าว อาจเรียกได้ว่าเป็นการวางกรอบ (Framing) ของผู้ส่งสาร โดยอาจจะเกิดขึ้นโดยจงใจ หรือไม่จงใจก็ได้แน่นอนว่าในการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน ก็มีการวางกรอบอยู่ด้วยเช่นกัน กรอบถือเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของสารที่ถูกส่งผ่านไปยังผู้รับสาร

ในการสื่อสาร การเล่าเรื่องราวเรื่องเดียวกัน อาจจะทำให้ผู้รับสารรับรู้สารนั้นแตกต่างกันออกไปได้ อยู่ที่ว่าผู้ส่งสาร อาศัยกรอบใดในการเล่าเรื่องนั้นๆ ในการทำหน้าที่ของนักข่าวก็เป็นไปในลักษณะนี้เช่นกัน เพราะการนำเสนอข่าวไปสู่ผู้อ่าน ถือเป็นลักษณะหนึ่งของการเล่าเรื่อง ผู้อ่านย่อมจะได้รับรู้ข่าวต่างๆ ตามกรอบที่นักข่าววางเอาไว้

Gaye Tuchman ให้ทัศนะไว้ว่า “ข่าวคือหน้าต่างของโลก และผู้รับสารก็จะเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและผู้อื่นผ่านกรอบหน้าต่างนั้น”³

ถาวร บุญปวัฒน์ ได้แสดงทัศนะถึงการทำหน้าที่ของนักข่าวไว้ว่า “ถ้าเปรียบข่าวเหมือนอาหาร นักข่าวก็คือผู้ทำหน้าที่เป็นคนหากับข้าวมาปรุงเป็นอาหาร ที่สำคัญคือกับข้าวส่วนมากก็เป็นตลาดนัด นักข่าวจึงต้องไปตลาดนัดของข่าวสาร เหมือนพ่อครัวแม่ครัวไปจ่ายกับข้าว”⁴

ตามนัยดังกล่าว การที่นักข่าวเลือกที่จะทำอาหารอะไรในแต่ละมื้อ ก็เปรียบได้กับทฤษฎีการจัดวาระข่าวสาร (Agenda Setting) ของสื่อมวลชน โดยหากจะมองให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ในแต่ละเมนูที่นักข่าวเลือกทำนั้น อาจจะมีการปรุงได้หลายสูตร เครื่องปรุงที่นักข่าวเลือกมาใช้ในแต่ละเมนู

² เสรี วงษ์มณฑา , การประชาสัมพันธ์เชิงปฏิบัติ (กรุงเทพมหานคร : A.N. การพิมพ์, 2540), หน้า 119.

³ Gaye Tuchman , Making news (New York : Free Press, 1978) p. 1.

⁴ ถาวร บุญปวัฒน์ , หลักการหนังสือพิมพ์ (กรุงเทพมหานคร: มติชน, 2538) หน้า 77.

ก็คือการวางกรอบ (Framing) ของข่าวนั้นๆ นั่นเอง รสชาติของอาหารเมนูเดียวกัน จึงแตกต่างกันไปได้ ถ้ามีการใช้เครื่องปรุงที่แตกต่างกัน

การวางกรอบจึงถือเป็นเรื่องที่สำคัญในการทำงานของนักข่าว เพราะถือเป็นการมองเรื่องนั้นๆ ตั้งแต่เริ่ม ว่าเป็นเรื่องของอะไร มีความสำคัญอย่างไร ควรจะนำเสนออย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางปฏิบัติ ที่เราปฏิเสธไม่ได้ว่ามีการนำเสนอความคิดเห็น (opinion) มาพร้อมกับข้อเท็จจริง (fact) ในการรายงานข่าวอยู่เสมอๆ ดังที่สุทธิชัย หยุ่นตั้งข้อสังเกตเอาไว้ว่า

“...เส้นแบ่งระหว่างข่าวกับความเห็น ข่าวกับบทวิเคราะห์ ความเห็นส่วนตัวกับบทวิจารณ์ของคนทำข่าว กำลังเลื่อนรางออกไปเสียจนกลายเป็นภาพซับซ้อน มีอาจจะแบ่งให้เกิดความชัดเจนอย่างที่ควรจะเป็น ผลที่ตามมาก็คือ การที่นักข่าวถูกมองว่าเป็นคนที่แสวงหาข่าวเฉพาะด้านที่สอดคล้องกับแนวความคิดของตนเท่านั้น”⁵

หมายความว่ากรอบที่วางไว้ ย่อมจะส่งผลกระทบต่อการ “ทำข่าว” ในหลายๆ ขั้นตอน เช่นการแสวงหาข้อมูล การเลือกแหล่งข่าว การตั้งคำถามสัมภาษณ์ การเขียนข่าว ฯลฯ โดยแทบจะไม่ต้องกล่าวถึงการเขียนบทความ หรือบทวิเคราะห์ ซึ่งแน่นอนว่าต้องมีการวางกรอบความคิดไว้ก่อนที่จะเขียนอยู่แล้ว

อย่างไรก็ตาม Tuchman กล่าวถึงการมองข่าวและความคิดเห็นที่ปรากฏในสื่อมวลชนในฐานะที่เป็นกรอบว่า “เป็นการพิจารณาถึงเนื้อหา โดยไม่ได้สนใจที่จะพิจารณาคนข่าวในฐานะปัจเจก ไม่ได้สนใจจะวิเคราะห์เกี่ยวกับ อคติ (bias) ของตัวนักข่าว หรือคนเขียนบทความ ซึ่งปัญหาดังกล่าว น่าจะปล่อยให้เป็นที่ของนักจิตวิทยาจะดีกว่า”⁶

กล่าวคือ หากพิจารณาตามแนวคิดนี้แล้ว การที่สื่อมวลชนเสนอข่าวด้านเดียว การที่สื่อมวลชนเขียนบทความโจมตีใครคนใดคนหนึ่ง การที่สื่อมวลชนมีการโน้มเอียงเข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด หรือการที่สื่อมวลชนไม่นำเสนอประเด็นใดเป็นข่าว ฯลฯ ล้วนแล้วแต่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการวางกรอบของสื่อมวลชนเกี่ยวกับ “ประเด็น” นั้นๆ ทั้งสิ้น

⁵ สุทธิชัย หยุ่น , คนข่าว (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เนชั่น , 2543) , หน้า 22.

⁶ Gaye Tuchman , Making News , p. 2.

เมื่อเราพิจารณาว่าข้อเท็จจริง และความคิดเห็นที่ถูกนำเสนอโดยสื่อได้ถูกวางกรอบ สิ่งที่น่าสนใจก็คือ ในข่าวแต่ละข่าว เหตุการณ์แต่ละเรื่องราว หรือหัวข้อแต่ละประเภท สื่อมวลชนได้วางกรอบไว้อย่างไร ประเด็นใดที่ถูกเน้นเป็นพิเศษ และประเด็นใดที่ถูกละเว้นมองผ่าน เราสามารถที่จะวิเคราะห์การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนได้ โดยพิจารณาจากกรอบที่ใช้ในการนำเสนอ ซึ่งถือเป็นอีกแง่มุมหนึ่งของการวิพากษ์สื่อ นอกเหนือไปจากการมองในเรื่องของความเป็นกลาง

ยกตัวอย่างเช่น พรรณพิมล นาคนาวา ตั้งข้อสังเกตว่า สื่อมวลชนที่ทำหน้าที่รายงานข่าวสถานการณ์สงครามในดินแดนต่างๆ ทั่วโลก มักจะได้รับการวิพากษ์วิจารณ์และตั้งข้อสังเกตถึงบทบาทที่ค่อนข้างจะโน้มเอียงไปในทางสนับสนุนการทำสงคราม มากกว่าจะแสดงบทบาทต่อต้านสงคราม ทั้งนี้ โดยอาศัยการพิจารณาจาก

“แง่มุมข่าวที่มุ่งแสดงแสนยานุภาพการทำลายล้างของอาวุธสงครามในครั้งสงครามอ่าวเปอร์เซีย ... ให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพของอาวุธ และความสำเร็จในการโจมตีเป้าหมาย มากกว่าที่จะสนใจผลกระทบด้านมนุษยธรรม

...ไม่นำเสนอความเคลื่อนไหวของกลุ่มบุคคลที่ต่อต้านการประกาศสงคราม อย่างเช่นการเดินขบวนประท้วงต่อต้านสงครามที่เกิดขึ้นในยูโกสลาเวียของประชาชนในดินแดนแห่งนี้ ตรงกันข้าม สื่อตะวันตกกลับเลือกแหล่งข่าวที่สนับสนุนให้มีการทำสงคราม”⁷

จากการศึกษาของวิลาลินี พิพิธกุล เกี่ยวกับบทบาทของสื่อมวลชนในการสื่อสารเพื่อลดความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อม ศึกษากรณีของข่าวมลพิษจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะ พบว่า “สื่อมวลชนมุ่งรายงานแต่เหตุการณ์ความคืบหน้าชนิดวันต่อวันจนเกินไป ทำให้การลงลึกของเนื้อหาในด้านการวิเคราะห์สาเหตุ วิธีการแก้ไข และแม้กระทั่งการป้องกันสุขภาพตนเอง ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ต่อชาวบ้านไม่ค่อยได้รับการนำเสนอ”⁸

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสนอข่าวการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 ว่า “...ไม่ค่อยครอบคลุมสาระข้อมูลส่วนภูมิภาคอย่างเพียงพอ มักจะเป็นการ

⁷ พรรณพิมล นาคนาวา, “สื่อมวลชนกับสันติภาพ” โลกของสื่อ ลำดับที่ 4 วิชา อุตมฉันทน์, บรรณาธิการ (ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2544) หน้า 106 – 107.

⁸ วิลาลินี พิพิธกุล, “ข่าวสิ่งแวดล้อม อย่าสร้างความตื่นตัวจนกลายเป็นตื่นกลัว” จับจ้องมองสื่อ ธีร นันท์ อนุวัชศิริวงศ์, เมตตา วิวัฒน์นกุล และ ปรีดา อัครจันทโชติ, บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร โครงการสื่อสันติภาพ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541) หน้า 123.

เสนอว่าใครจะได้เป็น นายกฯ จนกลายเป็นการเลือกตั้งนายกฯ มากกว่า อยากรจะให้เน้นตัวระบบมากกว่าตัวบุคคล และอยากให้เห็นวิเคราะห์ประมวลข้อมูล ให้คุณค่าความคิดเห็นของประชาชนมากกว่านักการเมือง”⁹

หรือจะเป็นทัศนวิพากษ์จาก ภูษณ ปรีชญานินช ถึงลักษณะการเลือกประเด็นข่าวของสื่อมวลชนไทย ที่ว่า

“ประเด็นที่จะมีโอกาสเป็นข่าว มักจะเป็นเรื่องของความขัดแย้งส่วนบุคคล ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มการเมือง การกล่าวหาซึ่งกันและกัน และ ฯลฯ บางครั้ง ข่าวใหญ่ ที่ขึ้นหน้า 1 หนังสือพิมพ์รายวันต่อเนื่องกันหลายวันนั้น มาจากประเด็นที่เล็กมากในทัศนะของผม ข้อมูลพื้นฐาน หรือภูมิหลังของเรื่องราว มักไม่ค่อยปรากฏเป็นข่าว”¹⁰

การวิพากษ์สื่อมวลชนในทิศทางต่างๆ เหล่านี้ ล้วนแต่เป็นการตั้งคำถามไปยังการวางกรอบของสื่อมวลชนทั้งสิ้น

สำหรับเรื่องเกี่ยวกับการเมือง ถือได้ว่าเป็นเนื้อหาสำคัญ ที่สื่อมวลชนมุ่งถ่ายทอดไปสู่ประชาชน เนื่องจากเล็งเห็นว่าคุณค่าข่าวที่น่าสนใจอยู่หลายประการ อีกทั้งยังมีผลกระทบต่อสังคมเป็นอย่างสูง

สุรชาติ บำรุงสุข ได้เสนอทัศนะ ว่าด้วยแนวโน้มการเมืองไทยในอนาคตไว้ประการหนึ่งว่า ต่อจากนี้ไป การเมืองไทยจะเป็นไปในลักษณะของ “การเมืองแบบสื่อครองใจ” (Media – Orient Politics) โดยได้อธิบายถึงบทบาทของสื่อมวลชน ที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ว่า

“...สื่อมีผลโดยตรงต่อการสร้างภาพของนักการเมืองเพื่อให้เกิดภาพลักษณ์อย่างที่ตนเองต้องการ ความรับรู้ และความรู้สึกของผู้คนจะได้รับอิทธิพลจากสื่ออย่างมาก จึงไม่แปลกอะไรนักที่จะมีผู้กล่าวว่า “สื่อตั้งรัฐบาล – สื่อล้มรัฐบาล” เพราะสื่อได้กลายเป็นเครื่องมืออันทรงพลังทางการเมืองของโลกอนาคต

⁹ ผู้จัดการรายวัน 2 มิ.ย. 2538 อ้างถึงใน วันนักข่าว ปี 2539 หน้า 29.

¹⁰ ภูษณ ปรีชญานินช , “คำนำ” ข่าวที่ไม่เป็นข่าว ธนาพร อิวสกุล , บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน , 2544) หน้า (1).

ฉะนั้น รัฐบาลที่ไม่สามารถ “เล่น” กับสื่อได้ หรือไม่สามารถที่จะ “ใช้” สื่อได้
อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว รัฐบาลนั้นก็ไม่น่าจะมีอายุยืนยาวเท่าใดนัก”¹¹

นักการเมืองเองก็ตระหนัก และให้ความสำคัญอย่างยิ่ง กับบทบาทของการเสนอเนื้อหา
ทางการเมืองของสื่อมวลชน ทำให้หลายต่อหลายครั้ง รัฐบาลหรือผู้บริหารประเทศ จะแสดงที่ท่าไม่
พอใจการทำหน้าที่ของสื่อ ส่งผลให้มีความขัดแย้งในการทำหน้าที่ของทั้งสองฝ่ายอยู่ทุกยุคทุกสมัย

ในช่วงที่นายบรรหาร ศิลปอาชาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เราจึงพบพาดหัวข่าวว่า
“บรรหารไว้อาลัย หนังสือพิมพ์ต้นเหตุล้มรัฐบาล”¹² โดยในเนื้อความก็คือ นายบรรหาร “ไม่พอใจการ
ทำหน้าที่ของสื่อมวลชน เพราะนักข่าวชอบตั้งคำถามที่ทำให้เกิดปัญหา ไม่ถามเรื่องที่มีการประชุม
นอกจากนั้นยังพูดด้วยว่า เคยไปถามอาจารย์นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับคำตอบว่าไม่เคยสอนลูก
ศิษย์อย่างนี้เลย สอนกันตามตำรา แต่ลูกศิษย์ไปคิดตำราใหม่ขึ้นมา จนอาจารย์ตามไม่ทัน”¹³

“ตลอดระยะเวลา 1 ปีที่รัฐบาลของนายบรรหาร ศิลปอาชา เข้ามามีอำนาจปกครอง
ประเทศ ได้เกิดเหตุพิพาทระหว่างรัฐบาลกับสื่อมวลชนอยู่บ่อยครั้ง ไซ้เพียงแต่เท่านั้น บุคคลใน
คณะรัฐบาลบางคนก็ประกาศเป็นศัตรูกับหนังสือพิมพ์ มองว่าหนังสือพิมพ์จ้องล้มรัฐบาล นำเสนอ
แต่สิ่งเลวๆ ให้ประชาชนอ่าน ...ทำให้ผลการสำรวจความเห็นของสำนักต่างๆ ออกมาในทำนองว่า
ภาพพจน์การบริหารราชการแผ่นดิน และรัฐมนตรีหลายคนตกต่ำ หรือสอบตกในสายตาของ
ประชาชน”¹⁴

นายสมัคร สุนทรเวช รองนายกรัฐมนตรี ได้แสดงทัศนะไว้ในการแถลงผลงาน 3 เดือนของ
รัฐบาลเมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2538 ว่า

“กลางคืนโทรทัศน์ก็มีรายการเหยียบย่ำซ้ำเติมรัฐบาล ... รุ่งเช้าหนังสือพิมพ์ก็มีทั้งข่าว บท
ความตำรารัฐบาล กลางวันเปิดวิทยุฟัง ก็มีคนโทรเข้ามาตำรารัฐบาลทุกวัน การทำโพลออกมาแล้วจะ
ให้มันดีขึ้นมา เป็นไปไม่ได้หรอก โพลก็ต้องเลว”¹⁵

¹¹ สุรชาติ บำรุงสุข , “แนวโน้มการเมืองไทย , ” มติชนสุดสัปดาห์ (26 พฤศจิกายน 2539) : 26

¹² มติชน 15 สิงหาคม 2539 หน้า 1.

¹³ บทนำ มติชน 17 สิงหาคม 2539 หน้า 20.

¹⁴ บทนำ มติชน 1 กรกฎาคม 2539 หน้า 20.

¹⁵ มติชน 4 พ.ย. 2538 อ้างถึงใน วันนักข่าว ปี 2539 หน้า 32.

ต่อมาในสมัยรัฐบาลซึ่งมีพลเอกชวลิต ยงใจยุทธเป็นนายกรัฐมนตรี ความรู้สึกของนักการเมืองซึ่งรัฐบาลที่มีต่อสื่อมวลชนก็ยังเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับสมัยรัฐบาลบรรหาร คือมีความตึงเครียดต่อกันมาโดยตลอด หลายครั้งหลายครารัฐบาลแสดงความไม่พอใจต่อการเสนอข่าวของสื่อมวลชน ส่งผลให้มีการตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองข่าวสารและสื่อมวลชนขึ้น โดยมี ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน

คณะกรรมการดังกล่าวที่สื่อมวลชนขนานนามให้ว่าเป็น “ศูนย์พิฆาตสื่อ” นั้น ทำหน้าที่อยู่ทั้งสิ้น 141 วัน หรือราวๆ 5 เดือน โดยจะออกหนังสือแถลงให้กับสื่อมวลชนทุกครั้งที่มีการเสนอข่าวในเชิงลบกับรัฐบาล “...วันสุดท้ายก่อนยุติบทบาทประธานศูนย์พิฆาตสื่อ ร.ต.อ.เฉลิม ได้กล่าวทิ้งท้ายไว้ว่า เชื่อว่าไม่มีรัฐบาลชุดไหน ไม่ว่าจะเปลี่ยนรัฐบาลก็ร้อยรัฐบาลก็จะหนีการโจมตีจากสื่อไปไม่พ้น”¹⁶

ทัศนคติของ ร.ต.อ.เฉลิม ได้รับการตอกย้ำอีกครั้งในสมัยรัฐบาลถัดมา เมื่อรัฐบาลที่มีพรรคประชาธิปัตย์เป็นแกนนำได้เข้ามาบริหารประเทศ นายกรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัยก็ระบุว่า “ตนถูกหนังสือพิมพ์ต่อว่าเป็นประจำ ถ้าวันนี้ไปเปิดหนังสือพิมพ์ดู ก็จะเห็นว่าตนโดนด่ามากถึง 90 % เป็นอย่างน้อย จะมีที่ชื่นชมอยู่เพียง 0 – 10 %”¹⁷ ลูกพรรคประชาธิปัตย์ นายสาทิตย์ วงศ์หนองเตย ก็ได้กล่าวไว้ขณะปราศรัยว่า “หนังสือพิมพ์รุมด่ารัฐบาลทุกวัน จนภาพพจน์ย่ำแย่”¹⁸

ภาพพจน์หรือภาพลักษณ์ (Image) ที่นายสาทิตย์ระบุขึ้น ถือเป็นสิ่งสำคัญในทางการเมือง ภาพลักษณ์กับนักการเมืองเป็นของคู่กัน เนื่องจากภาพลักษณ์เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งต่อพัฒนาการทางการเมืองในด้านต่างๆ มีความสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของนักการเมือง ภาพลักษณ์จะเป็นตัวแปรสำคัญสำหรับนักการเมือง ต่อการได้รับหรือไม่ได้รับการเลือกตั้ง เป็นตัวแปรสำคัญต่อการได้รับ หรือไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน

เมื่อการนำเสนอเนื้อหาทางการเมืองของสื่อมวลชนมีผลต่อภาพลักษณ์ ดังนั้น ถ้ามีการนำเสนอเนื้อหาในเชิงลบ ก็ย่อมจะเสริมสร้างให้เกิดภาพลักษณ์เชิงลบด้วย และด้วยองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของภาพลักษณ์คือการ “ติดตัว” ทำให้นักการเมืองย่อมจะไม่พอใจอย่างแน่นอน ถ้าจะมีภาพลักษณ์เชิงลบติดตัวของตนเองอยู่

¹⁶ วันนักข่าว ปี 2541 หน้า 44.

¹⁷ บทนำ มติชน 29 ก.ค. 2543 หน้า 2.

¹⁸ สังคมผู้แทน มติชน 23 ส.ค. 2543 หน้า 2.

ตัวอย่างที่ชัดเจนสำหรับการเมืองไทย ที่แสดงให้เห็นถึงผลเสียจากการที่นักการเมืองมีภาพลักษณ์เชิงลบติดตัว ได้แก่ กรณีนายณรงค์ วงศ์วรรณ ที่เป็นหัวหน้าพรรคสามัคคีธรรม ซึ่งเป็นพรรคการเมืองที่ได้รับเสียงข้างมากจากการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 แต่ตัวนายณรงค์เองไม่สามารถขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ เนื่องจากภาพลักษณ์ที่ออกมาไม่เป็นที่ยอมรับของประชาชน และต่างประเทศ

เมื่อนักการเมืองโดยเฉพาะฝ่ายรัฐบาล ซึ่งทำหน้าที่บริหารประเทศได้ตั้งข้อสังเกตว่า การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับตนของสื่อมวลชน มีแต่การตำหนิ โจมตี มองกันในแง่ร้าย หรืออาจสรุปได้ว่าเป็นไปในเชิงลบเป็นหลัก ซึ่งถ้าเป็นจริงตามนั้น การโจมตีดังกล่าวก็มีแนวโน้มที่จะสร้างภาพลักษณ์ที่ไม่ดี หรือภาพลักษณ์เชิงลบให้เกิดขึ้นกับนักการเมือง หรือรัฐบาลนั้นๆ ได้ และถ้าภาพลักษณ์นั้นติดตัวอยู่ ก็อาจจะทำให้รัฐบาลไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน ทั้งในขณะที่ยังบริหารประเทศอยู่ และส่งผลให้ไม่ได้รับการสนับสนุนให้กลับมาบริหารประเทศอีก

จากแนวคิดที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้เอง ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาว่า จริงหรือไม่ ที่การเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับรัฐบาลเป็นไปในเชิงลบมากกว่าเนื้อหาอื่นๆ และในส่วนของเนื้อหาเชิงลบที่ปรากฏนั้น สื่อมวลชนมีการนำเสนออย่างไร โดยจะอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับกรอบ (Frame) มาอธิบาย

ทั้งนี้ ในการศึกษา จำเป็นที่จะต้องเลือกช่วงเวลาใดช่วงเวลานึง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ช่วงเวลาปลายรัฐบาล หรือช่วงท้ายๆ ของการบริหารงานของรัฐบาลนั้นมีความเหมาะสมที่สุด เนื่องจากรัฐบาลได้บริหารประเทศไปในระยะเวลาที่พอสมควร และใกล้จะหมดวาระแล้ว น่าจะเป็นช่วงที่สื่อมวลชนมีการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบ ในปริมาณที่เพียงพอต่อการนำมาศึกษา

โดยผู้วิจัย ได้เลือกรัฐบาลที่จะทำการศึกษามา 3 ชุดด้วยกัน อันได้แก่รัฐบาลของนายบรรหาร ศิลปอาชา (บริหารประเทศช่วงปี พ.ศ. 2538 – 2539) , รัฐบาลของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ (บริหารประเทศช่วงปี พ.ศ. 2539 – 2540) และรัฐบาลของนายชวน หลีกภัย (บริหารประเทศช่วงปี พ.ศ. 2540 – 2543) เหตุที่เลือกศึกษา 3 รัฐบาลดังกล่าวก็เนื่องจากเป็นรัฐบาล 3 ชุดล่าสุดที่เพิ่งพ้นไปจากการบริหารประเทศ และรัฐบาลทั้งสามก็มีลักษณะการสิ้นสุดของอำนาจการบริหารที่แตกต่างกัน กล่าวคือ

- รัฐบาลบรรหาร สิ้นสุดอำนาจเมื่อนายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี ประกาศยุบสภา

- รัฐบาลชวลิต สิ้นสุดอำนาจเมื่อพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี ประกาศลาออกจากตำแหน่ง
- รัฐบาลชวน สิ้นสุดอำนาจเมื่อสภาผู้แทนราษฎรครบวาระ 4 ปี

ความแตกต่างกันของการผันไปจากตำแหน่งนั้น อาจจะทำให้มีความแตกต่างกันของกรอบ ที่หนังสือพิมพ์ใช้ในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบของรัฐบาลนั้นๆ

โดยสรุปแล้ว หัวข้อที่ผู้วิจัยจะศึกษาในที่นี้ ได้แก่ “กรอบในเนื้อหาเชิงลบของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับรัฐบาล ช่วงปลายสมัยรัฐบาลบรรหาร ชวลิต และชวน”

ปัญหานำวิจัย

1. ในช่วงปลายรัฐบาล หนังสือพิมพ์นำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาล มากกว่าเนื้อหาอื่น ๆ จริงหรือไม่
2. รัฐบาลต่างคณะกัน หนังสือพิมพ์นำเสนอเนื้อหาเชิงลบ ในทิศทางที่แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
3. ในช่วงปลายรัฐบาล หนังสือพิมพ์ใช้กรอบใด ในการเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาล
4. รัฐบาลต่างคณะกัน หนังสือพิมพ์มีการวางกรอบที่แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงกรอบ ลักษณะของกรอบ และการวางกรอบ ในการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชน
2. เพื่อศึกษาถึงกรอบที่หนังสือพิมพ์ ใช้ในการเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางในการพิจารณาการเสนอเนื้อหาการเมืองเกี่ยวกับรัฐบาลของสื่อมวลชน
2. เป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับกรอบของสื่อต่อไปในอนาคต
3. สร้างมุมมองใหม่ ในการวิพากษ์วิจารณ์การทำหน้าที่ของสื่อมวลชน ที่จับต้องได้มากกว่าการพิจารณาความเป็นกลาง

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “กรอบในเนื้อหาเชิงลบของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับรัฐบาล ช่วงปลายสมัยรัฐบาล บรรหาร ชวลิต และชวน” ในครั้งนี้ มีทฤษฎี และแนวคิด ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเบื้องต้นในเรื่องของกรอบกับการสื่อสาร
2. ภาพรวมการศึกษาเกี่ยวกับกรอบในทางการสื่อสารมวลชน
 - ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของแนวคิด การสร้างความเป็นจริงทางสังคม
 - กรอบของสื่อ และกรอบของผู้รับสาร
 - กรอบของสื่อ
 - กรอบของผู้รับสาร
 - ว่าด้วยงานวิจัยกรอบ ในฐานะที่เป็นตัวแปรอิสระ และเป็นตัวแปรตาม
 - แบบจำลองกระบวนการการวางกรอบ ในระบบการสื่อสารมวลชน
3. กรอบของสื่อมวลชน
 - อิทธิพลของกรอบของสื่อมวลชน
 - งานวิจัยเกี่ยวกับกรอบของสื่อมวลชน
4. กรอบของการเสนอเนื้อหาเชิงลบของรัฐบาล
 - แนวคิดเกี่ยวกับเนื้อหาเชิงลบ
 - แนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์ทางการเมือง
 - แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสื่อมวลชนกับรัฐบาล
 - กรอบของการนำเสนอเนื้อหาทางการเมือง

แนวคิดเบื้องต้นในเรื่องของกรอบกับการสื่อสาร

กรอบ (Frame) และการวางกรอบ (Framing) มีรากฐานมาจากการศึกษาทางด้านสังคมวิทยา (Sociology) และจิตวิทยา (Psychology) เป็นแนวคิดที่ได้รับมาจากการอธิบายปรากฏการณ์บางอย่างที่นักวิชาการทั้งสองสาขาสามารถสังเกต หรือวัดได้

ผู้ที่ได้รับเครดิตกับการใช้ กรอบ (Frame) มาอธิบายเรื่องราวทางการสื่อสารเป็นคนแรก ได้แก่ Gregory Bateson (1972)¹⁹ โดยในเบื้องต้นนี้ กรอบ ถูกนำเข้ามาอธิบายปรากฏการณ์ในสาขาการสื่อสารระหว่างบุคคล (Human Communication)

ในฐานะจิตแพทย์ Bateson ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารของผู้ป่วยโรคจิตเภท (Schizophrenics) จากการศึกษา เขาอธิบายว่า ผู้ป่วยโรคจิตเภทนั้น จะไม่สามารถ หรือไม่ปรารถนาที่จะเข้าใจ กรอบของสารโดยทั่วไป (conventional framing messages) โดยพวกเขาจะมองนอกกรอบ (misframe) หรือมองสารนั้นโดยไม่เข้าใจในบริบท (context) หมายความว่า พวกเขาอาจจะเข้าใจในตัวสาร แต่จะไม่เข้าใจตัวบริบทในเชิงทั่วไปของคนปกติ และนั่นเองคือสาเหตุที่ส่งผลให้พวกเขาไม่สามารถแยกแยะระหว่างเรื่องเพ้อฝัน (fantasy) กับเรื่องที่เป็นจริง (reality) ได้

Bateson ใช้คำว่า กรอบ ในการอธิบายว่า ฉากหลัง (background) ที่อยู่นอกกรอบ (frame) ไม่ใช่ส่วนหนึ่งของภาพ (picture) โดยสรุปแล้ว กรอบคือการมองโลก หรือการทำความเข้าใจกับโลก ในขณะที่คนปกติจะมองโลกอยู่ในกรอบ แต่ผู้ป่วยโรคจิตเภทจะมองโลกนอกกรอบ นี่เองที่เป็นเหตุผลที่คนปกติ กับผู้ป่วยโรคจิตเภทไม่สามารถสื่อสารกันให้เข้าใจได้

นอกจากนี้ ตามแนวคิดของ Bateson กรอบจะช่วยในการนำเสนอสาร โดยช่วยในเชิงบริบท หรือบอกเป็นนัย ยกตัวอย่างเช่น ความสูงต่ำของเสียงของข้อความใดๆ ที่ถูกนำเสนอ ได้ทำการวางกรอบสารนั้น และมีส่วนในการช่วยให้ผู้คนเข้าใจสารนั้นด้วย

ภาพรวมการศึกษาเกี่ยวกับกรอบ ในทางการสื่อสารมวลชน

สำหรับในทางการสื่อสารมวลชนนั้น การวางกรอบ (Framing) ถือเป็นแนวคิด (concept) ที่เป็นส่วนหนึ่งในบริบทของการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของสื่อ (Media Effects) โดยสามารถอธิบายแนวคิดเกี่ยวกับกรอบ (Frame) ในแง่มุมต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

¹⁹ Lyombe Eko "Framing and Priming Effects" Gerald Stone , Michael Singletary , and Virginia P. Richmond , Clarifying Communication Theories: A Hands-on Approach (Iowa State University Press , 1999) p. 277.

กรอบในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดการสร้างความเป็นจริงทางสังคม

Dennis McQuail (1994) ชี้ว่า “การศึกษาทั้งหมดในทางการสื่อสารมวลชน ล้วนแล้วแต่มีพื้นฐานมาจากความเชื่อที่ว่าสื่อมีอิทธิพลทั้งนั้น”²⁰ ทั้งนี้ McQuail ได้แบ่งช่วงเวลาแห่งพัฒนาการ ในการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อ ออกเป็น 4 ยุคด้วยกัน อันได้แก่

- ยุคที่หนึ่ง ช่วงเข้าสู่ศตวรรษที่ 20 จนกระทั่งถึงปลายทศวรรษที่ 30 จะถูกกำหนดโดยการบังเกิดขึ้นของโฆษณาชวนเชื่อ (propaganda) ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 อันนำไปสู่การหวาดหวั่นต่ออิทธิพลของสื่อว่าจะมีผลต่อทัศนคติอย่างมหาศาล (strong effects)
- ยุคที่สอง ต่อจากยุคที่หนึ่ง จนกระทั่งถึงปลายทศวรรษที่ 60 เป็นช่วงของการตั้งคำถามต่ออิทธิพลของสื่อ การศึกษาของ Klapper (1960) ได้ข้อสรุปว่า การรณรงค์ไม่ได้มีผลต่อประชาชนสักเท่าไร อิทธิพลที่สำคัญเกิดขึ้นจากการต่อยอดทัศนคติที่มีอยู่เดิมมากกว่า แม้แต่กับผู้รับสารที่พบว่ามี การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ผลของสื่อก็มีอยู่น้อยเต็มที หรือมีอยู่อย่างจำกัด (limited effects) เท่านั้น
- ยุคที่สาม เริ่มในช่วงเข้าสู่ศตวรรษที่ 70 เป็นยุคที่กลับมาเชื่อในเรื่องอิทธิพลของสื่ออีกครั้งหนึ่ง โดยได้เปลี่ยนมุมมองจากที่เคยเน้นศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ มาเป็นการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อที่มีผลต่อการรับรู้ (cognition effects)
- ยุคที่สี่ ซึ่งเป็นยุคปัจจุบัน และเป็นยุคที่เกี่ยวข้องกับการวางกรอบ (Framing) เริ่มขึ้นตั้งแต่ช่วงต้นทศวรรษที่ 80 แนวคิดหนึ่งที่สำคัญของยุคนี้ก็คือ การสร้างความเป็นจริงทางสังคม (Social construction) นั่นเอง

กล่าวคือ การศึกษาอิทธิพลของสื่อในปัจจุบัน มีแนวโน้มที่จะผสมผสานกันระหว่างแนวคิดอิทธิพลอันมหาศาล (strong effects) และอิทธิพลอันจำกัด (limited effects) ของสื่อมวลชน

อธิบายได้ว่า สื่อมวลชนมีผลกระทบที่สำคัญ ในการสร้างความเป็นจริงทางสังคม โดยการ “วางกรอบของความเป็นจริง ในทิศทางที่เป็นรูปแบบตายตัวจนสามารถคาดหมายได้”²¹ หรือ “สื่อมวลชนได้สร้างกรอบ ซึ่งผู้อ่าน หรือผู้ชมใช้ ในการตีความ พุดคุย ถกเถียง อภิปรายกันเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม”²²

²⁰ Dennis McQuail , *Mass Communication Theory: An Introduction* 3rd ed. (Thousand Oaks, CA Sage , 1994) p. 327.

²¹ Ibid., p. 331.

²² Gaye Tuchman *Making news* (New York : Free Press , 1978) p. ix.

อย่างไรก็ตาม ในขณะเดียวกัน อิทธิพลของสื่อก็ถูกจำกัดไว้ด้วยลักษณะของปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างสื่อกับผู้รับสาร “วาทกรรมที่ถูกถ่ายทอดผ่านสื่อ เป็นแค่ส่วนหนึ่งเท่านั้นของกระบวนการการสร้างความหมายของปัจเจกบุคคล”²³

กรอบของสื่อ (Media Frame) และ กรอบของผู้รับสาร (Audience Frame)

การศึกษาเกี่ยวกับกรอบในทางการสื่อสารมวลชน จะถูกมองใน 2 ลักษณะ โดยกรอบจะถูกพิจารณาทั้งในฐานะที่เป็นตัวสร้างข่าว (presenting news) และในฐานะที่เป็นตัวทำความเข้าใจกับข่าว (comprehending news) แนวคิดทั้ง 2 ลักษณะดังกล่าว จึงถูกแบ่งออกเป็น กรอบของสื่อ หรือกรอบของข่าว (Media or News Frame) กับกรอบของผู้รับสาร หรือกรอบของปัจเจกบุคคล (Audience or Individual Frame) ดังที่นักวิชาการหลายคนได้แสดงทัศนะไว้

Todd Gitlin (1980) ชี้ว่า “กรอบจัดการกับโลกใบนี้ ทั้งกับนักข่าวที่รายงานมัน และในอีกระดับหนึ่ง ก็กับพวกเรา (ผู้รับสาร) ที่ให้ความเชื่อถือในรายงานข่าวนั้นด้วย”

Kinder กับ Sander (1990) ระบุว่า กรอบเป็นทั้ง “เครื่องมือในการถ่ายทอดวาทกรรมทางการเมือง” ซึ่งก็ตรงกับแนวคิดเรื่องกรอบของสื่อ ในขณะเดียวกันก็เป็น “โครงสร้างภายในของความคิด” ซึ่งก็เท่ากับเป็นกรอบของผู้รับสาร

และ Robert Entman (1991) ได้อธิบายว่า กรอบของสื่อคือ “คุณสมบัติในตัวเองของข่าวนั้นๆ (attributes of the news itself) และกรอบของผู้รับสารคือ “โครงสร้างของกระบวนการจัดการกับข่าวสาร (information – processing schemata)

กรอบของสื่อ

Robert Entman (1993) กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของกรอบของไว้ว่า ได้แก่ “การเลือก (Selection) และการทำให้โดดเด่น (Salience) ...การวางกรอบคือการเลือกบางแง่มุม หรือบางมุมมองของความเป็นจริง และทำให้มันโดดเด่น โดยอาศัยบริบทของการสื่อสารต่างๆ ในอันที่จะเสนอปัญหา,ตีความสาเหตุ,ประเมินค่าทางศีลธรรม และ / หรือ แนะนำแนวทางแก้ไขต่อประเด็นนั้นๆ”²⁴

²³ Gamson & Modigliani อ้างถึงใน Dietram A. Scheufele Framing as a Theory of Media Effects Journal of Communication Winter 1999 p.105.

²⁴ Robert Entman , Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm Journal of Communication 43 (4) 1993 p. 52.

สำหรับ Entman แล้ว กระบวนการเกี่ยวกับกรอบจะประกอบด้วย 4 ส่วนหลักๆ²⁵ อันได้แก่ ผู้ส่งสาร (the communicator), ผู้รับสาร (the receiver), ตัวบท (the text) และตัววัฒนธรรม (the culture)

เขาอธิบายว่า “ผู้ส่งสาร” จะวางกรอบ (โดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม) ด้วยการตัดสินใจว่าจะถ่ายทอดเรื่องใด โดยที่การตัดสินใจนั้น จะถูกชี้นำโดยประสบการณ์ และระบบความเชื่อของเขา กรอบจะกลายเป็นส่วนหนึ่งของ “ตัวบท” ซึ่งจะทำหน้าที่นำกรอบที่ถูกขยายหรือถูกย่อบางแง่มุมโดยอาศัยวิธีการทางการสื่อสารต่างๆ แล้วนั้น ไปสู่ผู้รับสาร

เมื่อกรอบดังกล่าวถูกถ่ายทอดไปยังผู้รับสาร จะมีผลในการชี้นำความคิด และการรับรู้ประเด็นนั้นๆ ของผู้รับสาร อย่างไรก็ตาม ข้อสรุปของผู้รับสารอาจจะไม่สะท้อน หรือเป็นไปตามกรอบที่ผู้ส่งสารวางไว้ก็ได้ ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับ “ตัววัฒนธรรม” ซึ่งก็คือชุดของความคิดทั่วไป ที่ผู้รับสารแต่ละกลุ่ม รวมถึงแต่ละคนใช้ในการคิดต่อเรื่องนั้นๆ นั่นเอง

ทั้ง 4 ส่วนจะมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือการเลือก และการทำให้เด่นทั้งสิ้น สุดท้ายแล้ว สิ่งที่ถูกทำให้เด่นนั้น จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาต่างๆ ทั้งที่มาที่ไปของปัญหา ประเมินลักษณะของปัญหา และทางออกของปัญหา

สำหรับการทำงานของกรอบที่ Entman ชี้ว่ากรอบจะเน้น (Highlight) บางส่วนของข้อมูล ที่จะใช้ในการสื่อสาร และจะจัดการมันให้โดดเด่น (Salience) นั่น คำว่าโดดเด่นในที่นี้ ก็คือการ ทำให้ส่วนนั้นๆ ของข้อมูลสามารถสังเกตเห็นได้ง่ายขึ้น มีความสำคัญมากขึ้น และน่าจดจำมากขึ้น (more noticeable, meaningful or memorable) ในสายตาของผู้รับสาร

โดยตัวบทนั้น จะสามารถถูกทำให้โดดเด่นได้ ด้วยรูปแบบของ การจัดวาง (placement) การทำซ้ำ (repetition) หรือการใช้สัญลักษณ์ที่คุ้นเคย (familiar symbols)

อย่างไรก็ตาม Entman ย้ำว่า แม้ว่าเนื้อหาบางส่วนที่นำเสนอไป จะไม่ได้เป็นส่วนที่ถูกทำให้โดดเด่น แต่ก็อาจมีความโดดเด่นขึ้นมาได้ในตัวของมันเอง หากสามารถเข้ากับระบบความเชื่อของผู้รับสารได้ดี ในทางกลับกัน ความคิดที่ถูกเน้นนั้น ก็อาจจะยากที่ผู้รับสารจะรับรู้ ดีความ และจดจำได้เช่นกัน ถ้าไปหักล้างความเชื่อที่ผู้รับสารมีอยู่ สรุปก็คือ ขึ้นอยู่กับ พื้นฐานความคิดของผู้รับสารด้วย

กล่าวโดยสรุป เนื่องจากความโดดเด่นนี้ เป็นกระบวนการที่กระทำร่วมกันระหว่าง ผู้รับสาร กับตัวบท การมีอยู่ของกรอบในตัวบทนั้น จึงไม่ได้รับประกันความมีอิทธิพลต่อความคิดของผู้รับสารอย่างเต็มที่ อาจกล่าวได้ว่า Entman กำลังประนีประนอมอิทธิพลของกรอบของสื่อ โดยใช้กรอบของผู้รับสารมาอธิบายนั่นเอง

²⁵ Ibid., pp. 52-53.

กรอบของผู้รับสารหรือกรอบของปัจเจกบุคคล

ผู้ที่นิยามกรอบในเชิงของปัจเจกบุคคล อันนำไปสู่การศึกษา การวางกรอบ (Framing) ต่อมาอย่างกว้างขวางในทางการสื่อสารมวลชน ก็คือ Erving Goffman (1974)

Goffman ซึ่งเป็นนักสังคมวิทยา ใช้คำว่า กรอบ (Frame) ในการอธิบาย ชุดของความคาดหวัง (expectations) ที่คนเราใช้ในการทำความเข้าใจกับเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม โดยเขาอธิบายว่า กรอบก็คือ “การจัดการกับประสบการณ์” หรือเรื่องราวต่างๆ ที่เราพบเจออยู่ตลอดเวลาในชีวิตประจำวัน เป็นกระบวนการในการสำรวจ และทำความเข้าใจกับเหตุการณ์ ทั้งนี้ คนเราทุกคนจะทำการประเมินคุณค่า (values) และสร้างมุมมองที่ใช้ในการมอง (perspectives) โลกใบนี้ ซึ่งแน่นอนว่า แต่ละคนก็จะมีมุมมองที่แตกต่างกันออกไป หรืออาจกล่าวได้ว่า เรามี “กรอบอ้างอิง” (Frame of Reference) ที่แตกต่างกันนั่นเอง

Gamson กับ Modigliani มองว่า “กรอบคือความคิดหลัก ที่คนเราใช้ในการทำความเข้าใจต่อเหตุการณ์รอบข้าง และตอบตนเองว่า เรื่องดังกล่าวคืออะไร”

เช่นเดียวกันกับนิยามของ Robert Entman (1993) ที่ระบุว่า กรอบคือ “กลุ่มก้อนของความคิดที่ถูกเก็บไว้ในจิตใจของคนทุกคน เพื่อใช้ในการจัดการกับข้อมูลต่างๆ”

ดังนั้น เนื่องจากผู้สื่อข่าว ในฐานะที่เป็นบุคคลหนึ่ง จึงย่อมจะมีกรอบของปัจเจกบุคคลอยู่ด้วยเช่นกัน และกรอบของบุคคลที่มีสถานภาพเป็นผู้สื่อข่าวในสังคมนี้เอง ที่เป็นที่มาสำคัญในอันที่จะสร้าง “กรอบของสื่อ” ให้แก่สังคมนั้นๆ ต่อไป

ทั้งนี้ ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกรอบในทางการสื่อสารมวลชนนั้น มีทั้งการศึกษาเฉพาะกรอบของสื่อ (ดังงานวิจัยชิ้นนี้) , ศึกษาเฉพาะกรอบของผู้รับสาร และศึกษาในลักษณะเชื่อมโยงทั้งสองแนวคิดเข้าด้วยกัน

ว่าด้วยงานวิจัยกรอบ ในฐานะที่เป็นตัวแปรอิสระ และเป็นตัวแปรตาม

นักวิจัยได้นำกรอบมาศึกษา ทั้งในฐานะที่เป็นตัวแปรอิสระ (Independent variables) และเป็นตัวแปรตาม (Dependent variables) และเนื่องจากกรอบ ถูกพิจารณาในสองลักษณะสำคัญดังที่กล่าวไปแล้ว คือกรอบของสื่อ กับกรอบของผู้รับสาร ทำให้อาจสรุปงานวิจัยกรอบที่ผ่านมาทั้งหมดได้ โดยแบ่งออกเป็น 4 แนวทาง โดยในแต่ละแนวทาง จะมีลักษณะของคำถามนำวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ศึกษากรอบของสื่อ ในฐานะที่เป็นตัวแปรตาม คำถามนำวิจัย จะได้แก่
 - ปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อการที่นักหนังสือพิมพ์วางกรอบประเด็นนั้นๆ

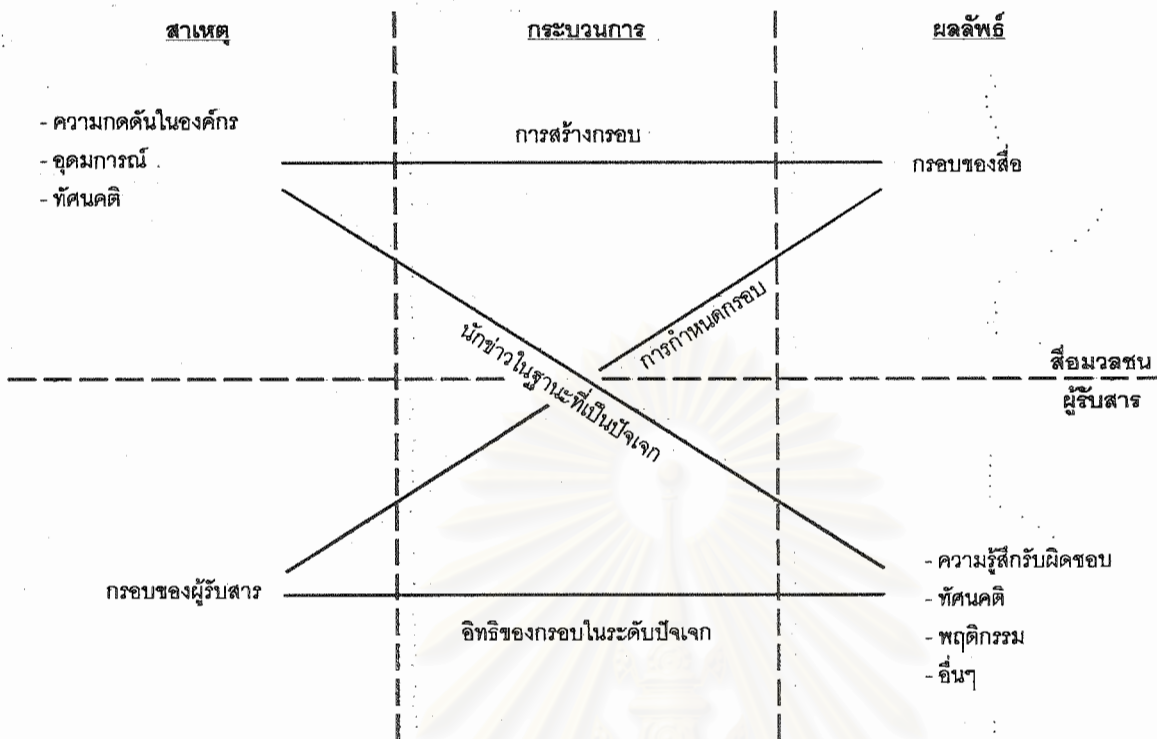
- กรอบใดที่นักหนังสือพิมพ์ใช้ (งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาในแนวทางนี้ และคำถามนำวิจัยก็คือคำถามนี้นั่นเอง)
2. ศึกษากรอบของสื่อ ในฐานะที่เป็นตัวแปรอิสระ คำถามนำวิจัย จะ ได้แก่
 - กรอบของสื่อประเภทใด ที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของผู้รับสารในประเด็นนั้นๆ และกระบวนการนั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร
 3. ศึกษากรอบของผู้รับสาร ในฐานะที่เป็นตัวแปรตาม คำถามนำวิจัย จะ ได้แก่
 - ปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อการเกิดขึ้นของกรอบอ้างอิงของปัจเจกบุคคล หรือ กรอบของผู้รับสารตอบสนองต่อกรอบของสื่อหรือไม่
 - ผู้รับสารสามารถจะเป็นผู้กระทำ (active) ในการสร้างความหมาย หรือต่อต้านกรอบของสื่อได้อย่างไรบ้าง
 4. ศึกษากรอบของผู้รับสาร ในฐานะที่เป็นตัวแปรอิสระ คำถามนำวิจัย จะ ได้แก่
 - กรอบของปัจเจกบุคคล มีอิทธิพลต่อการรับรู้ประเด็นปัญหานั้นๆ ของเขาหรือไม่

แบบจำลองกระบวนการการวางกรอบ ในระบบการสื่อสารมวลชน²⁶

Dietram Scheufele (1999) ได้เสนอ “แบบจำลองกระบวนการการวางกรอบ” (A Process Model of Framing) ขึ้น โดยอาศัยองค์ความรู้จากงานวิจัยในทางสื่อสารมวลชนที่ผ่านมาทั้งหลายทั้งปวง อันเกี่ยวกับกรอบ และการวางกรอบ

Scheufele แบ่งลักษณะการเชื่อมโยงออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ อันได้แก่ ส่วนที่เป็นที่มา (inputs) ส่วนที่เป็นกระบวนการ (processes) และส่วนที่เป็นผลลัพธ์ (outcomes) เขาชี้ว่า นี่เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา (Continuous process) โดยส่วนที่เป็นผลลัพธ์นั้น ก็จะมีสภาพกลายเป็นที่มาอันจะนำไปสู่การสร้างกระบวนการในต่อไป

²⁶ Dietram A. Scheufele *Framing as a Theory of Media Effects* pp. 114 – 118.

แบบจำลองกระบวนการการวางกรอบ (A Process Model of Framing)

ตามแบบจำลอง Scheufele ได้แยก กระบวนการหลักๆ ออกเป็น 4 กระบวนการ อันประกอบไปด้วย

1. การสร้างกรอบ (Frame Building)
2. การกำหนดกรอบ (Frame Setting)
3. อิทธิพลของการวางกรอบในระดับปัจเจก (Individual-level effects of framing)
4. นักข่าวในฐานะที่เป็นปัจเจก (Journalists as audiences)

สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของที่มา และผลลัพธ์ของแต่ละกระบวนการได้ดังต่อไปนี้

1. การสร้างกรอบ (Frame Building) เป็นกระบวนการที่ตัวนักข่าวเป็นที่มา (หรือเป็นผู้สร้าง) และผลลัพธ์ที่ได้จากกระบวนการดังกล่าว ก็คือสิ่งที่เรียกว่า “กรอบของสื่อ” (Media Frames)

ทั้งนี้ อ้างอิงจากแบบจำลองกระบวนการคัดเลือกข่าวของ Gans (1979) และงานศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลที่มีต่อเนื้อหาของสื่อ โดย Shoemaker กับ Reeses (1996) Scheufele ระบุว่า มีอย่างน้อย 3 ปัจจัย ที่ส่งผลต่อการกระบวนการการสร้างกรอบของนักข่าว

- ปัจจัยแรก ได้แก่ อิทธิพลจากตัวนักข่าวเอง (journalist-centered influences) โดยนักข่าวแต่ละคน จะสร้างกรอบของตนขึ้น โดยมีจุดประสงค์อย่างน้อยก็เพื่อที่จะวางโครงร่าง (structure) และทำความเข้าใจ (make sense) กับข้อมูลที่ได้รับเข้ามา แน่นอนว่า ในขั้นตอนนี้ก็จะถูกจัดการโดยปัจจัยหลายๆ อย่างที่มีอยู่ในตัวของเขา เช่น อุดมการณ์ (ideology) ทักษะคติ (attitudes) ปทัสถานทางวิชาชีพ (professional norms) และมันก็จะสะท้อนออกไปในที่สุด
- ปัจจัยที่สอง ได้แก่ แรงกดดันจากองค์กร (Organizational pressures) เป็นอิทธิพลอันสืบเนื่องมาจากการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ส่งผลให้ ประเภท แนวทาง ทิศทาง ตลอดจนลักษณะการทำงาน ของสื่อที่นักข่าวนั้นๆ สังเกต มีผลต่อการวางกรอบของนักข่าว ลักษณะตามปัจจัยที่สองนี้ จะใกล้เคียงกับที่ Gans เรียกว่า Organization routines
- ปัจจัยที่สาม ได้แก่ ปัจจัยภายนอก (External Sources of influence) หมายถึงกลุ่มอิทธิพลต่างๆ เช่น นักการเมือง ผู้มีอำนาจ หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นๆ โดยกรอบที่ถูกเสนอโดยกลุ่มเหล่านี้ จะถูก รับเข้ามาในตัวนักข่าวด้วย และจะส่งผลกระทบต่อมุมมองประเด็นนั้นๆ ของสื่อ และปัจจัยภายนอกเหล่านี้เอง ที่จะมีผลมากขึ้น ในกรณีที่กรอบในเรื่องนั้นๆ ยังไม่ถูกสร้างขึ้นในตัวของนักข่าว

2. การกำหนดกรอบ (Frame Setting) เป็นกระบวนการที่มีกรอบของสื่อ (Media Frames) เป็นที่มา และมีกรอบของผู้รับสาร (Audiences Frames) เป็นผลลัพธ์

งานวิจัยหลายชิ้นเกี่ยวกับการกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda setting) เองก็ได้เสนอว่า การกำหนดวาระ และการกำหนดกรอบนั้น สืบเนื่องมาจากกระบวนการเดียวกัน แต่ในขณะที่ การกำหนดวาระ เกี่ยวข้องกับความเด่นของหัวข้อ (The salience of issue) การกำหนดกรอบจะเกี่ยวข้องกับความเด่นของเรื่องราวที่เป็นส่วนประกอบของหัวข้อนั้นๆ (The salience of issue attributes) ผู้ที่เป็นเจ้าของทฤษฎีการจัดวาระอย่าง McCombs และคณะ ยังเรียกการกำหนดกรอบ ว่าเป็นการกำหนดวาระของข่าวสาร ในระดับที่สอง (The second level of agenda setting)

3. อิทธิพลของการวางกรอบในระดับปัจเจก (Individual-level effects of framing) คือกระบวนการอันมีที่มาจากกรอบของผู้รับสาร (Audience Frames) และมีผลลัพธ์ที่ได้เป็นพฤติกรรม ทักษะคติ และการรับรู้ของปัจเจกในเรื่องราวต่างๆ

กรอบของผู้รับสาร อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากกรอบของสื่อ จะมีอิทธิพล หรือส่งผลต่อการรับรู้ทัศนคติ และพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลในการมองเรื่องราวต่างๆ ต่อไปในอนาคต

และ 4. นักข่าวในฐานะที่เป็นปัจเจก (Journalists as audiences) กระบวนการสุดท้ายของแบบจำลองนี้ ก็คือการมองว่า นักข่าวเองก็เหมือนผู้รับสารของเขา คือถือเป็นปัจเจกบุคคล ในที่สุดแล้ว พวกเขาจะได้รับอิทธิพลจากกรอบที่ใช้ในการอธิบายเหตุการณ์หรือประเด็นต่างๆ เหมือนกัน แต่ในกระบวนการการผลิตข่าวนั้น นักข่าวจะใช้คำว่าแก่นของเรื่อง (Theme) มากกว่าจะเรียกมันว่ากรอบ (Frame)

Fishman (1980) เสนอว่า นักข่าวก็เหมือนกับผู้รับสารทั่วไป ที่มีโอกาสจะได้รับอิทธิพลจากกรอบของข่าว โดยเขาได้ทำการศึกษา และอธิบายถึงข่าวอาชญากรรมกรณีหนึ่ง ซึ่งในเบื้องต้น ได้ถูกเรียกโดยสื่อท้องถิ่นจำนวนไม่มากนัก ว่าเป็น “อาชญากรรมต่อผู้สูงอายุ” (crimes against the elderly) แต่ต่อมากอบดั่งกล่าว ได้ถูกเลือกไปใช้นำเสนอโดยสื่ออื่นๆ ในระดับประเทศด้วย Fishman เรียกปรากฏการณ์นี้ว่าเป็น คลื่นของข่าว (news wave)

กรอบของสื่อมวลชน

สื่อมวลชนที่ทำหน้าที่รายงานข่าว มีแนวโน้มที่จะวางกรอบของข่าวไปในทิศทางต่างๆ กรอบของข่าว คือความคิดหลักของเนื้อหาข่าว ซึ่งจะช่วยให้เราในการทำความเข้าใจเรื่องดังกล่าว โดยผ่านการเลือก การเน้น และการคัดออกของนักข่าว

นักวิชาการทางการสื่อสารมวลชน พบว่า แนวคิดเกี่ยวกับ การวางกรอบ (Framing) นั้น มีประโยชน์อย่างมากในการศึกษาเกี่ยวกับการรายงานข่าว (Coverage of news) ของสื่อมวลชน โดยสามารถจะสร้าง กระบวนทัศน์ (Paradigm) ใหม่ ที่จะมาแทนกระบวนทัศน์เก่าเกี่ยวกับการศึกษาในเรื่องของ ความเป็นกลาง และ วัตถุ (Objectivity and bias) ของสื่อ

กล่าวคือ “ในขณะที่การศึกษาเกี่ยวกับอคติ มุ่งจะพิจารณาว่า ข่าวที่นำเสนอ นั้น ความเป็นบวก (positive) เป็นกลาง (neutral) หรือเป็นลบ (negative) อย่างไรบ้าง เมื่อเราหันมามองในแง่ของกรอบ การศึกษาเรื่องอคติ ก็กลายเป็นเรื่องที่แคบ และง่ายเกินไปในทันที

นอกเหนือจากนั้น ในเรื่องอิทธิพลต่อผู้รับสารแล้ว การวางกรอบของข่าว ยังแยบยล และมีพลังมากกว่าเสียอีก ผู้รับสารอาจจะรับรู้ได้ว่า พวกเขาได้อ่านข่าวที่มีอคติ แต่จะไม่สามารถสังเกตเห็นได้ง่ายๆ เลยว่า เรื่องราวที่เขาอ่านนั้น ถูกจัดการให้อยู่ในรูปแบบบางอย่าง”²⁷

Gaye Tuchman (1978) กล่าวว่า “กรอบของข่าวจะจัดการกับความจริงที่เกิดขึ้นในทุกๆ วัน ถือเป็นส่วนหนึ่งของความจริง และนั่นเองคือลักษณะสำคัญของข่าว”

Todd Gitlin (1980) ชี้ว่า “การวางกรอบเสมือนเป็นงานประจำของนักข่าว โดยทำให้นักข่าวสามารถที่จะแยกแยะ (identify) และจัดแบ่ง (classify) ข้อมูลที่ได้มา นั่นเองที่ทำให้เขาสามารถบรรจุมันอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งจะส่งต่อไปยังผู้รับสาร”

“การวางกรอบ คือกิจกรรมของสื่อในอันที่จะเลือก เน้น และนำเสนอความจริงบางประการ ในขณะที่ละเว้นบางประการ ซึ่งในบางครั้งก็จะสะท้อนออกมาผ่านกลไกต่างๆ ของการเขียน เช่นพาดหัว (headlines) ความนำ (leads) การยกบางคำพูดมาเน้น (pull quotes) หรือการใช้ย่อหน้าสำคัญ (nut graphs)”²⁸

นอกจากนี้ “กรอบของสื่ออาจจะเป็น แก่นเรื่อง (Theme) หรือรูปแบบ (Style) ที่ถูกใช้เพื่อทำให้เรื่องนั้นดึงดูดใจผู้อ่าน และจะมีผลต่อการตัดสินใจประเด็นต่างๆ ของผู้อ่าน ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม อาจกล่าวได้ว่ากรอบคือเค้าโครงบางอย่างที่ใช้โดยสื่อมวลชน เพื่อที่จะแสดงมุมมองเฉพาะด้าน เปรียบได้กับ มุมกล้อง หรือการเคลื่อนไหวกล้อง ของภาพยนตร์นั่นเอง”²⁹

อิทธิพลของกรอบของสื่อมวลชน

ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเด็นหนึ่งที่เป็นเรื่องที่ถูกเถียงกันมากก็คือ สิ่งที่เราเรียกกันว่า “กรรณฆาต” (Mercy Killing) ว่าเป็นเรื่องเหมาะสม และขัดต่อกฎหมายหรือไม่ อย่างไร

ทั้งนี้ ในบางรัฐ สื่อมวลชนได้นำเสนอเรื่องดังกล่าว โดยใช้คำว่า “การฆ่าตัวตายโดยมีแพทย์เป็นผู้ช่วยเหลือ” (Doctor-assisted Suicides) ข้อสังเกตก็คือ “ถ้าสื่อนำเสนอโดยอธิบายประเด็นดังกล่าวด้วยการใช้คำๆ นี้ สิ่งก็ตามมาก็คือ ประชาชนในรัฐนั้นๆ จะมีแนวโน้มที่จะมอง “กรรณฆาต” ว่าเป็นเรื่องทางการแพทย์ และเป็นเรื่องของสิทธิส่วนบุคคล มากกว่าจะมองว่าเป็นเรื่องทางศีลธรรม”³⁰

²⁷ Werner J. Severin James W. Tankard, Jr , Communication Theories Origin , Methods ,and Uses in the Mass Media 5th ed. (Addison Wesley Longman Inc. , 2001) , pp. 277 – 278.

²⁸ Ibid., p. 278.

²⁹ Lyombe Eko “Framing and Priming Effects” p. 278.

³⁰ Ibid., p. 278.

Price, Tewsbury และ Powers (1997) ได้ให้นักศึกษา 278 คน อ่านเรื่องเกี่ยวกับการตัดงบประมาณในมหาวิทยาลัย โดยสุ่มให้อ่านในเรื่องที่ถูกเรียบเรียงต่างกัน 4 ชุด ทั้ง 4 ชุดจะมีข้อมูลที่เหมือนกัน แต่จะต่างกันตรงย่อหน้าเปิด และย่อหน้าปิด อันได้แก่ เกี่ยวกับปฏิชนสนใจ (human interest) ความขัดแย้ง (conflict) ผลกระทบต่อตนเอง (personal consequences) และชุดควบคุม (control version) ซึ่งจะมีแต่ตัวเรื่องเท่านั้น ไม่มีย่อหน้าเปิดและย่อหน้าปิด

จากการทดลองพบว่า การวางกรอบมีผลต่อเรื่องราวที่ถูกเน้น และได้สร้างแนวทางของการประเมินค่าบางอย่างขึ้นมา ทั้งนี้ Price, Tewsbury และ Powers สรุปว่า การประเมินค่า และความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างนั้น ชี้ให้เห็นว่า กรอบของสื่อมีผลต่อการตัดสินใจของผู้รับสารเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ

ในงานวิจัยของ Shah and Domke (1995) ซึ่งกำหนดให้คนกลุ่มหนึ่งได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการสาธารณสุข โดยผ่านกรอบทางจริยธรรม (ethical frame) และอีกกลุ่มหนึ่งได้รับข่าวสารเดียวกัน แต่นำเสนอผ่านกรอบทางสังคม (societal frame) โดยที่กรอบทางจริยธรรมจะเน้นไปในเรื่องของสิทธิขั้นพื้นฐาน และศีลธรรม ในขณะที่กรอบสังคมจะเน้นไปที่ ค่าใช้จ่ายและผลตอบแทนต่อสังคม

ผลของการทดลองพบว่า คนที่ได้รับข่าวสารผ่านกรอบจริยธรรม จะตีความการสาธารณสุขว่าเป็นประเด็นทางจริยธรรม มากกว่าคนที่ได้รับผ่านกรอบสังคม นอกเหนือจากนั้น กลุ่มคนดังกล่าว ก็มีแนวโน้มที่จะตีความประเด็นอื่นๆ ไปในทางจริยธรรมสูงขึ้นอีกด้วย

เช่นเดียวกับ การทดลองของ Kahneman กับ Tversky (1984) ซึ่งนอกจากจะทดสอบอิทธิพลของกรอบแล้ว ยังแสดงให้เห็นลักษณะของการเลือก (selecting) และการเน้น (highlighting) บางส่วนของความจริง ในขณะที่ละเว้น (omitting) ส่วนอื่นๆ

ในการทดลอง Kahneman กับ Tversky สมมุติว่าอเมริกากำลังจะต้องเผชิญกับการระบาดของโรคภัยจากเอเชีย ซึ่งหากระบาดเข้ามาจริงๆ นั้น คาดกันว่าจะสามารถคร่าชีวิตผู้คนถึง 600 คน ถ้ามีอยู่สองโปรแกรมในการที่จะต่อสู้กับโรคภัยนี้ถูกเสนอขึ้นมา กลุ่มทดลองจะเลือกใช้โปรแกรมใด โดยกำหนดว่านักวิทยาศาสตร์ได้ประมาณผลของแต่ละโปรแกรมเอาไว้ดังนี้

- โปรแกรม A ถ้านำมาใช้ ผู้คน 200 คนจะได้รับการช่วยเหลือ
- โปรแกรม B ถ้านำมาใช้ 1 ใน 3 ของทั้งหมดจะปลอดภัย ในขณะที่ 2 ใน 3 จะไม่ปลอดภัย

จากการทดลองนี้ กลุ่มตัวอย่าง 72 เปอร์เซนต์เลือก โปรแกรม A ในขณะที่ 28 เปอร์เซนต์เลือก โปรแกรม B ในการทดลองครั้งที่ 2 สถานการณ์ยังคงเดิม หากแต่ได้เปลี่ยนลักษณะการอธิบายของแต่ละโปรแกรมไป โดยระบุจำนวนคนที่จะต้องเสียชีวิตแทน

- โปรแกรม C ถ้าถูกใช้ จะมีคน 400 คนที่ต้องเสียชีวิต
- โปรแกรม D ถ้านำมาใช้ คน 1 ใน 3 จะไม่เสียชีวิต ในขณะที่ คน 2 ใน 3 จะต้องเสียชีวิต

จากการทดลองนี้กับกลุ่มตัวอย่าง พบว่าโปรแกรม C ถูกเลือก 22 เปอร์เซ็นต์ และ โปรแกรม D ถูกเลือก 78 เปอร์เซ็นต์

การทดลองของ Kahneman กับ Tversky ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า กรอบได้เลือก และเรียกร้องความสนใจ โดยเฉพาะบางมุมมอง จากความจริงทั้งหมดที่ถูกเล่า และมีส่วนกระตุ้นโดยตรงในอันที่จะกลบความน่าสนใจของมุมมองอื่นๆ ไปด้วยในตัว

ข้อสรุปจากการทดลองดังกล่าว แสดงให้เห็นถึง อิทธิพลต่อการที่คนส่วนใหญ่รับรู้ เข้าใจ จดจำปัญหา และส่งผลไปสู่การประเมินค่า และแนวทางที่พวกเขาเลือกที่จะจัดการกับปัญหานั้นๆ อาจกล่าวได้ว่า แนวคิดในเรื่องของการวางกรอบ มีผลต่อผู้รับสารส่วนใหญ่ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้มีผลในลักษณะครอบคลุมทั้งหมด (Universal) ก็ตาม

Maher (1995) ได้ศึกษาผลกระทบของการวางกรอบของหนังสือพิมพ์ เกี่ยวกับข่าวปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเลือกศึกษาที่เมืองฮอสติน รัฐเท็กซัส Maher อาศัยการวิเคราะห์เนื้อหาจากหนังสือพิมพ์รายวันท้องถิ่น และสำรวจความคิดเห็นของประชาชนมาเปรียบเทียบ โดยมีประชาชนที่อาศัยในเขตนั้นเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยศึกษาถึงการรับรู้ถึงสาเหตุของปัญหา

จากการศึกษาพบว่า กรอบของสื่อละเว้นการเชื่อมโยง ระหว่างการเพิ่มขึ้นของประชากร (Population growth) กับ ปัญหาสิ่งแวดล้อม และประชาชนในท้องถิ่นนั้น ก็ขาดการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ดังกล่าวด้วยเช่นกัน

บางครั้ง กรอบของสื่อ ก็จะเกี่ยวข้องกับแนวคิด หรือการแสดงออกอันเกี่ยวกับวัฒนธรรม หรือสิ่งที่พูดถึงกันอยู่ในเวลานั้น ทั้งยังมีส่วนในการนำเสนอวัฒนธรรมประชานิยม (popular culture) โดยสื่อมวลชนจะสร้างความหมายใหม่ๆ โดยการใช้นำน้อยๆ และศัพท์คำนั้นก็ติดปากสาธารณชนเอง

ยกตัวอย่างเช่น ในสมัยรัฐบาลของประธานาธิบดี Ronald Reagan ในช่วงทศวรรษที่ 80 ได้ตั้งโครงการหนึ่งขึ้นมา เรียกกันว่า SDI ซึ่งย่อมาจาก Strategic Defense Initiative มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะ จัดการกับอาวุธนิวเคลียร์ที่จะยิงมาจากสหภาพโซเวียต สื่อมวลชนในยุคนั้นได้ล้อเลียน SDI โดยนำไปเปรียบเทียบกับ Star Wars ภาพยนตร์ที่เปี่ยมไปด้วยเทคนิคพิเศษ และเป็นหนังที่เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมประชานิยมของสังคมอเมริกัน

SDI จึงถูกเรียกจากประชาชน ว่าเป็น Reagan's star wars defense program และได้กลายเป็นสัญลักษณ์ที่นักต่อต้านอาวุธนิวเคลียร์ใช้ ในการต่อต้านโครงการนี้ของ Reagan ด้วย จะเห็นได้ว่าในกรณีนี้ กรอบของสื่อมีอิทธิพลอย่างมาก ในฐานะที่ทำให้ SDI กลายเป็นเรื่องตลกขบขัน และกลายเป็นเรื่องเป็นไปไม่ได้ ประหนึ่งเป็นแค่หนังจากฮอลลีวู้ด

นอกจากนี้ แนวคิดเกี่ยวกับการวางกรอบ (Framing) ได้ถูกนำไปเกี่ยวข้องอย่างมาก ในการศึกษาเกี่ยวกับการจัดวาระของข่าวสาร (Agenda Setting) โดยมีการระบุว่า การวางกรอบถือเป็น การจัดวาระลำดับที่สอง (Second – Level Agenda Setting)

“ในขณะที่บทบาทในการจัดวาระของข่าวสาร ไม่ได้บอกเราว่าให้คิดอะไร (what to think) แต่ประสบความสำเร็จในการบอกเราให้คิดเรื่องอะไร (what to think about) การจัดวาระลำดับที่สองก็คือการมาบอกว่า เราควรจะคิดกับเรื่อง (บางอย่าง) นั้นอย่างไร (how to think about some objects)”³¹

ตัวอย่างจากงานวิจัยของ Golan กับ Wanta ซึ่งศึกษาการวางกรอบ ในฐานะที่เป็นการจัดวาระลำดับที่สอง โดยได้เปรียบเทียบข่าวการเลือกตั้งในขั้นต้น (primary) ของอเมริกา ที่รัฐนิวแฮมเชอร์ กับการรับรู้ในตัวผู้สมัครของประชาชน

Golan กับ Wanta ยกตัวอย่างว่า การที่หนังสือพิมพ์มักจะพูดถึง John McCain ในเรื่องเกี่ยวกับประเด็นทางศีลธรรม ทำให้ McCain กลายเป็นคนที่ดูว่ามีภาษีดีกว่าในแง่ศีลธรรม เมื่อเปรียบเทียบกับ George W. Bush ซึ่งเป็นคู่แข่ง

ดังนั้น เมื่อมีการสำรวจความคิดเห็นโดย Gallup Poll ภายใต้อำนาจว่า “ผู้สมัครคนใด จะทำหน้าที่ได้ดีที่สุดในการที่จะปรับปรุงมาตรฐานทางศีลธรรมของประเทศนี้ ?” ผู้ตอบแบบสอบถามก็จะคิดกลับไปยังเนื้อหาที่เขาได้รับมาจากหนังสือพิมพ์ และเกิดความเชื่อมโยง ระหว่างเรื่องศีลธรรม กับ McCain แน่หนอนว่า คำตอบของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากก็คือ McCain นั่นเอง

Golan กับ Wanta ระบุว่า สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อประชาชนอย่างมาก ในการรับรู้ถึงคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผลการศึกษาของทั้งคู่ก็พบว่าการเชื่อมโยงกัน ระหว่างทัศนคติของกลุ่มตัวอย่าง กับเนื้อหาที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์

³¹ Guy Golan and Wayne Wanta “Second-Level Agenda Setting in the New Hampshire Primary: A Comparison of Coverage in Three Newspapers and Public Perceptions of Candidates” *Journalism & Mass Communication Quarterly* Vol.78 No.2 Summer 2001 p. 249.

Entman ชี้ว่า “การทำความเข้าใจแนวคิดของกรอบ จะช่วยให้เราเข้าใจได้ว่า ตัวบท (Text) ของการสื่อสาร นั้น แสดงพลังของมันอย่างไร

ทั้งนี้ นอกจากจะช่วยในการศึกษาทางสื่อสารมวลชนแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อรัฐศาสตร์ กับการศึกษาเกี่ยวกับสาธารณสมบัติ และพฤติกรรมของการออกเสียงเลือกตั้ง เชื้อต่อการศึกษารื่องการรับรู้ในเชิงจิตวิทยาสังคม และช่วยในการวิจัยเกี่ยวกับชนชั้น เพศสภาพ และเชื้อชาติ ในการศึกษาเชิงวัฒนธรรม และสังคมวิทยาอีกด้วย”³²

งานวิจัยเกี่ยวกับกรอบของสื่อมวลชน

Norris (1995) ได้ศึกษาถึงกรอบของข่าวสงครามเย็น ผลการศึกษาพบว่า การเสนอข่าวเกี่ยวกับสงครามเย็น จะถูกเน้นว่าเป็นปัญหาระดับนานาชาติ เป็นปัญหาระหว่างประเทศ โดยจะชี้ให้เห็นที่มาของปัญหา ตัดสินเกี่ยวกับบทบาทของพรรคการเมืองในการกระทำต่อปัญหา และแนะนำนโยบายเพื่อเป็นทางออกของปัญหา

ทั้งนี้จากการศึกษา Norris พบว่า เหตุการณ์ต่างประเทศจะถูกตีความไปในเชิงของการแข่งขัน (Rivalry) และประเทศบางประเทศจะถูกขนานนามจากสื่อโดยใช้คำว่า ศัตรู หรือ คู่ต่อสู้ (enemy or adversaries)

Martin กับ Oshagan (1997) ศึกษาถึงกรอบที่สื่อมวลชนใช้ ในการรายงานข่าว กรณีบริษัท General Motors จะปิดโรงงานในสองเมืองที่ Arlington และ Willow run เมื่อเดือนธันวาคม ปี 1991 ซึ่งจะส่งผลให้คนงานกว่า 4,000 คนต้องตกงานในทันที

จากการศึกษาพบว่า กรอบที่สื่อมวลชน ทั้งสื่อโทรทัศน์ และสื่อสิ่งพิมพ์ใช้ก็คือ การพยายามบอกประชาชนว่าพวกเขาไม่มีทางเลือก นอกเสียจากยอมรับในการตัดสินใจทางธุรกิจนี้ แม้ว่ามันจะยากเพียงใดก็ตาม ทั้งนี้ยังชี้ว่า ในการเสนอข่าว ไม่ได้กล่าวถึงการที่หน่วยงานของรัฐจะเข้ามาเสนอทางเลือกอื่นที่จะเป็นทางออกของปัญหานี้เลย

Andsager กับ Powers (1999) ศึกษาเกี่ยวกับการวางกรอบของนิตยสาร ในช่วงทศวรรษที่ 90 ต่อกรณีโรคมะเร็งเต้านม โดยผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่า การวางกรอบของสื่อเกี่ยวกับเรื่องโรคที่มีความซับซ้อนเช่นนี้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อทางเลือกในอันที่จะดูแลสุขภาพตนเองของปัจเจกบุคคล

³² Robert Entman “Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm” p. 56.

จากการศึกษาโดยการวิเคราะห์เนื้อหา 127 บทความจากนิตยสารข่าว 3 ชื่อฉบับ ได้แก่ Newsweek, Times และ U.S. News จากนิตยสารผู้หญิง 4 ชื่อฉบับ ได้แก่ Good Housekeeping, Ladies Home Journal, McCall's และ Ms.พบว่า เนื้อหาที่ปรากฏในนิตยสารข่าว กับนิตยสารผู้หญิงต่างกันอย่างชัดเจน โดยเนื้อหาในนิตยสารผู้หญิงจะมีเรื่องราวในเชิงส่วนตัว และให้ข้อมูลที่กว้างกว่า

นอกจากนี้ ถึงแม้ว่า นิตยสารทั้งสองประเภท จะนำเสนอถึงการวิพากษ์ และการรักษาเหมือนๆ กัน แต่นิตยสารข่าวจะวางกรอบของมะเร็งเต้านม จากมุมมองทางเศรษฐกิจ โดยจะเน้นไปที่เรื่องของภาระประกัน และเงินทุนที่ใช้ในการวิจัย

Martin (1999) ได้วิเคราะห์เนื้อหาการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับประเด็นปัญหาทางสิ่งแวดล้อมที่เรียกว่า Pfiesteria ในช่วงระหว่างปี 1995 – 1998 โดยจะศึกษาถึงการเลือกแหล่งข่าวของหนังสือพิมพ์ และการวางกรอบของประเด็นดังกล่าว

จากการศึกษาบทความ 196 ชิ้น จากหนังสือพิมพ์สองชื่อฉบับ อันได้แก่ News & Observer กับ Washington Post พบว่า มีอยู่ 3 กรอบ ที่หนังสือพิมพ์ใช้ในการรายงานข่าวกรณีดังกล่าว ประกอบไปด้วย กรอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ กรอบของนักสิ่งแวดล้อม และกรอบของเกษตรกรผู้เลี้ยงหมู / ไก่ ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นแหล่งข่าวที่ถูกสัมภาษณ์มากที่สุด ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นว่า กรอบหลักในการรายงานข่าวเกี่ยวกับ Pfiesteria ก็คือ กรอบจากมุมมองของรัฐบาลนั่นเอง

กรอบของการเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาล

หลังจากที่ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับกรอบไปแล้ว เนื่องจากในงานวิจัยชิ้นนี้ เป็นการศึกษาถึงเนื้อหาเชิงลบ โดยเป็นเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาล และผลจากการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบดังกล่าวซึ่งอาจจะก่อให้เกิดภาพลักษณ์เชิงลบต่อรัฐบาลด้วย ดังนั้นจึงต้องกล่าวถึงแนวคิดต่างๆ ดังต่อไปนี้ด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับเนื้อหาทิศทางลบ³³

เนื้อหาการเมืองเชิงลบ หรือทิศทางลบ (Bad news or negative news) หมายถึง เนื้อหาการเมืองที่กล่าวถึงสถาบันการเมืองหรือบุคคลทางการเมืองในลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงความชั่วร้าย

โดยที่ Thomas E. Patterson เห็นว่า สาเหตุที่สื่อมวลชนรายงานเนื้อหาการเมืองทิศทางลบ มากกว่าเนื้อหาทิศทางบวก น่าจะเป็นผลมาจากการหันมารายงานข่าวเชิงตีความแทนการบรรยายข่าวแบบอดีต ซึ่งเปิด

³³ มัทนา เจริญวงศ์ “เนื้อหาการเมืองในหนังสือพิมพ์รายวัน” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขา วิชาวารสารสนเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543)

โอกาสให้ผู้สื่อข่าวสามารถควบคุมเนื้อหาและทิศทางของเนื้อหาได้มากขึ้น ผลที่ตามมาคือ รูปแบบเนื้อหาที่มีจุดสนใจอยู่ที่เรื่องลบในทางการเมือง เนื่องจากง่ายต่อการกระตุ้นอารมณ์ ความสนใจผู้อ่าน

การรายงานข่าวในเชิงตีความที่มีการควบคุมเนื้อหาได้มากขึ้นนี้เอง ที่ทำให้ข่าวมีส่วนในการถ่ายทอดมุมมองเฉพาะด้าน ไม่ต่างไปจากการแสดงความคิดเห็นผ่านบทความ อันจะสะท้อนให้เห็นถึงกรอบที่ใช้ในการนำเสนอเนื้อหาอื่นๆ ได้

แนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์ทางการเมือง

มีนักวิชาการหลายคนได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับภาพลักษณ์ไว้ดังต่อไปนี้³⁴

Claude Robinson และ Walter Barlow (1959) ได้อธิบายความหมายของภาพลักษณ์ไว้ว่า ภาพลักษณ์เป็นภาพที่เกิดขึ้นในจิตใจ ซึ่งอาจได้มาจากมาจากการรับรู้โดยตรง เช่น ได้ประสบมาด้วยตนเอง และประสบการณ์ทางอ้อมของตัวเอง เช่น ได้ฟังมาจากคำบอกเล่าของผู้อื่น

Daniel J. Boorstin (1973) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า ภาพลักษณ์ เป็นภาพที่มนุษย์สร้างขึ้นด้วยเหตุการณ์เทียม (Pseudo - Event) เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อจำลองเหตุการณ์ที่ไม่ได้เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ ถูกสร้างจากองค์ประกอบต่างๆ ที่มองได้ชัดเจน เข้าใจง่าย และสามารถเข้าใจได้หลายความหมาย

Kenneth E. Bolding (1961) กล่าวว่า “ภาพลักษณ์คือความรู้ และความรู้สึกของคนเราที่มีต่อสิ่งต่างๆ ซึ่งแต่ละคนจะเก็บสะสมความรู้ในเชิงอัตวิสัย (Subjective knowledge) เป็นการสะสมจากสิ่งรอบๆ ตัว จึงเป็นที่รวมของสิ่งที่เราเชื่อว่า “เป็นจริง” ต่างๆ เนื่องจากเราไม่สามารถเข้าไปรับรู้ และทำความเข้าใจกับสิ่งเหล่านั้นได้อย่างถี่ถ้วน

...โดยเรามักจะได้แค่ “ภาพ” บางส่วนหรือลักษณะกว้างๆ มาเท่านั้น จากนั้น เราก็จะตีความหมาย หรือให้ความหมายต่อสิ่งนั้นด้วยตัวของเราเอง”³⁵

³⁴ กฤษณ์ ทองเลิศ อ่างใน กิตติวรรณ ปุณบางกระตี, “การวิเคราะห์บทบาทของหนังสือพิมพ์รายวัน ต่อการสร้างภาพลักษณ์ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงปี 2523 – 2539” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวารสารสนเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), หน้า 32.

ภาพลักษณ์จึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการของความคิดจิตใจ ในเมื่อคนเรามีได้มีเพียง ประสบการณ์โดยตรงกับโลกภายนอกเท่านั้น หากแต่เรายังมีประสบการณ์โดยทางอ้อมอื่นๆ ด้วย และประสบการณ์ที่ต้องอาศัยการตีความเหล่านี้ ก็คือ กระบวนการก่อให้เกิดภาพลักษณ์ (Process of imagery) ซึ่งมักจะมีค่าสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ต่อการรับรู้ในสิ่งที่ไม่มีความหมายในตัวของมันเอง

สำหรับภาพลักษณ์ทางการเมือง³⁶ นั้น ก็คือภาพในสมองที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของคนเรา เกิดจากการสื่อสารทางการเมือง โดยข่าวสารเป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาพลักษณ์ทางการเมือง มนุษย์ในยุคปัจจุบันอยู่ภายใต้อิทธิพลของกระแสข่าวจากสื่อมวลชน สื่อมวลชนจึงมีอิทธิพลต่อการเกิดภาพลักษณ์ของผู้ที่เปิดรับสื่อมวลชน

มีข้อสังเกตประการหนึ่งว่า ข่าวสารไม่ใช่องค์ประกอบประการเดียวของภาพลักษณ์ทางการเมือง โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่ง นั่นคือ “การประเมินค่า” ดังที่ Boulding กล่าวว่า “โครงสร้างของความรู้เชิงอัตวิสัย หรือภาพลักษณ์ของปัจเจกบุคคล หรือองค์กรไม่ได้ประกอบด้วยภาพลักษณ์ของข้อเท็จจริง (Facts) เท่านั้น แต่ประกอบด้วยภาพลักษณ์ของค่านิยม (Value) ด้วย

เสถียร เชนประทับ ได้กล่าวถึงการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน อันจะนำไปสู่การสร้างภาพลักษณ์ทางการเมืองไว้ว่า “การจะบอกว่าภาพลักษณ์ทางการเมืองใดเป็นเรื่องของข่าวสาร หรือการประเมินค่านั้น บางครั้งทำได้ยาก ข้อความ “พรรคประชาธิปัตย์ได้ที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎร มากที่สุดในการเลือกตั้งครั้งสุดท้ายที่ผ่านมา” เราบอกได้ทันที ว่าเป็นข่าวสารหรือข้อเท็จจริง แต่สำหรับข้อความ “พรรคประชาธิปัตย์กำลังขวางโครงการรถไฟใต้ดิน” จะเห็นได้ว่า ข้อความนี้มี อรรถบท (Theme) อย่างน้อย 3 ประการด้วยกัน คือ

- 1) พรรคประชาธิปัตย์กำลังทำอะไรอยู่

³⁵ Kenneth E. Bolding อ้างในนาถฤดี จุลประยูร , “เปรียบเทียบภาพลักษณ์ของนายกรัฐมนตรีไทยใน หนังสือสื่อพิมพ์รายวันภาษาไทย ในช่วงปี 2531 – 2535” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2538) , หน้า 28 – 29 .

³⁶ เสถียร เชนประทับ , การสื่อสารทางการเมือง เน้นสังคมประชาธิปไตย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2540) , หน้า 170 – 180 .

- 2) สิ่งที่ทำ นำไปสู่การล้มเหลวของโครงการรถไฟใต้ดิน
- 3) ความล้มเหลวของโครงการรถไฟใต้ดินเป็นสิ่งที่ไม่ดี

ข้อ 1 และ ข้อ 2 ถือได้ว่าเป็นการให้ข้อเท็จจริง หรือข่าวสาร ส่วนข้อ 3 เป็นเรื่องของการประเมินค่า ซึ่งพิจารณาได้จากคำว่า “ขวาง” ภาพลักษณ์ทางการเมืองส่วนใหญ่มีลักษณะซับซ้อน เช่นที่กล่าวนี้ คือเป็นผลรวมที่ซับซ้อนของข่าวสารหรือข้อเท็จจริง และการประเมินค่า

จากตัวอย่างดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ในการเสนอข่าวของสื่อมวลชน โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์นั้น จะมีการประเมินค่าอยู่ด้วย โดยที่การประเมินค่านี้นเอง ที่จะมีคุณสมบัติเทียบเท่ากับการแสดงความคิดเห็น (Opinion) และย่อมมีส่วนในการสะท้อนให้เห็นถึงการวางกรอบของหนังสือพิมพ์ต่อเหตุการณ์นั้นๆ ด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสื่อมวลชนกับรัฐบาล

ความสัมพันธ์ของสื่อมวลชนกับรัฐบาล โดยทั่วไปแล้ว จะมีอยู่ 2 ลักษณะ³⁷ ได้แก่

1. ความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน (Adversary Model) มองว่ารัฐบาลกับสื่อมวลชนต่างทำงานในลักษณะที่ต่างกัน รัฐบาลมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารประเทศ ขณะที่สื่อมวลชนก็ทำหน้าที่สอดส่อง ไม่ให้รัฐบาลฉวยโอกาสใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ผิด
2. ความสัมพันธ์แบบแลกเปลี่ยน (Exchange Model) มองว่าความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่าย เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะแลกเปลี่ยน พึ่งพาสนับสนุน ส่งเสริมกัน เพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม

โดยที่ ดร.ณิ คำสุข ได้แบ่งระยะของความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับรัฐบาลออกเป็น 3 ระยะด้วยกัน

³⁸ ได้แก่

³⁷ ระวีวรรณ ประกอบผล พฤติกรรมศาสตร์และการสื่อสาร อ้างถึงในดร.ณิ คำสุข “สัมพันธ์ภาพระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งในช่วงต้นน้ำฝั่งพระจันทร์”(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาวารสารสนเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2540)

³⁸ ดร.ณิ คำสุข, หน้า 12 – 14.

1. ระยะเวลาแรก เป็นระยะเวลาของการร่วมมือกันระหว่างรัฐบาลกับสื่อมวลชน ดังนั้น การรายงานข่าวที่ปรากฏ จะมีลักษณะที่ชื่นชม และสนับสนุนรัฐบาล เป็นระยะที่เรียกว่า “ช่วงของการดื่มน้ำผึ้งพระจันทร์ หรือช่วงของการฮันนีมูน (Honeymoon period) สื่อมวลชนจะกระตือรือร้นที่จะได้ข่าว และยินดีที่จะถ่ายทอดข่าวสารของรัฐบาลไปสู่ประชาชน ทางด้านรัฐบาลก็มีความกระตือรือร้นไม่แพ้สื่อมวลชนเช่นกัน โดยจะช่วยเหลือเอื้อเพื่อการหาข่าว และรวบรวมข่าวสารเพื่อสร้างโมติวิจิตกับนักข่าว และเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาประชาชน
2. ระยะที่สอง ไม่ว่าจะเวลาจะผ่านไปอย่างช้าๆ หรือรวดเร็วก็ตาม ความสัมพันธ์ในระยะแรกย่อมจะจืดจาง และเข้าสู่ระยะที่สอง ซึ่งเป็นระยะของการสิ้นสุดความสัมพันธ์ในลักษณะร่วมมือ กล่าวคือ ทั้งสื่อมวลชนและรัฐบาล เริ่มมีการแข่งขันกันมากขึ้น โดยรัฐบาลพยายามเข้าไปกำหนดประเด็น และเนื้อหาของการรายงานข่าว ด้วยการป้อนข้อมูลของฝ่ายตนให้กับสื่อมวลชน รวมทั้งพยายามจับตามองการรายงานเหตุการณ์บางเหตุการณ์อย่างใกล้ชิด และเปิดโอกาสให้นักข่าวเข้าถึงแหล่งข่าวน้อยลง ฝ่ายสื่อมวลชนเองก็ไม่เต็มใจหรือยินยอมถ่ายทอดข้อมูลจากรัฐบาล หากมิได้ผ่านการเรียบเรียงจากฝ่ายตนก่อน
3. ระยะสุดท้าย เป็นระยะที่เรียกว่า “ระยะปลีกตัว” (detachment) รัฐบาลจะเริ่มกีดกันสื่อมวลชนไม่ให้รับรู้ หรือเห็นข้อบกพร่องของฝ่ายตน ส่งผลให้สื่อมวลชนเข้าถึงแหล่งข่าวที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลได้น้อยลง และต้องหันไปพึ่งพาแหล่งข่าวจากที่อื่น ๆ มากขึ้น

ในงานวิจัยชิ้นนี้ มุ่งศึกษาในช่วงปลายของรัฐบาล ซึ่งถือว่าเข้าสู่ระยะปลีกตัวหรือระยะที่ 3 ของความสัมพันธ์แล้ว ทำให้มีแนวโน้มที่สื่อมวลชนจะเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับรัฐบาลในทิศทางลบที่มากกว่าในช่วงแรก ซึ่งเป็นช่วงเวลาของการฮันนีมูน ทั้งนี้ จากการศึกษาของดร.ณิ คำสุขก็พบว่าในสังคมไทยนั้น สัมพันธภาพที่เรียกกันว่าการฮันนีมูนระหว่างรัฐบาลกับสื่อมวลชนนั้นมีอยู่จริง

กรอบของการนำเสนอเนื้อหาทางการเมือง

แนวคิดหนึ่งที่อธิบายการวางกรอบของสื่อ ต่อการเสนอเนื้อหาทางการเมืองได้ดี คือแนวคิดเรื่องการสร้างความเป็นจริงทางการเมือง (The Construction of Political Realities) โดยแนวทางของแนวคิดนี้ก็คือ เชื่อว่าเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นจะยังไม่ใช่เหตุการณ์ที่จะมีผลทาง

การเมือง จนกว่าจะถูกถ่ายทอด หรือสื่อสารเสียก่อน ฉะนั้นความเป็นจริงทางการเมืองก็คือ สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยอาศัยการสื่อสาร ซึ่งจะต้องผ่านการคัดเลือก การกลั่นกรองของบุคลากรในสถาบันสื่อ

“ความเป็นจริงทางการเมือง” จึงไม่ใช่เหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นทั้งหมด แต่เป็นเหตุการณ์ที่ถูกตัดทอน และเลือกบางแง่มุมมารายงาน เพื่อแสดงมุมมองเฉพาะด้านของเรื่องราว หรือเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นนั่นเอง

นิยามตัวแปรเชิงปฏิบัติการ

ในงานวิจัยเรื่อง “กรอบในเนื้อหาเชิงลบของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับรัฐบาล ช่วงปลายสมัยรัฐบาลบรรหาร ชวลิต และชวน” ในครั้งนี้ มีคำศัพท์ในฐานะที่เป็นตัวแปร ที่จำเป็นต้องนิยาม และกำหนดให้ชัดเจน เพื่อความเข้าใจร่วมกัน ดังต่อไปนี้

กรอบ หมายถึง คำโครงสร้างอย่างหนังสือพิมพ์ใช้ ในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาล

การวางกรอบ หมายถึง ส่วนหนึ่งของกระบวนการในการทำงานของหนังสือพิมพ์ อันจะมีผลทำให้เนื้อหาบางแง่มุม ถูกเลือก เน้น เพื่อสะท้อนเนื้อหาเชิงลบของรัฐบาล ก่อนจะนำเสนอไปสู่ผู้อ่าน

เนื้อหาเชิงลบ หมายถึง เนื้อหาที่กล่าวถึงข้อเสียของรัฐบาล มีการดำเนินคดี ต่อว่า สะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลว ความผิดพลาด หรือแสดงความไม่เชื่อมั่น แสดงทัศนคติที่ไม่เห็นด้วยกับแนวทางนโยบาย หรือไม่สนับสนุนการดำรงอยู่ของรัฐบาล

เนื้อหาอื่นๆ หมายถึง เนื้อหาซึ่งไม่ชัดเจนว่าตำหนิหรือสะท้อนข้อเสียของรัฐบาล แต่เป็นการกล่าวถึงรัฐบาลโดยทั่วไป และรวมถึงการชื่นชมหรือสะท้อนข้อดีของรัฐบาล

ช่วงปลายรัฐบาล หมายถึง ช่วงระยะเวลา 3 เดือนในช่วงปลายของการบริหารประเทศของแต่ละรัฐบาล ก่อนจะหมดวาระ

เนื้อหาส่วนที่เสนอข้อเท็จจริง หมายถึง ข่าว ภาพข่าว คำบรรยายภาพข่าว

เนื้อหาส่วนที่แสดงความคิดเห็น หมายถึง บทบรรณาธิการ บทความ บทวิเคราะห์ และการ์ตูนภาพล้อต่างๆ

สมมุติฐานของการวิจัย

สำหรับสมมุติฐานของการวิจัยในครั้งนี้ มุ่งที่จะตอบปัญหาวิจัย 4 ข้อ ที่ได้ระบุไว้ในบทที่ 1 อันได้แก่

1. ในช่วงปลายรัฐบาล หนังสือพิมพ์นำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาล มากกว่าเนื้อหาอื่น ๆ จริงหรือไม่
2. รัฐบาลต่างคณะกัน หนังสือพิมพ์นำเสนอเนื้อหาเชิงลบ ในทิศทางที่แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
3. ในช่วงปลายรัฐบาล หนังสือพิมพ์ใช้กรอบใด ในการเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาล
4. รัฐบาลต่างคณะกัน หนังสือพิมพ์มีการวางกรอบที่แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

ในขั้นต้นนี้ ผู้วิจัยสามารถตั้งสมมุติฐานได้ดังต่อไปนี้

สมมุติฐานที่ 1 ในช่วงปลายรัฐบาลหนังสือพิมพ์จะนำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลมากกว่าเนื้อหาอื่น ๆ

สมมุติฐานที่ 2 รัฐบาลต่างคณะกัน หนังสือพิมพ์จะนำเสนอเนื้อหาเชิงลบในทิศทางที่ไม่แตกต่างกัน และ สมมุติฐานที่ 3 รัฐบาลต่างคณะกัน หนังสือพิมพ์จะมีการวางกรอบของการเสนอเนื้อหาเชิงลบที่แตกต่างกัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “กรอบในเนื้อหาเชิงลบของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับรัฐบาล ช่วงปลายสมัยรัฐบาล บรรหาร ชวลิต และชวน” ในครั้งนี้ จะอาศัยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากทางเอกสารเท่านั้น

การวิจัยครั้งนี้ มีหนังสือพิมพ์รายวันเป็นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) และจะนำเสนอข้อมูลที่ ได้ ในลักษณะของการพรรณนา (Descriptive) โดยมีขอบเขตการวิจัย การเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร (Population)

เนื่องจากการวิจัยที่อาศัยการเก็บข้อมูลจากเอกสารเท่านั้น ประชากรในที่นี้จึงได้แก่ หนังสือพิมพ์ รายวัน ซึ่งผู้วิจัยกำหนดช่วงเวลาที่จะศึกษาไว้ในช่วงปลายของทั้งสามรัฐบาล โดยผู้วิจัยได้นิยามไว้ในบทที่ 2 ว่า หมายถึงช่วงเวลา 3 เดือนในช่วงท้ายของรัฐบาล

ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะกำหนดช่วงปลายของแต่ละรัฐบาล ดังต่อไปนี้

ช่วงปลายรัฐบาลบรรหาร

รัฐบาลภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี นายบรรหาร ศิลปอาชา ได้หมดวาระไปตั้งแต่วันที่ 27 กันยายน 2539 เนื่องมาจากการที่นายกรัฐมนตรียุบสภา

ช่วงเวลา 3 เดือน ที่กำหนดให้เป็นช่วงปลายของรัฐบาลบรรหาร จะถือเอาช่วง 3 เดือนสุดท้ายของรัฐบาล ซึ่งได้แก่ วันที่ 27 มิถุนายน ถึงวันที่ 27 กันยายน 2539

ช่วงปลายรัฐบาลชวลิต

รัฐบาลภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ได้หมดวาระไปตั้งแต่วันที่ 6 พฤศจิกายน 2540 สืบเนื่องมาจากการลาออกจากราชการของนายกรัฐมนตรี

ช่วงเวลา 3 เดือน ที่กำหนดให้เป็นช่วงปลายของรัฐบาลชวลิต จะถือเอาช่วง 3 เดือนสุดท้ายของรัฐบาล ซึ่งได้แก่ วันที่ 6 สิงหาคม ถึงวันที่ 6 พฤศจิกายน 2540

ช่วงปลายรัฐบาลชวน

รัฐบาลภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี ชวน หลีกภัย ในที่นี้ หมายถึง สมัยที่สองที่นายชวนได้เป็น นายกรัฐมนตรี ซึ่งรัฐบาลนี้ได้หมดวาระไปตั้งแต่วันที่ 17 พฤศจิกายน 2543 เนื่องจากสภาผู้แทนราษฎรมีอายุครบ กำหนด 4 ปี ส่งผลให้ต้องมีการเลือกตั้งใหม่

ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะไม่กำหนดช่วงปลายของรัฐบาลชวนให้เป็นช่วง 3 เดือนสุดท้ายเหมือนกับรัฐบาลบรรหาร กับรัฐบาลชวลิต แต่ได้กำหนดให้ระยะเวลาที่จะศึกษาถึงช่วงปลายของรัฐบาลชวน ให้เลื่อนขึ้นมาจากนั้น 2 เดือน เนื่องจากในช่วง 2 เดือนก่อนที่รัฐบาลจะหมดวาระไปนั้น ประเด็นทางการเมืองที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อ มักจะ เน้นหนักไปที่เรื่องของการเลือกตั้งครั้งใหม่เสียมากกว่า

ดังนั้น ช่วงระยะเวลา 3 เดือน ที่กำหนดให้เป็นช่วงปลายของรัฐบาลชวน จึงได้แก่ วันที่ 17 มิถุนายน ถึง วันที่ 17 กันยายน 2543

สรุปแล้ว ช่วงปลายของทั้งสามรัฐบาลที่ผู้วิจัยจะทำการศึกษาในที่นี้ จะได้แก่

- วันที่ 27 มิถุนายน – 27 กันยายน 2539
- วันที่ 6 สิงหาคม – 6 พฤศจิกายน 2540
- วันที่ 17 มิถุนายน – 17 กันยายน 2543

ดังนั้น ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ จึงได้แก่หนังสือพิมพ์รายวันของไทยทุกเล่ม ที่ออกจำหน่ายในช่วง เวลา 279 วันดังกล่าว

กลุ่มตัวอย่าง (Sampling)

ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มเลือกหนังสือพิมพ์ขึ้นมา 3 ชื่อฉบับ โดยเลือกจากหนังสือพิมพ์รายวันทุกชื่อฉบับซึ่งมี ฐานะเป็นประชากร ไม่ได้มีการแบ่งประเภทโดยอาศัยคุณลักษณะของหนังสือพิมพ์แต่ประการใดเลย เนื่องจาก เห็นว่าประเภทของหนังสือพิมพ์ไม่น่าจะมีผลต่อคุณลักษณะของตัวแปร หรือสมมุติฐานของงานวิจัยชิ้นนี้ ข้อแม้ เพียงประการเดียวก็คือ จะต้องเป็นหนังสือพิมพ์ที่ออกจำหน่ายในทั้ง 3 ช่วงเวลาที่กำหนดเท่านั้น

และจากการสุ่ม ผู้วิจัยได้หนังสือพิมพ์รายวันมา 3 ชื่อฉบับ ประกอบไปด้วย

1. หนังสือพิมพ์มติชน
2. หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
3. หนังสือพิมพ์เดลินิวส์

โดยที่แต่ละชื่อฉบับจะนำมาพิจารณาเฉพาะ 279 วันดังกล่าว ตามช่วงเวลาที่กำหนด สรุปรวมประชากร ที่จะใช้ในการศึกษาทั้งหมด จึงได้แก่หนังสือพิมพ์รายวัน รวมจำนวนทั้งสิ้น 837 ฉบับ

หน่วยของการวิเคราะห์ (Unit of Analysis)

หน่วยของการวิเคราะห์จะได้แก่ เนื้อหาทางด้านการเมืองที่ปรากฏอยู่ในประชากรที่จะใช้ในการศึกษา เฉพาะที่เกี่ยวกับรัฐบาลซึ่งบริหารประเทศอยู่ในขณะนั้น ทั้งในส่วนที่มุ่งนำเสนอข้อเท็จจริง (Fact) อันประกอบไปด้วย ข่าว ภาพข่าว และคำบรรยายภาพข่าว และส่วนที่มุ่งแสดงความคิดเห็น (Opinion) ซึ่งประกอบไปด้วย บทความ บทบรรณาธิการ บทวิเคราะห์ ตลอดจนการ์ตูนและภาพล้อการเมือง โดยมีข้อกำหนดดังต่อไปนี้

1. เนื้อหาเกี่ยวกับรัฐบาลในที่นี้ หมายถึงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล ซึ่งสามารถจะประเมินค่า หรือแสดงความคิดเห็นต่อสถานภาพ และบทบาทของรัฐบาล อันได้แก่ การบริหารงาน นโยบาย และผลงานของรัฐบาลเท่านั้น โดยจะไม่พิจารณาเนื้อหาที่เป็นไปในเชิงหยอกล้อ หรือการอื่นใด ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการบริหารประเทศ
2. ผู้วิจัยจะพิจารณาเฉพาะเนื้อหาเกี่ยวกับบุคคลที่มีตำแหน่งในรัฐบาล อันหมายถึงนายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีเท่านั้น จะไม่พิจารณาเนื้อหาเกี่ยวกับตำแหน่งปลัดย่อยอื่น เช่น เลขาธิการ, รองเลขาธิการของรัฐมนตรี ฯลฯ หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในซีกรัฐบาล เว้นเสียแต่กิจกรรมของคนเหล่านั้นจะมีผลกระทบ หรือเกี่ยวข้องสอดคล้องไปตามที่ระบุไว้ในข้อที่ 1
3. ส่วนที่มุ่งนำเสนอข้อเท็จจริง อันได้แก่ ข่าว ภาพข่าว และคำบรรยายภาพข่าวนั้น ผู้วิจัยจะพิจารณาเฉพาะข่าวที่ปรากฏอยู่ที่หน้า 1 และข่าวต่อจากข่าวหน้า 1 เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยทำการศึกษาเกี่ยวกับการวางกรอบ ซึ่งหมายถึงสิ่งที่หนังสือพิมพ์ “เลือก” และ “เน้น” บางแง่มุมของเหตุการณ์ การที่ข่าวนั้นๆ ถูกเลือกมานำเสนอเป็นข่าวหน้า 1 ก็หมายความว่า ข่าวนั้นได้ถูกทำให้โดดเด่นโดยหนังสือพิมพ์ในระดับหนึ่งแล้ว
4. ส่วนที่มุ่งแสดงความคิดเห็น อันได้แก่ บทความต่างๆ นั้น ผู้วิจัยจะพิจารณาเฉพาะบทความที่เป็นคอลัมน์ประจำ หรือบทความพิเศษที่นำเสนอโดยกองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์เท่านั้น โดยจะไม่พิจารณาบทความที่หนังสือพิมพ์พิจารณาตีพิมพ์จากบุคคลภายนอก เนื่องจากบทความจากบุคคลภายนอก ไม่ใช่ส่วนที่เป็นความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ ทำให้อยู่นอกเหนือขอบเขตที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะอาศัย หอสมุดแห่งชาติเป็นแหล่งในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยจะสืบค้นหน่วยของการวิเคราะห์ ถ่ายเอกสาร และบันทึกข้อมูลลงในแบบบันทึกข้อมูล

ในส่วนของแบบบันทึกข้อมูลนั้น ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ โดยแบบบันทึกข้อมูลที่ 1 จะเก็บข้อมูลทิศทางที่หนังสือพิมพ์เลือกในการนำเสนอ และแบบบันทึกข้อมูลที่ 2 ใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของเนื้อหาเชิงลบที่ปรากฏ

ตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูลที่ 1

หนังสือพิมพ์ วันที่ สมัยรัฐบาล

เนื้อหาเกี่ยวกับรัฐบาลที่ปรากฏ	ทิศทางในการนำเสนอ	
	เนื้อหาเชิงลบ	เนื้อหาอื่นๆ
ส่วนเสนอข้อเท็จจริง		
ส่วนแสดงความคิดเห็น		

ตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูลที่ 2

หนังสือพิมพ์ วันที่ สมัยรัฐบาล

เนื้อหาทิศเชิงลบ	ลักษณะของการนำเสนอ
ส่วนเสนอข้อเท็จจริง	
-	
-	

ส่วนแสดงความคิดเห็น	
-	
-	
-	
-	
-	

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ก่อนที่จะเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ทดสอบหาความเชื่อมั่นในการลงรหัส โดยอาศัยผู้ร่วมทดสอบอีก 2 คน ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาโท คณะนิเทศศาสตร์ ภาควิชาวารสารสนเทศ และภาควิชาการสื่อสารมวลชน

ทั้งนี้ กำหนดให้ลงรหัสจากตัวอย่างทั้งสิ้น 40 ตัวอย่าง อาศัยตัวอย่างจากหนังสือพิมพ์ที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับรัฐบาลชุดปัจจุบัน โดยให้วิเคราะห์ทิศทางที่หนังสือพิมพ์เลือก และลักษณะที่หนังสือพิมพ์เน้น ตามที่ผู้วิจัยได้แบ่งไว้ในบทที่ 2 แล้วจึงนำผลการลงรหัส มาหาค่าความเชื่อมั่นตามสูตรของ Holsti ดังนี้

$$R = \frac{3(C1,2,3)}{C1+C2+C3}$$

R หมายถึง ค่าความเชื่อมั่น
 C1,2,3 หมายถึง จำนวนครั้งที่ผู้ลงรหัส 3 คนมีความเห็นตรงกัน
 C1,C2,C3 หมายถึง จำนวนครั้งที่ผู้ลงรหัสทั้ง 3 คนทำการศึกษา

โดยที่ ถ้าค่าที่คำนวณได้ เท่ากับหรือสูงกว่า 0.75 ถือว่ามีความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้

ผลของการทดสอบความเชื่อมั่น ปรากฏว่า ค่าความเชื่อมั่นของการลงรหัสเกี่ยวกับทิศทางของเนื้อหา เท่ากับ 0.89

จากผลของการคำนวณ พบว่าผลที่ได้มีค่าสูงกว่า 0.75 สรุปได้ว่าเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บข้อมูล และการลงรหัสมีความน่าเชื่อถือ

การวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อทดสอบสมมุติฐานการวิจัย ตามที่ระบุไว้ในบทที่ 2 ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูล โดยเรียงลำดับ ขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

สมมุติฐานที่ 1 ในช่วงปลายรัฐบาลหนังสือพิมพ์จะนำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลมากกว่าเนื้อหาอื่นๆ

ผู้วิจัยจะพิจารณาหน่วยของการวิเคราะห์โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังกล่าว คือส่วนที่เสนอข้อเท็จจริง และส่วนที่แสดงความคิดเห็น และจะเก็บข้อมูลในเชิงปริมาณ ถึงทิศทางที่หนังสือพิมพ์เลือกนำเสนอว่าเป็นเนื้อหาเชิงลบ และเนื้อหาอื่นๆ ในความถี่เท่าไร

สมมุติฐานที่ 2 รัฐบาลต่างคณะกัน หนังสือพิมพ์จะนำเสนอเนื้อหาเชิงลบในทิศทางที่ไม่แตกต่างกัน

ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบสมมุติฐานที่ 1 มาเปรียบเทียบกัน โดยมีตัวแปรต้นคือรัฐบาลแต่ละคณะ โดยลักษณะของข้อมูลจะนำมาเปรียบเทียบ เพื่อทดสอบถึงแนวโน้มของการเสนอเชิงลบต่อรัฐบาลแต่ละคณะนั้น จะอาศัยสัดส่วนเป็นร้อยละ ของจำนวนเนื้อหาเชิงลบ ต่อจำนวนเนื้อหาทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล

สมมุติฐานที่ 3 รัฐบาลต่างคณะกัน หนังสือพิมพ์จะมีการวางกรอบของการเสนอเนื้อหาเชิงลบที่แตกต่างกัน

ผู้วิจัยจะพิจารณาเนื้อหาเชิงลบทุกชิ้น ทั้งส่วนที่เสนอข้อเท็จจริง และส่วนแสดงความคิดเห็น โดยในขั้นต้นจะกำหนดให้ “แก่นเรื่อง” เป็นเกณฑ์ ในการจำแนกเนื้อหาเชิงลบทั้งหมดออกจากกัน และนับความถี่ของแต่ละแก่นเรื่อง เพื่อเก็บข้อมูลในเชิงปริมาณ

จากนั้นจะนำข้อมูลที่ได้ มาพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างรัฐบาลแต่ละคณะ ว่าการเสนอเนื้อหาเชิงลบของทั้งสามรัฐบาลนั้น หนังสือพิมพ์อาศัย “แก่นเรื่อง” ลักษณะใด เป็นหลัก

นอกจากนี้ ในเชิงคุณภาพ จะอาศัยการเปรียบเทียบเรื่องราวหรือปัญหาที่มีความคล้ายคลึง หรือใกล้เคียงกัน ที่เกิดขึ้นในทั้งสามรัฐบาล เพื่อวิเคราะห์ถึงกรอบที่หนังสือพิมพ์ใช้ในการเสนอเนื้อหาเชิงลบว่าแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “กรอบในเนื้อหาเชิงลบของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับรัฐบาล ช่วงปลายสมัยรัฐบาล บรรหาร ชวลิต และชวน” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากหนังสือพิมพ์รายวัน 3 ชื่อฉบับ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ มติชน หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์

ทั้ง 3 ชื่อฉบับ ผู้วิจัยนำมาศึกษาเฉพาะ 3 ช่วงเวลา อันได้แก่

- วันที่ 27 มิถุนายน – 27 กันยายน 2539 เป็นช่วงปลายรัฐบาลบรรหาร
- วันที่ 6 สิงหาคม – 6 พฤศจิกายน 2540 เป็นช่วงปลายรัฐบาลชวลิต
- วันที่ 17 มิถุนายน – 17 กันยายน 2543 เป็นช่วงปลายรัฐบาลชวน

รวมหนังสือพิมพ์ที่ใช้ในการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 837 ฉบับ และหลังจากการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะนำเสนอ และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยเรียงตามลำดับดังต่อไปนี้

- ความถี่ของทิศทางที่ปรากฏ ในการนำเสนอเนื้อหาในช่วงปลายของทุกรัฐบาล
- ความถี่ของทิศทางที่ปรากฏ ในการนำเสนอเนื้อหาในช่วงปลายของแต่ละรัฐบาล
- เปรียบเทียบความถี่ และสัดส่วนของทิศทางที่ปรากฏ ในการนำเสนอเนื้อหาในช่วงปลายของแต่ละรัฐบาล
- ลักษณะที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับรัฐบาล จำแนกตามแก่นเรื่อง
- ความถี่ของลักษณะที่ปรากฏ ในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลในช่วงปลายของทุกรัฐบาล
- ความถี่ของลักษณะที่ปรากฏ ในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลในช่วงปลายของแต่ละรัฐบาล

- เปรียบเทียบความถี่ของลักษณะที่ปรากฏ ในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบในช่วงปลายของแต่ละรัฐบาล
- เปรียบเทียบการวางกรอบที่แตกต่างกันระหว่างรัฐบาลที่ศึกษา

ความถี่ของทิศทางที่ปรากฏ ในการนำเสนอเนื้อหาในช่วงปลายของทุกรัฐบาล

ตารางที่ 1 ทิศทางของเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล ในช่วงปลายของทั้งสามรัฐบาล

รัฐบาล	ทิศทางที่ปรากฏ					
	ส่วนเสนอข้อเท็จจริง			ส่วนแสดงความคิดเห็น		
	เชิงลบ	อื่นๆ	รวม	เชิงลบ	อื่นๆ	รวม
บรรหาร	175 (72.31%)	67(27.69%)	242 (100%)	498(79.05%)	132(20.95%)	630 (100%)
ชวลิต	199(68.15%))	93(31.85%)	292 (100%)	669(79.83%)	169(20.17%)	838 (100%)
ชวน	81(62.31%)	49(37.69%)	130 (100%)	310(74.88%)	104(25.12%)	414 (100%)
รวม	455(68.52%))	209(31.48%))	664 (100%)	1,477(78.48%))	405(21.52%)	1,882(100%)

จากตารางที่ 1 ซึ่งแสดงให้เห็นผลของการเก็บข้อมูลของผู้วิจัย ถึงทิศทางที่ปรากฏของเนื้อหาการเมืองเกี่ยวกับรัฐบาล ในช่วงปลายรัฐบาล ทั้งรัฐบาลบรรหาร รัฐบาลชวลิต และรัฐบาลชวน ผลที่ได้พบว่า

ในส่วนของการเสนอข้อเท็จจริงนั้น พบว่ามีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลอยู่ทั้งสิ้น 664 ชิ้น โดยจาก 644 ชิ้นดังกล่าว เป็นเนื้อหาเชิงลบทั้งสิ้น 455 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 68.52 และเนื้อหาในทิศทางอื่นๆ 209 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 31.48

ในส่วนของการแสดงความคิดเห็นนั้น พบว่ามีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลอยู่ทั้งสิ้น 1,882 ชิ้น โดยจาก 1,882 ชิ้นดังกล่าว เป็นเนื้อหาเชิงลบทั้งสิ้น 1,477 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 78.48 และเนื้อหาในทิศทางอื่นๆ 405 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 21.52

ทั้งนี้ เมื่อนำเนื้อหาในส่วนของการแสดงข้อเท็จจริง และการเสนอความคิดเห็นมาพิจารณาร่วมกัน จะพบว่า มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลอยู่ทั้งสิ้น 2,546 ชิ้น โดยมีเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาล 1,932 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 75.88 และทิศทางอื่นๆ 614 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 24.12

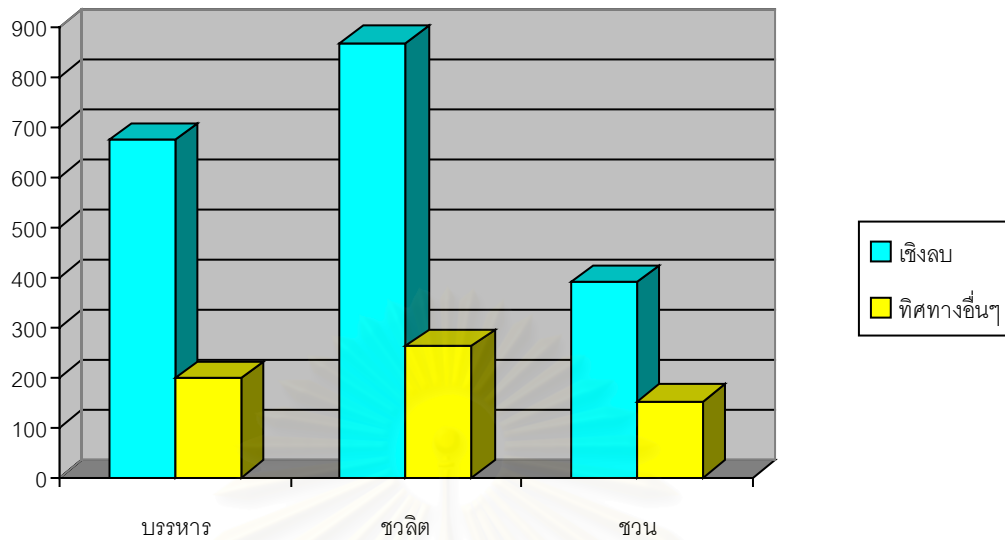
ผลที่ได้ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า สมมุติฐานที่ 1 ที่ระบุไว้ในบทที่ 2 ว่า “ในช่วงปลายรัฐบาล หนังสือพิมพ์จะนำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาล มากกว่าเนื้อหาอื่นๆ” นั้น เป็นจริง

โดยถ้าจะแยกพิจารณาโดยจำแนกตามรัฐบาล ก็จะได้ผลออกมาในทิศทางเดียวกัน ดังที่แสดงไว้ในแผนภูมิที่ 1 ,2 และ 3 ดังต่อไปนี้

ความถี่ของทิศทางที่ปรากฏในการเสนอเนื้อหา ในช่วงปลายของแต่ละรัฐบาล

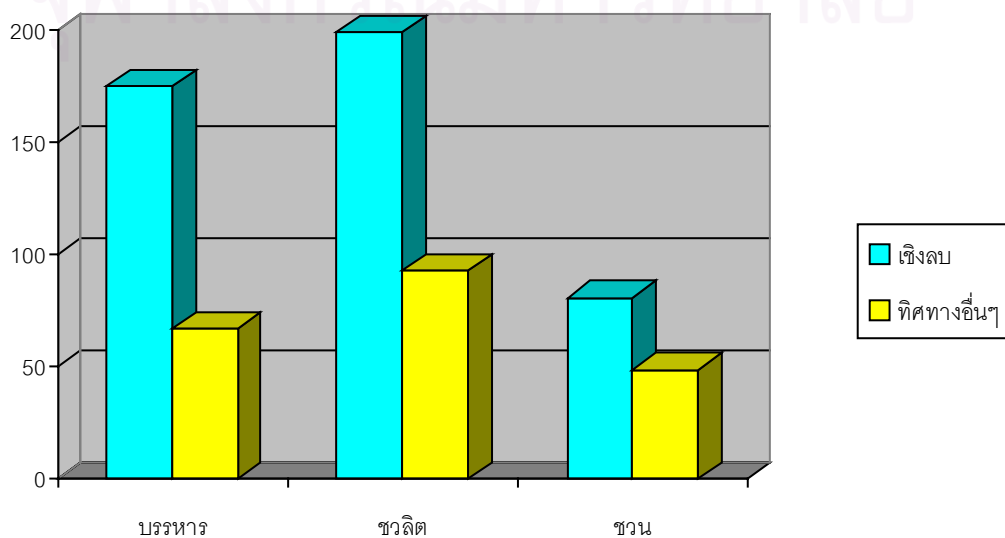
แผนภูมิที่ 1 ความถี่ของทิศทางที่ปรากฏ ของเนื้อหาในช่วงปลายของทั้งสามรัฐบาล รวมเนื้อหาทั้งส่วนเสนอข้อเท็จจริง และส่วนเสนอความคิดเห็น

จากแผนภูมิที่ 1 ซึ่งแสดงความถี่ปรากฏ ของเนื้อหาในช่วงปลายรัฐบาล รวมทั้งส่วนเสนอข้อเท็จจริง และส่วนแสดงความคิดเห็น มีหน่วยเป็นชิ้น

โดยในช่วงปลายรัฐบาลบรรหาร มีเนื้อหาเชิงลบอยู่ 673 ชิ้น ทิศทางอื่นๆ 199 ชิ้น ในช่วงปลายรัฐบาล ขวลิต มีเนื้อหาเชิงลบอยู่ 868 ชิ้น ทิศทางอื่นๆ 262 ชิ้น และในช่วงปลายรัฐบาลชวน มีเนื้อหาเชิงลบอยู่ 391 ชิ้น ทิศทางอื่นๆ 153 ชิ้น

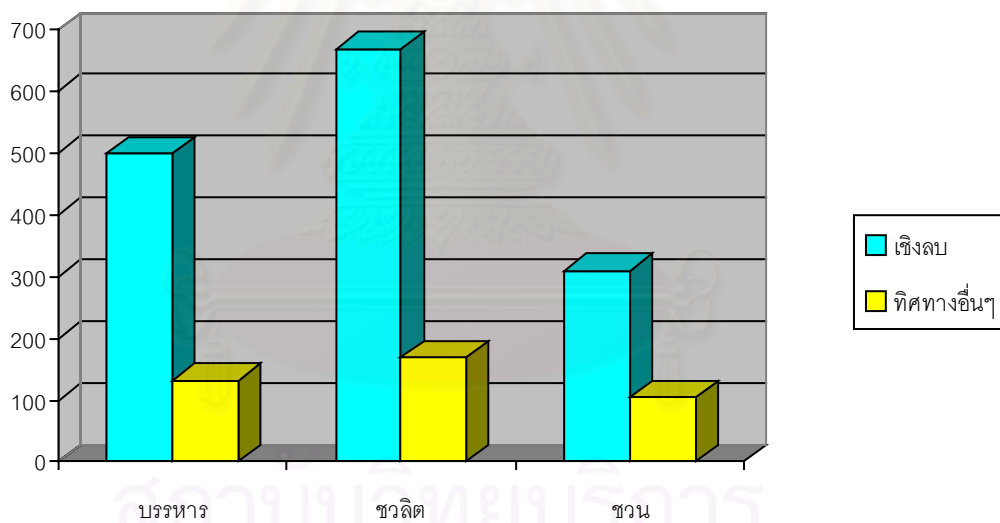
แผนภูมิที่ 2 ความถี่ของทิศทางที่ปรากฏ ของเนื้อหาเกี่ยวกับรัฐบาลในช่วงปลายรัฐบาล เฉพาะเนื้อหาส่วนที่ เสนอข้อเท็จจริง

จากแผนภูมิที่ 2 ซึ่งแสดงความถี่ของทิศทางที่ปรากฏ ของเนื้อหาในช่วงปลายรัฐบาล เฉพาะส่วนเสนอข้อเท็จจริง มีหน่วยเป็นชิ้น

โดยในช่วงปลายรัฐบาลบริหาร มีเนื้อหาเชิงลบอยู่ 175 ชิ้น ทิศทางอื่นๆ 67 ชิ้น ในช่วงปลายรัฐบาลชวลิต มีเนื้อหาเชิงลบอยู่ 199 ชิ้น ทิศทางอื่นๆ 93 ชิ้น และในช่วงปลายรัฐบาลชวน มีเนื้อหาเชิงลบอยู่ 81 ชิ้น ทิศทางอื่นๆ 49 ชิ้น

แผนภูมิที่ 3 ความถี่ของทิศทางที่ปรากฏ ของเนื้อหาเกี่ยวกับรัฐบาลในช่วงปลายรัฐบาล เฉพาะเนื้อหาส่วนที่แสดงความคิดเห็น

จากแผนภูมิที่ 3 ซึ่งแสดงความถี่ของทิศทางที่ปรากฏ ของเนื้อหาในช่วงปลายรัฐบาล เฉพาะส่วนเสนอความคิดเห็น มีหน่วยเป็นชิ้น

โดยในช่วงปลายรัฐบาลบริหาร มีเนื้อหาเชิงลบอยู่ 498 ชิ้น ทิศทางอื่นๆ 132 ชิ้น ในช่วงปลายรัฐบาลชวลิต มีเนื้อหาเชิงลบอยู่ 669 ชิ้น ทิศทางอื่นๆ 169 ชิ้น และในช่วงปลายรัฐบาลชวน มีเนื้อหาเชิงลบอยู่ 310 ชิ้น ทิศทางอื่นๆ 104 ชิ้น

โดยสรุปแล้ว ไม่ว่าจะพิจารณารวมทุกรัฐบาล หรือพิจารณาแยกในแต่ละรัฐบาล เนื้อหาทั้งสองส่วน คือ ทั้งส่วนเสนอข้อเท็จจริง และส่วนแสดงความคิดเห็น จะปรากฏทิศทางการนำเสนอในเชิงลบของรัฐบาลมากกว่า ทิศทางอื่นๆ ทั้งสิ้น

ทั้งนี้ รายละเอียดเมื่อพิจารณาแยกในแต่ละรัฐบาล อาศัยผลที่ได้จากการเก็บข้อมูลดังที่แสดงในตาราง ที่ 1 พบว่า

รัฐบาลบริหาร ในส่วนของการเสนอข้อเท็จจริง ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับรัฐบาลอยู่ทั้งสิ้น 242 ชิ้น เป็น เนื้อหาเชิงลบ 175 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 72.31 เนื้อหาอื่นๆ 67 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 27.69

ในส่วนของการเสนอความคิดเห็น มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับรัฐบาลอยู่ทั้งสิ้น 630 ชิ้น เป็นเนื้อหาเชิงลบ 498 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 79.05 เนื้อหาอื่นๆ 132 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 20.95

รัฐบาลชวลิต ในส่วนของการแสดงข้อเท็จจริง ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับรัฐบาลอยู่ทั้งสิ้น 292 ชิ้น เป็นเนื้อหาเชิงลบ 199 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 68.15 เนื้อหาอื่นๆ 93 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 31.85

ในส่วนของการเสนอความคิดเห็น มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับรัฐบาลอยู่ทั้งสิ้น 838 ชิ้น เป็นเนื้อหาเชิงลบ 669 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 79.83 เนื้อหาอื่นๆ 169 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 20.17

รัฐบาลชวน ในส่วนของการแสดงข้อเท็จจริง ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับรัฐบาลอยู่ทั้งสิ้น 130 ชิ้น เป็นเนื้อหาเชิงลบ 81 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 62.31 เนื้อหาอื่นๆ 49 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 37.69

ในส่วนของการเสนอความคิดเห็น มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับรัฐบาลอยู่ทั้งสิ้น 414 ชิ้น เป็นเนื้อหาเชิงลบ 310 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 74.88 เนื้อหาอื่นๆ 104 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 25.12

จากผลที่ได้ หากนำมาเปรียบเทียบกัน จะพบว่า รัฐบาลชวลิตคือรัฐบาลที่หนังสือพิมพ์เสนอเนื้อหา เกี่ยวข้องด้วยในปริมาณที่มากที่สุด คือ ส่วนที่เป็นข้อเท็จจริง 292 ชิ้น และส่วนที่เป็นความคิดเห็น 838 ชิ้น รวม ทั้งสิ้น 1,130 ชิ้น รองลงมาคือรัฐบาลบริหาร (242 + 630 รวม 872) และรัฐบาลชวน (130 + 414 รวม 544) ตาม ลำดับ

เมื่อพิจารณาถึงเนื้อหาในเชิงลบ พบว่า รัฐบาลชวลิตคือรัฐบาลที่หนังสือพิมพ์เสนอเนื้อหาเชิงลบใน ปริมาณที่มากที่สุด คือ ส่วนที่เป็นข้อเท็จจริง 199 ชิ้น ส่วนที่เป็นความคิดเห็น 669 ชิ้น รวม 868 ชิ้น รองลงมาคือ รัฐบาลบริหาร (175 + 498 รวม 673) และรัฐบาลชวน (81 + 310 รวม 391) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ทิศทางที่หนังสือพิมพ์เลือกนำเสนอในช่วงปลายรัฐบาลบรรหาร

หนังสือพิมพ์	ทิศทางที่ปรากฏ					
	ส่วนแสดงข้อเท็จจริง			ส่วนแสดงความคิดเห็น		
	เชิงลบ	ทิศทางอื่นๆ	รวม	เชิงลบ	ทิศทางอื่นๆ	รวม
มติชน	92(76.03%)	29(23.97%)	121 (100%)	119(77.27%)	35(22.73%)	154 (100%)
ไทยรัฐ	46(75.41%)	15(24.59%)	61 (100%)	263(80.67%)	63(19.33%)	326 (100%)
เดลินิวส์	37(61.67%)	23(38.33%)	60 (100%)	116(77.33%)	34(22.67%)	150 (100%)
รวม	175(72.31%)	67(27.69%)	242 (100%)	498(79.05%)	132(20.95%)	630 (100%)

จากตารางที่ 2 ซึ่งแสดงทิศทางในการเลือกนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับรัฐบาล ในสมัยของรัฐบาลบรรหาร พบว่า หนังสือพิมพ์มติชนมีเนื้อหาที่มุ่งเสนอข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลมากที่สุด คือ 121 ชิ้น รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 61 ชิ้น และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 60 ชิ้น

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีเนื้อหาที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรัฐบาลบรรหารมากที่สุด คือ 326 ชิ้น รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์มติชน 154 ชิ้น และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 150 ชิ้น

เมื่อพิจารณาถึงปริมาณเนื้อหาเชิงลบ พบว่า ในส่วนของข้อเท็จจริง หนังสือพิมพ์มติชนมีเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลบรรหารอยู่มากที่สุด คือ 92 ชิ้น รองลงมาคือหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (46) และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ (37) ตามลำดับ

ในส่วนของความคิดเห็น หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลบรรหารอยู่มากที่สุด คือ 263 ชิ้น รองลงมาคือหนังสือพิมพ์มติชน (119) และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ (116) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนของเนื้อหาเชิงลบ พบว่า ในส่วนของข้อเท็จจริง หนังสือพิมพ์มติชนมีสัดส่วนของเนื้อหาเชิงลบที่สูงที่สุด คิดเป็น 76.03% ของเนื้อหาทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลบริหาร รองลงมาคือหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (68.15%) และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ (62.31%) ตามลำดับ

ในส่วนของความคิดเห็น หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีสัดส่วนของเนื้อหาเชิงลบที่สูงที่สุด คิดเป็น 80.67% ของเนื้อหาทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลบริหาร รองลงมาคือหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ (77.33%) และหนังสือพิมพ์มติชน (77.27%) ตามลำดับ

และเมื่อพิจารณาว่า ข้อมูลที่ได้เก็บมาจากหนังสือพิมพ์ทั้งสิ้น 279 ฉบับ โดยแบ่งเป็นหนังสือพิมพ์มติชน หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์อย่างละ 93 ฉบับ ตามช่วงเวลาที่กำหนดนั้น จะได้ข้อสังเกตที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

จากหนังสือพิมพ์ 279 ฉบับในช่วงปลายของรัฐบาลบริหาร มีเนื้อหาในส่วนของข้อเท็จจริงอันเกี่ยวข้องกับรัฐบาลทั้งสิ้น 242 ชิ้น คิดเป็น 0.87 ชิ้นต่อวัน และมีเนื้อหาในส่วนแสดงความคิดเห็นทั้งอันเกี่ยวข้องกับรัฐบาลทั้งสิ้น 630 ชิ้น คิดเป็น 2.26 ชิ้นต่อวัน

โดยทิศทางที่หนังสือพิมพ์เลือกในการนำเสนอ ในส่วนของข้อเท็จจริงมีเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลอยู่ทั้งสิ้น 175 ชิ้น คิดเป็น 0.63 ชิ้นต่อวัน และมีเนื้อหาในส่วนแสดงความคิดเห็นในเชิงลบอยู่ทั้งสิ้น 498 ชิ้น คิดเป็น 1.78 ชิ้นต่อวัน

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างหนังสือพิมพ์ พบว่า หนังสือพิมพ์มติชนมีเนื้อหาในส่วนของข้อเท็จจริงอันเกี่ยวข้องกับรัฐบาลบริหารอยู่มากที่สุด คือนับได้ทั้งสิ้น 121 ชิ้น คิดเป็น 1.30 ชิ้นต่อวัน รองลงมาคือหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 61 ชิ้น คิดเป็น 0.66 ชิ้นต่อวัน และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 60 ชิ้น คิดเป็น 0.65 ชิ้นต่อวัน

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีเนื้อหาในส่วนแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลบริหารอยู่มากที่สุด คือนับได้ทั้งสิ้น 326 ชิ้น คิดเป็น 3.50 ชิ้นต่อวัน รองลงมาคือหนังสือพิมพ์มติชน 154 ชิ้น คิดเป็น 1.66 ชิ้นต่อวัน และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 150 ชิ้น คิดเป็น 1.61 ชิ้นต่อวัน

โดยทิศทางที่หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับเลือกในการนำเสนอ นั้น ในส่วนของข้อเท็จจริงพบว่า หนังสือพิมพ์มติชนมีเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลบริหารมากที่สุดคือ 92 ชิ้น คิดเป็น 0.99 ชิ้นต่อวัน รองลงมาคือหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 46 ชิ้น คิดเป็น 0.49 ชิ้นต่อวัน และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 37 ชิ้น คิดเป็น 0.40 ชิ้นต่อวัน

ในส่วนของการแสดงความคิดเห็น หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาล บรรหารอยู่มากที่สุด คือ 263 ชิ้น คิดเป็น 2.83 ชิ้นต่อวัน รองลงมาคือหนังสือพิมพ์มติชน 119 ชิ้น คิดเป็น 1.28 ชิ้นต่อวัน และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 116 ชิ้น คิดเป็น 1.25 ชิ้นต่อวัน

ตารางที่ 3 ทิศทางที่หนังสือพิมพ์เลือกนำเสนอในช่วงปลายรัฐบาลชวลิต

หนังสือพิมพ์	ทิศทางที่ปรากฏ					
	ส่วนแสดงข้อเท็จจริง			ส่วนแสดงความคิดเห็น		
	เชิงลบ	ทิศทางอื่นๆ	รวม	เชิงลบ	ทิศทางอื่นๆ	รวม
มติชน	97(73.48%)	35(26.52%)	132 (100%)	211(86.48%)	33(13.52%)	244 (100%)
ไทยรัฐ	54(63.53%)	31(36.47%)	85 (100%)	313(79.64%)	80(20.36%)	393 (100%)
เดลินิวส์	48(64.00%)	27(36.00%)	75 (100%)	145(72.14%)	56(27.86%)	201 (100%)
รวม	199(68.15%)	93(31.85%)	292 (100%)	669(79.83%)	169(20.17%)	838 (100%)

จากตารางที่ 3 ซึ่งแสดงทิศทางในการเลือกนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับรัฐบาล ในสมัยของรัฐบาลชวลิต พบว่า หนังสือพิมพ์มติชนมีเนื้อหาที่มุ่งเสนอข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลมากที่สุด คือ 132 ชิ้น รองลงมาคือหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 85 ชิ้น และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 75 ชิ้น

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีเนื้อหาที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรัฐบาลชวลิตมากที่สุด คือ 393 ชิ้น รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์มติชน 244 ชิ้น และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 201 ชิ้น

เมื่อพิจารณาถึงปริมาณเนื้อหาเชิงลบ พบว่า ในส่วนของข้อเท็จจริง หนังสือพิมพ์มติชนมีเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลชวลิตอยู่มากที่สุด คือ 97 ชิ้น รองลงมาคือหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (54) และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ (48) ตามลำดับ

ในส่วนของการแสดงความคิดเห็น หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลชวลิตอยู่มากที่สุด คือ 313 ชิ้น รองลงมาคือหนังสือพิมพ์มติชน (211) และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ (145) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนของเนื้อหาเชิงลบ พบว่า ในส่วนของข้อเท็จจริง หนังสือพิมพ์มติชนมีสัดส่วนของเนื้อหาเชิงลบที่สูงที่สุด คิดเป็น 73.48% ของเนื้อหาทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลชวลิต รองลงมาคือหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ (64.00%) และหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (63.53%) ตามลำดับ

ในส่วนของการความคิดเห็น หนังสือพิมพ์มติชนมีสัดส่วนของเนื้อหาเชิงลบที่สูงที่สุด คิดเป็น 86.48% ของเนื้อหาทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลชวลิต รองลงมาคือหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (79.64%) และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ (72.14%) ตามลำดับ

และเมื่อพิจารณาว่า ข้อมูลที่ได้เก็บมาจากหนังสือพิมพ์ทั้งสิ้น 279 ฉบับ โดยแบ่งเป็นหนังสือพิมพ์มติชน หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์อย่างละ 93 ฉบับ ตามช่วงเวลาที่กำหนดนั้น จะได้ข้อสังเกตที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

จากหนังสือพิมพ์ 279 ฉบับในช่วงปลายของรัฐบาลชวลิต มีเนื้อหาในส่วนของการข้อเท็จจริงอันเกี่ยวข้องกับรัฐบาลทั้งสิ้น 292 ชิ้น คิดเป็น 1.05 ชิ้นต่อวัน และมีเนื้อหาในส่วนแสดงความคิดเห็นทั้งอันเกี่ยวข้องกับรัฐบาลทั้งสิ้น 838 ชิ้น คิดเป็น 3.00 ชิ้นต่อวัน

โดยทิศทางที่หนังสือพิมพ์เลือกในการนำเสนอ ในส่วนของการข้อเท็จจริงมีเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลอยู่ทั้งสิ้น 199 ชิ้น คิดเป็น 0.71 ชิ้นต่อวัน และมีเนื้อหาในส่วนแสดงความคิดเห็นที่เป็นเชิงลบอยู่ทั้งสิ้น 669 ชิ้น คิดเป็น 2.34 ชิ้นต่อวัน

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างหนังสือพิมพ์ พบว่า หนังสือพิมพ์มติชนมีเนื้อหาในส่วนของการข้อเท็จจริงอันเกี่ยวข้องกับรัฐบาลชวลิตอยู่มากที่สุด คือนับได้ทั้งสิ้น 132 ชิ้น คิดเป็น 1.42 ชิ้นต่อวัน รองลงมาคือหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 85 ชิ้น คิดเป็น 0.91 ชิ้นต่อวัน และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 75 ชิ้น คิดเป็น 0.81 ชิ้นต่อวัน

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีเนื้อหาในส่วนแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลชวลิตอยู่มากที่สุด คือนับได้ทั้งสิ้น 393 ชิ้น คิดเป็น 4.23 ชิ้นต่อวัน รองลงมาคือหนังสือพิมพ์มติชน 154 ชิ้น คิดเป็น 2.62 ชิ้นต่อวัน และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 201 ชิ้น คิดเป็น 2.16 ชิ้นต่อวัน

โดยทิศทางที่หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับเลือกในการนำเสนอ ในส่วนของการข้อเท็จจริงพบว่า หนังสือพิมพ์มติชนมีเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลชวลิตมากที่สุด คือ 97 ชิ้น คิดเป็น 1.04 ชิ้นต่อวัน รองลงมาคือหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 54 ชิ้น คิดเป็น 0.58 ชิ้นต่อวัน และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 48 ชิ้น คิดเป็น 0.52 ชิ้นต่อวัน

ในส่วนของการแสดงความคิดเห็น หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลชวลิตอยู่มากที่สุด คือ 313 ชิ้น คิดเป็น 3.37 ชิ้นต่อวัน รองลงมาคือหนังสือพิมพ์มติชน 211 ชิ้น คิดเป็น 2.27 ชิ้นต่อวัน และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 145 ชิ้น คิดเป็น 1.56 ชิ้นต่อวัน

ตารางที่ 4 ทิศทางที่หนังสือพิมพ์เลือกนำเสนอในช่วงปลายรัฐบาลชวลิต

หนังสือพิมพ์	ทิศทางที่ปรากฏ					
	ส่วนแสดงข้อเท็จจริง			ส่วนแสดงความคิดเห็น		
	เชิงลบ	ทิศทางอื่นๆ	รวม	เชิงลบ	ทิศทางอื่นๆ	รวม
มติชน	38(55.07%)	31(44.93%)	69 (100%)	94(78.99%)	25(21.01%)	119 (100%)
ไทยรัฐ	22(75.86%)	7 (24.14%)	29 (100%)	137(74.05%)	48(25.95%)	185 (100%)
เดลินิวส์	21(65.62%)	11(34.38%)	32 (100%)	79(71.82%)	31(28.18%)	110 (100%)
รวม	81(62.31%)	49(37.69%)	130 (100%)	310(74.88%)	104(25.12%)	414 (100%)

จากตารางที่ 4 ซึ่งแสดงทิศทางในการเลือกนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับรัฐบาล ในสมัยของรัฐบาลชวน พบว่า หนังสือพิมพ์มติชนมีเนื้อหาที่มุ่งเสนอข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลมากที่สุด คือ 69 ชิ้น รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 32 ชิ้น และหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 29 ชิ้น

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีเนื้อหาที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรัฐบาลชวนมากที่สุด คือ 185 ชิ้น รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์มติชน 119 ชิ้น และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 110 ชิ้น

เมื่อพิจารณาถึงปริมาณเนื้อหาเชิงลบ พบว่า ในส่วนของข้อเท็จจริง หนังสือพิมพ์มติชนมีเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลชวนอยู่มากที่สุด คือ 38 ชิ้น รองลงมาคือหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (22) และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ (21) ตามลำดับ

ในส่วนของความคิดเห็น หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลชวนอยู่มากที่สุด คือ 137 ชิ้น รองลงมาคือหนังสือพิมพ์มติชน (94) และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ (79) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนของเนื้อหาในเชิงลบ พบว่า ในส่วนของข้อเท็จจริง หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีสัดส่วนของเนื้อหาเชิงลบที่สูงที่สุด คิดเป็น 75.86% ของเนื้อหาทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลชวน รองลงมาคือหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ (65.62%) และหนังสือพิมพ์มติชน (55.07%) ตามลำดับ

ในส่วนของความคิดเห็น หนังสือพิมพ์มติชนมีสัดส่วนของเนื้อหาเชิงลบที่สูงที่สุด คิดเป็น 78.99% ของเนื้อหาทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลชวน รองลงมาคือหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (74.05%) และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ (71.82%) ตามลำดับ

และเมื่อพิจารณาว่า ข้อมูลที่ได้เก็บมาจากหนังสือพิมพ์ทั้งสิ้น 279 ฉบับ โดยแบ่งเป็นหนังสือพิมพ์มติชน หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์อย่างละ 93 ฉบับ ตามช่วงเวลาที่กำหนดนั้น จะได้ข้อสังเกตที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

จากหนังสือพิมพ์ 279 ฉบับในช่วงปลายของรัฐบาลชวน มีเนื้อหาในส่วนของข้อเท็จจริงอันเกี่ยวข้องกับรัฐบาลทั้งสิ้น 130 ชิ้น คิดเป็น 0.47 ชิ้นต่อวัน และมีเนื้อหาในส่วนแสดงความคิดเห็นทั้งอันเกี่ยวข้องกับรัฐบาลทั้งสิ้น 414 ชิ้น คิดเป็น 1.48 ชิ้นต่อวัน

โดยทิศทางที่หนังสือพิมพ์เลือกในการนำเสนอ ในส่วนของข้อเท็จจริงมีเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลอยู่ทั้งสิ้น 81 ชิ้น คิดเป็น 0.29 ชิ้นต่อวัน และมีเนื้อหาในส่วนแสดงความคิดเห็นที่มีเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลอยู่ทั้งสิ้น 310 ชิ้น คิดเป็น 1.11 ชิ้นต่อวัน

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างหนังสือพิมพ์ พบว่า หนังสือพิมพ์มติชนมีเนื้อหาในส่วนของข้อเท็จจริงอันเกี่ยวข้องกับรัฐบาลชวนอยู่มากที่สุด คือนับได้ทั้งสิ้น 69 ชิ้น คิดเป็น 0.74 ชิ้นต่อวัน รองลงมาคือหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 32 ชิ้น คิดเป็น 0.34 ชิ้นต่อวัน และหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 29 ชิ้น คิดเป็น 0.31 ชิ้นต่อวัน

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีเนื้อหาในส่วนแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลชวนอยู่มากที่สุด คือนับได้ทั้งสิ้น 185 ชิ้น คิดเป็น 1.99 ชิ้นต่อวัน รองลงมาคือหนังสือพิมพ์มติชน 119 ชิ้น คิดเป็น 1.28 ชิ้นต่อวัน และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 110 ชิ้น คิดเป็น 1.18 ชิ้นต่อวัน

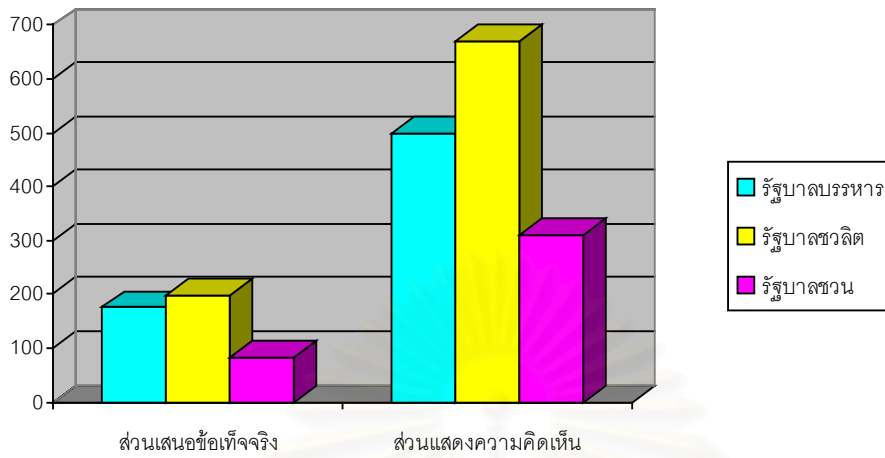
โดยทิศทางที่หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับเลือกในการนำเสนอ นั้น ในส่วนของข้อเท็จจริงพบว่า หนังสือพิมพ์มติชนมีเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลชวนมากที่สุด คือ 38 ชิ้น คิดเป็น 0.41 ชิ้นต่อวัน รองลงมาคือหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 22 ชิ้น คิดเป็น 0.24 ชิ้นต่อวัน และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 21 ชิ้น คิดเป็น 0.23 ชิ้นต่อวัน

ในส่วนของการแสดงความคิดเห็น หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลชวนอยู่มากที่สุด คือ 137 ชิ้น คิดเป็น 1.47 ชิ้นต่อวัน รองลงมาคือหนังสือพิมพ์มติชน 94 ชิ้น คิดเป็น 1.01 ชิ้นต่อวัน และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 79 ชิ้น คิดเป็น 0.85 ชิ้นต่อวัน

เปรียบเทียบความถี่ และสัดส่วนของทิศทางที่ปรากฏ ในการนำเสนอเนื้อหาในช่วงปลายของแต่ละรัฐบาล

ทั้งนี้ สามารถเปรียบเทียบความถี่ของการถูกนำเสนอเนื้อหาเชิงลบของแต่ละรัฐบาลได้ โดยแบ่งตัวกำหนดออกเป็น จำนวนเนื้อหาที่ดำเนินเป็นชิ้น , จำนวนเนื้อหาที่ดำเนินเป็นชิ้นต่อวัน และสัดส่วนของเนื้อหาที่ดำเนินเป็นร้อยละ ได้ โดยพิจารณาจากแผนภูมิดังต่อไปนี้

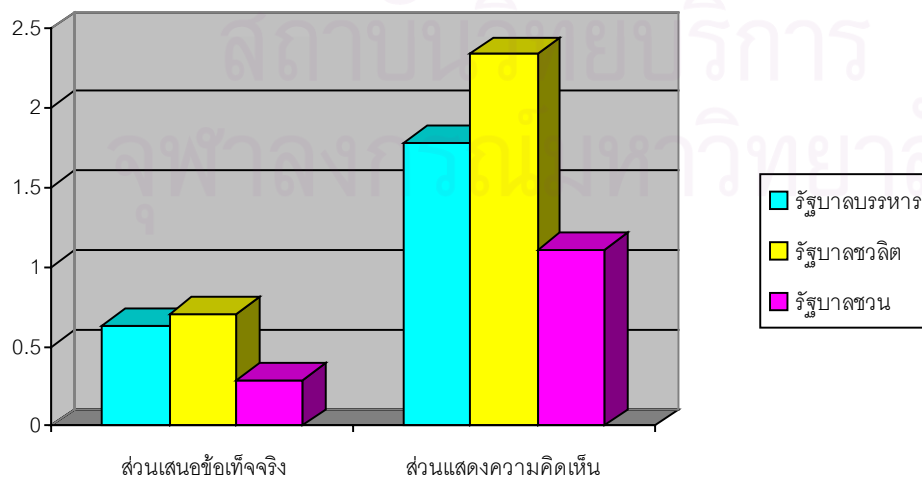
แผนภูมิที่ 4 ความถี่ของเนื้อหาเชิงลบเป็นจำนวนชิ้น จำแนกตามรัฐบาล

จากแผนภูมิที่ 4 ในส่วนเสนอข้อเท็จจริง รัฐบาลขั้วลิตจะปรากฏเนื้อหาเชิงลบมากที่สุด เท่ากับ 199 ชิ้น รองลงมาเป็นรัฐบาลบริหาร 175 ชิ้น และรัฐบาลชวน 81 ชิ้น ในส่วนแสดงความคิดเห็น รัฐบาลขั้วลิตจะปรากฏเนื้อหาเชิงลบมากที่สุด เท่ากับ 669 ชิ้น รองลงมาเป็นรัฐบาลบริหาร 498 ชิ้น และรัฐบาลชวน 310 ชิ้น

โดยสรุปแล้ว เมื่อใช้จำนวนชิ้นเป็นเกณฑ์ รัฐบาลขั้วลิตจะถูกนำเสนอเนื้อหาไปในเชิงลบมากที่สุด รองลงมาคือรัฐบาลบริหาร และรัฐบาลชวนตามลำดับ

แผนภูมิที่ 5 ความถี่ของเนื้อหาเชิงลบเป็นจำนวนชิ้นต่อวัน จำแนกตามรัฐบาล

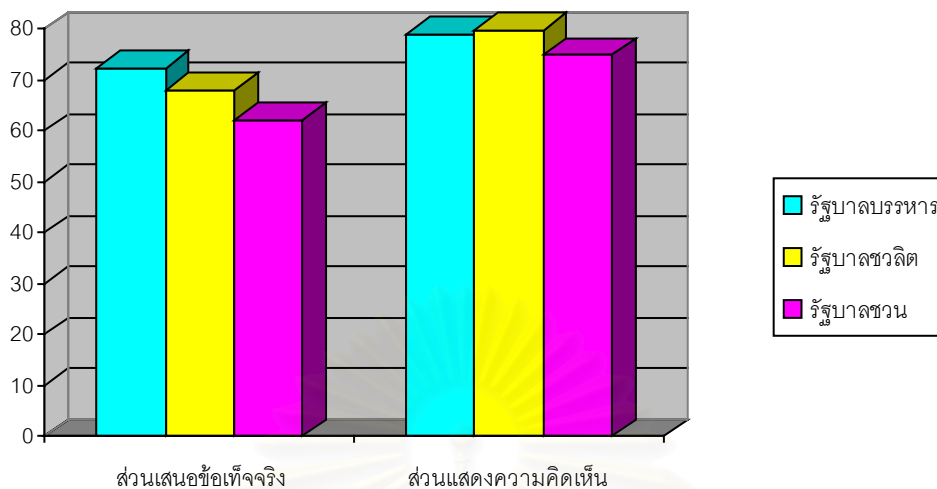

จากแผนภูมิที่ 5 ในส่วนเสนอข้อเท็จจริง รัฐบาลชวติจะปรากฏเนื้อหาเชิงลบมากที่สุด เท่ากับ 0.71 ขึ้น
ต่อวัน รองลงมาเป็นรัฐบาลบรรหาร 0.63 ขึ้นต่อวัน และรัฐบาลชวน 0.29 ขึ้นต่อวัน ในส่วนเสนอความคิดเห็น รัฐ
บาลชวติจะปรากฏเนื้อหาเชิงลบมากที่สุด เท่ากับ 2.34 ขึ้นต่อวัน รองลงมาเป็นรัฐบาลบรรหาร 1.78 ขึ้นต่อวัน
และรัฐบาลชวน 1.11 ขึ้นต่อวัน

โดยสรุปแล้ว เมื่อใช้จำนวนขึ้นต่อวันเป็นเกณฑ์ รัฐบาลชวติจะถูกนำเสนอเนื้อหาในเชิงลบมากที่สุด
รองลงมาคือรัฐบาลบรรหาร และรัฐบาลชวนตามลำดับ
แผนภูมิที่ 6 สัดส่วนของเนื้อหาเชิงลบต่อเนื้อหาทั้งหมด จำแนกตามรัฐบาล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากแผนภูมิที่ 6 ในส่วนเสนอข้อเท็จจริง รัฐบาลบรหารจะถูกนำเสนอเนื้อหาในเชิงลบจากหนังสือพิมพ์มากที่สุด เท่ากับ 72.31% รองลงมาเป็นรัฐบาลชวลิต 68.15% และรัฐบาลชวน 62.31% ในส่วนเสนอความคิดเห็น รัฐบาลชวลิตจะนำเสนอเนื้อหาในเชิงลบจากหนังสือพิมพ์มากที่สุด เท่ากับ 79.83% รองลงมาเป็นรัฐบาลบรหาร 79.05% และรัฐบาลชวน 74.88%

โดยสรุปแล้ว เมื่อใช้ร้อยละของข้อมูล หรือสัดส่วนที่นำเสนอระหว่างเนื้อหาเชิงลบกับเนื้อหาทั้งหมด เป็นเกณฑ์ ต้องแยกแยะระหว่างในส่วนแสดงข้อเท็จจริง และส่วนแสดงความคิดเห็น โดยในส่วนแสดงข้อเท็จจริงนั้น รัฐบาลบรหารจะถูกนำเสนอเนื้อหาในเชิงลบมากที่สุด รองลงมาคือรัฐบาลชวลิต และรัฐบาลชวนตามลำดับ

แต่ในส่วนแสดงความคิดเห็นนั้น รัฐบาลชวลิตจะถูกนำเสนอเนื้อหาในเชิงลบมากที่สุด รองลงมาคือรัฐบาลบรหาร และรัฐบาลชวนตามลำดับ

ผลของการเปรียบเทียบการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบของทั้งสามรัฐบาล พบว่า ในส่วนของความถี่ หรือ จำนวนชิ้นของเนื้อหานั้น จะมีความแตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนจำนวนในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบ ต่อจำนวนเนื้อหาทั้งหมด คิดเป็นร้อยละแล้ว จะได้ผลที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และใกล้เคียงกันอย่างมาก ทั้งในส่วนเสนอข้อเท็จจริง และในส่วนเสนอความคิดเห็น

ผลที่ได้ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า สมมุติฐานที่ 2 ที่ระบุไว้ในบทที่ 2 ว่า “รัฐบาลต่างคณะกัน หนังสือพิมพ์จะนำเสนอเนื้อหาเชิงลบในทิศทางที่ไม่แตกต่างกัน” นั้น เป็นจริง

ลักษณะที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับรัฐบาล จำแนกตามแก่นเรื่อง

สำหรับในส่วนของกรอบ (Frame) ที่หนังสือพิมพ์ใช้ในการเสนอเนื้อหาเชิงลบนั้น จากการเก็บข้อมูลพบว่า ในการเสนอเนื้อหาเชิงลบทุกชิ้น จะปรากฏลักษณะเฉพาะบางประการ ที่หนังสือพิมพ์ใช้ในการนำเสนอ

ตามที่ได้นิยาม กรอบ ไว้ว่า หมายถึงเค้าโครงบางอย่าง ที่หนังสือพิมพ์ใช้ในการแสดงมุมมองเฉพาะ ด้าน มุมมองเฉพาะด้านในที่นี้ ได้แก่ เนื้อหาเชิงลบ ผลของการศึกษา พบว่าเค้าโครงบางอย่างที่หนังสือพิมพ์ใช้ในการเสนอเนื้อหาเชิงลบ จะอยู่ในรูปแบบของ “แก่นเรื่อง”

โดยในเนื้อหาเชิงลบทุกชิ้นเกี่ยวกับรัฐบาล จะปรากฏลักษณะสำคัญอยู่ทั้งสิ้น 5 ประการ จำแนกตาม แก่นเรื่อง (Theme) ได้ดังต่อไปนี้

1. ความไม่เชื่อมั่น ไม่เชื่อถือในรัฐบาล
2. การทุจริต คอร์รัปชัน กระทำผิดกฎหมาย
3. ปัญหาความขัดแย้งภายใน
4. ผลงานที่ล้มเหลว หรือการบริหารงานที่ผิดพลาด
5. นโยบาย หรือแนวทางปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม

โดยสามารถอธิบาย และแสดงตัวอย่างของลักษณะทั้ง 5 ประการได้ ดังนี้

ความไม่เชื่อมั่น ไม่เชื่อถือในรัฐบาล หมายถึง การเสนอเนื้อหาที่มีการแสดงความคิดเห็น แสดงความรู้สึกถึงการไม่สนับสนุนในการดำรงอยู่ของนายกรัฐมนตรี และรัฐบาล เห็นว่ารัฐบาลไม่มีความเหมาะสมที่จะบริหารประเทศ และหมายรวมถึงการสะท้อนให้เห็นถึงความไม่เชื่อถือเป็นบุคลิกภาพต่างๆ ของนายกรัฐมนตรี

เช่น

“...แนวทางปรับ ครม.นั้นมันคงจะสายเกินไปแล้ว ถ้าว่ากันให้ถึงที่สุดก็คือหมดเวลาที่คุณขวลิตจะนั่งเก้าอี้นายกฯต่อไป แม้จะปรับครม.ก็คงไร้ประโยชน์ เพราะทุกวันนี้สถานการณ์มันกลายเป็นว่า... คุณขวลิตคือตัวปัญหาของชาติไปเสียแล้ว”³⁹

ปัญหาทุจริต คอร์รัปชัน กระทำผิดกฎหมาย หมายถึง การเสนอเนื้อหาที่มีการกล่าวถึงการทุจริตต่างๆ ของรัฐบาล และคณะรัฐมนตรี พฤติกรรมที่ไม่ชอบมาพากล อันสันนิษฐานได้ว่าจะนำไปสู่การทุจริตต่างๆ และรวมถึงการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายด้วย

เช่น

³⁹ ก้าวได้กล้าเสีย ไทยรัฐ 22 ตุลาคม 2540 หน้า 6.

“ผมขอกล่าวหาว่าการทำมือถือ 1900 คือรายการแหกตาเพื่อเซมือบรั้ง
โจ่งครึมที่สุดในประเทศไทย

คงจำรายงานฮั่วโครงการเอสดีเอชได้ดี วิธีการโดยให้พรรคพวกสูมหัวกัน
ใส่ราคาอุปกรณ์ต่างๆ แพงลิบลิว แพงจนเกินงบ ต้องขอเพิ่มเป็น 14,000 ล้านบาท

วิธีการรับประทานในโครงการ 1900 ก็ง่าย ๆ ในลักษณะเดียวกัน อุปกรณ์
ราคา 10 บาท ก็ใส่ราคามันเข้าไป 40 บาท โดย 30 บาท เอาไปแบ่งปันกัน”⁴⁰

ปัญหาความขัดแย้งภายใน หมายถึง การเสนอเนื้อหาที่มีการกล่าวถึงการมีความเห็นไม่ตรงกันภายใน
ในรัฐบาล และความขัดแย้งนั้นๆ จะส่งผลให้รัฐบาลไม่มีความเหมาะสมที่จะบริหารประเทศต่อไป โดยที่หมาย
รวมถึงความขัดแย้งของคณะรัฐมนตรี ความขัดแย้งของพรรคร่วมรัฐบาล ความขัดแย้งในการอนุมัติโครงการ
ความขัดแย้งในการแต่งตั้งตำแหน่งรัฐมนตรี

เช่น

“เสนาะ เทียนทองพิวส์ชาติอีกรอบ จวก “เต็ง” ละ ทำเก่งอยู่คนเดียวเผยแพร่
สมาชิกพรรคชาติไทยสุดทนเพราะปล่อยปัญหาเพิ่มพูนเป็นดินพอกหางหมู จี้
บรรหารคายตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ลั่นจะตั้งใครก็ตั้งเสีย ไม่
ใช่ไปนั่งคร่อมนั่งชี้แล้วบอกว่าทำงานไม่ไหว”

การบริหารงานที่ผิดพลาด และผลงานที่ล้มเหลว หมายถึง การเสนอเนื้อหาที่มีการกล่าวถึงผลงาน
อันเป็นผลมาจากการบริหารงานของรัฐบาลที่ผิดพลาด กล่าวถึงผลที่ล้มเหลวอันสืบเนื่องมาจากการบริหารงาน
ของรัฐบาลนั้นๆ และรวมถึงความเดือดร้อนของประชาชนที่ได้รับอันมีผลมาจากการบริหารงานของรัฐบาล

เช่น

“รายได้คงที่ สินค้าแพงขึ้น รายได้ลดลงสินค้าแพงขึ้น ว่างงาน ถูกปลดจากงาน ไม่
ตายวันนี้แล้วจะตายวันไหน นี่คือสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับประชาชนในประเทศนี้ ...
หลอกกลวงกันตลอดมาว่า เศรษฐกิจจะดีขึ้น ดีวัน ดีคืน แต่ความเป็นจริงกลับตรงกันข้าม
ประชาชนเดือดร้อนกันถ้วนหน้าแสนสาหัส”⁴¹

⁴⁰ ชายคาหน้า 6 ไทยรัฐ 8 กรกฎาคม 2543 หน้า 6.

⁴¹ พบกันวันเสาร์ เดลินิวส์ 22 ก.ค. 2543 หน้า 7.

นโยบาย หรือแนวทางปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม หมายถึง การเสนอเนื้อหาที่มีกรกล่าวถึงนโยบายที่ใช้แนวทางที่ปฏิบัติ หรือการแต่งตั้งบุคคลในตำแหน่งต่างๆ โดยมีการแสดงทัศนระว่าไม่เห็นด้วย ไม่เหมาะสม ไม่เป็นผลดีต่อประเทศชาติ

เช่น

“โดยเฉพาะทฤษฎีที่ว่า จะต้องแก้ปัญหาของสถาบันการเงินก่อน เพื่อให้ธนาคารแข็งแกร่งสามารถปล่อยเงินกู้หรือให้สินเชื่อได้ แล้วเศรษฐกิจก็จะฟื้นเอง ซึ่งทฤษฎีนี้ ผมได้คัดค้านมาตลอด ไม่ถูกต้อง และไม่เป็นจริง ต้องให้ประชาชนมีเงินมีงานก่อน”⁴²

ทั้งนี้ จากการเก็บข้อมูล พบว่า ในเนื้อหาทิศทางดำเนินรัฐบาลแต่ละชั้นนั้น ในบางชั้นก็จะมีแก่นเรื่องเพียงประเด็นเดียว แต่ในบางชั้น ก็จะมีแก่นเรื่องมากกว่า 1 ประเด็น ที่อาจกล่าวได้ว่า เป็น “แก่นเรื่องหลัก” และ “แก่นเรื่องรอง” ซึ่งในการเก็บข้อมูลในแง่ความถี่ ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกไว้ทุกประเด็นที่เป็นแก่นเรื่องของเนื้อหาชั้นนั้นๆ

ความถี่ของลักษณะที่ปรากฏ ในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลในช่วงปลายของทุกรัฐบาล

ต่อไปนี้จะนำเสนอข้อมูลทั้งหมด เกี่ยวกับลักษณะการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลของหนังสือพิมพ์ ในช่วงปลายรัฐบาล

ตารางที่ 5 ลักษณะที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบของทั้งสามรัฐบาล ในส่วนเสนอข้อเท็จจริง

หนังสือพิมพ์	ลักษณะที่ปรากฏ				
	ไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่น	ทุจริต คอร์รัปชัน	ปัญหา ความขัดแย้ง	ผลงานที่ ล้มเหลว	นโยบายที่ไม่ เหมาะสม
มติชน	48	22	81	31	33
ไทยรัฐ	23	8	77	7	16
เดลินิวส์	33	6	50	15	9
รวม	104	36	208	53	58

จากตารางที่ 5 ซึ่งแสดงลักษณะการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาล ในภาพรวมของทั้งสามรัฐบาล เฉพาะในส่วนของการเสนอข้อเท็จจริงนั้น จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า ลักษณะที่ปรากฏมากที่สุดคือ ปัญหาความขัดแย้งภายในรัฐบาล รองลงมาคือความไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่นในรัฐบาล และนโยบายหรือแนวทางปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมตามลำดับ

⁴² หมายเหตุประเทศไทย ไทยรัฐ 10 ก.ค. 2543 หน้า 5.

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแยกตามหนังสือพิมพ์ที่ศึกษา ปัญหาความขัดแย้ง และความไม่เชื่อมั่นจะมาเป็นอันดับ 1 และ 2 ของทุกฉบับ แต่กับอันดับที่ 3 จะมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ กับหนังสือพิมพ์มติชน และไทยรัฐ อันดับที่ 3 จะได้แก่นโยบายที่ไม่เหมาะสม ส่วนหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ อันดับที่ 3 จะได้แก่ผลงานที่ล้มเหลวหรือการบริหารงานที่ผิดพลาด

ตารางที่ 6 ลักษณะที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบของทั้งสามรัฐบาล ในส่วนแสดงความคิดเห็น

หนังสือพิมพ์	ลักษณะที่ปรากฏ				
	ไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่น	ทุจริต คอร์รัปชัน	ปัญหา ความขัดแย้ง	ผลงานที่ ล้มเหลว	นโยบายที่ไม่ เหมาะสม
มติชน	272	37	53	47	66
ไทยรัฐ	334	33	108	121	124
เดลินิวส์	172	14	45	67	57
รวม	778	84	206	235	247

จากตารางที่ 6 ซึ่งแสดงลักษณะการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาล ในภาพรวมของทั้งสามรัฐบาล เฉพาะในส่วนแสดงความคิดเห็นนั้น จากการศึกษาพบว่า ลักษณะที่ปรากฏมากที่สุดคือ ความไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่นในรัฐบาล รองลงมาคือนโยบายหรือแนวทางปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม และผลงานที่ล้มเหลวหรือการบริหารงานที่ผิดพลาด ตามลำดับ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแยกตามหนังสือพิมพ์ที่ศึกษา ความไม่เชื่อมั่นจะมาเป็นอันดับ 1 ของทุกฉบับ แต่กับอันดับที่ 2 และ 3 จะมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ กับหนังสือพิมพ์มติชน อันดับที่ 2 จะได้แก่นโยบายที่ไม่เหมาะสม และอันดับที่ 3 คือปัญหาความขัดแย้ง

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ อันดับที่ 2 คือนโยบายที่ไม่เหมาะสม อันดับที่ 3 คือผลงานที่ล้มเหลว ส่วนหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ อันดับที่ 2 คือ ผลงานที่ล้มเหลว และอันดับที่ 3 คือนโยบายที่ไม่เหมาะสม

ตารางที่ 7 ลักษณะที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบของทั้งสามรัฐบาล รวมทั้งส่วนเสนอข้อเท็จจริง และส่วนแสดงความคิดเห็น

หนังสือพิมพ์	ลักษณะที่ปรากฏ				
	ไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่น	ทุจริต คอร์รัปชัน	ปัญหา ความขัดแย้ง	ผลงานที่ ล้มเหลว	นโยบายที่ไม่ เหมาะสม
มติชน	320	59	134	78	99

ไทยรัฐ	357	41	185	128	140
เดลินิวส์	205	20	95	82	66
รวม	882	120	414	288	305

จากตารางที่ 7 ซึ่งแสดงลักษณะการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาล ของทั้งสามรัฐบาล รวมทั้ง ส่วนเสนอข้อเท็จจริง และแสดงความคิดเห็น จากการศึกษาพบว่า ลักษณะที่ปรากฏมากที่สุดคือ ความไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่น รองลงมาได้แก่ ปัญหาความขัดแย้ง และนโยบายหรือแนวทางปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมตามลำดับ

ทั้งนี้ สรุปได้ว่า ในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลในช่วงปลายรัฐบาล หนังสือพิมพ์จะอาศัย กรอบของความไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่นเป็นกรอบหลัก โดยมีกรอบของความขัดแย้งภายในรัฐบาลเป็นกรอบรอง ความถี่ของลักษณะการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาล ในช่วงปลายของแต่ละรัฐบาล

ตารางที่ 8 ลักษณะที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบ ในช่วงปลายรัฐบาลบริหาร ในส่วนแสดงข้อเท็จจริง

หนังสือพิมพ์	ลักษณะที่ปรากฏ				
	ไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่น	ทุจริต คอร์รัปชัน	ปัญหา ความขัดแย้ง	ผลงานที่ ล้มเหลว	นโยบายที่ไม่ เหมาะสม
มติชน	7	8	44	9	5
ไทยรัฐ	5	4	36	2	4
เดลินิวส์	4	4	30	1	1
รวม	16	16	110	12	10

จากตารางที่ 8 ซึ่งแสดงลักษณะที่หนังสือพิมพ์ใช้การนำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลบริหาร เฉพาะในส่วนแสดงข้อเท็จจริงนั้น จากการศึกษาพบว่า ลักษณะที่ปรากฏมากที่สุดคือปัญหาความขัดแย้งภายใน พรรคร่วมรัฐบาล รองลงมาคือความไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่นในรัฐบาล และปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน กระทำผิด กฎหมาย ตามลำดับ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแยกตามหนังสือพิมพ์ที่ศึกษา ปัญหาความขัดแย้งจะมาเป็นอันดับ 1 ของหนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ชื่อฉบับ แต่อันดับ 2 และ 3 จะแตกต่างกันออกไป กล่าวคือ แง่มุมที่หนังสือพิมพ์มติชนเน้นเป็นอันดับที่ 2 คือผลงานที่ล้มเหลวหรือการบริหารงานที่ผิดพลาด ส่วนอันดับที่ 3 ได้แก่ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

สำหรับหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ อันดับที่ 2 จะได้แก่ความไม่เชื่อมั่น และอันดับที่ 3 มีสองแง่มุมที่เท่ากัน คือ ทุจริตคอร์รัปชัน กับนโยบายที่ไม่เหมาะสม ส่วนหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ อันดับที่ 2 จะมีสองแง่มุมที่เท่ากัน ได้แก่ ความไม่เชื่อมั่น และปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน

ตารางที่ 9 ลักษณะที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบ ในช่วงปลายรัฐบาลบริหาร เฉพาะในส่วนแสดงความคิดเห็น

หนังสือพิมพ์	ลักษณะที่ปรากฏ				
	ไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่น	ทุจริต คอร์รัปชัน	ปัญหา ความขัดแย้ง	ผลงานที่ ล้มเหลว	นโยบายที่ไม่ เหมาะสม
มติชน	75	25	36	8	6
ไทยรัฐ	85	20	74	27	23
เดลินิวส์	55	9	31	21	10
รวม	215	54	141	56	39

จากตารางที่ 9 ซึ่งแสดงลักษณะการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลบริหาร เฉพาะในส่วนของความคิดเห็นนั้น จากการศึกษาพบว่า ลักษณะที่ปรากฏมากที่สุดคือความไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่นในรัฐบาล รองลงมาคือปัญหาความขัดแย้งภายในรัฐบาล และผลงานที่ล้มเหลวหรือการบริหารงานที่ผิดพลาด ตามลำดับ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแยกตามหนังสือพิมพ์ที่ศึกษา พบว่า อันดับ 1 และอันดับ 2 ของแต่ละหนังสือพิมพ์เหมือนกัน คือความไม่เชื่อมั่น และปัญหาความขัดแย้ง แต่อันดับที่ 3 แตกต่างกัน กล่าวคือ หนังสือพิมพ์มติชนจะได้รับการทุจริตคอร์รัปชัน ในขณะที่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐและเดลินิวส์ได้แก่ผลงานที่ล้มเหลว

ตารางที่ 10 ลักษณะที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบ ในช่วงปลายรัฐบาลบริหาร ทั้งส่วนแสดงข้อเท็จจริงและส่วนเสนอความคิดเห็น

หนังสือพิมพ์	ลักษณะที่ปรากฏ				
	ไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่น	ทุจริต คอร์รัปชัน	ปัญหา ความขัดแย้ง	ผลงานที่ ล้มเหลว	นโยบายที่ไม่ เหมาะสม
มติชน	82	33	80	17	11
ไทยรัฐ	90	24	110	29	27
เดลินิวส์	59	13	61	22	11
รวม	231	70	251	68	49

จากตารางที่ 10 ซึ่งแสดงลักษณะการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบของรัฐบาลบริหาร ทั้งในส่วนแสดงข้อเท็จจริง และเสนอความคิดเห็น จากการศึกษาพบว่า ลักษณะที่ปรากฏมากที่สุดคือ ปัญหาความขัดแย้ง รองลงมาคือความไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่น

ทั้งนี้ สรุปได้ว่า ในช่วงปลายของการบริหารประเทศของรัฐบาลบริหาร หนังสือพิมพ์จะใช้กรอบของความขัดแย้งภายในรัฐบาลเป็นสำคัญ หลายต่อหลายครั้งเมื่อจะกล่าวตำหนิหรือสะท้อนข้อเสียของรัฐบาลบริหาร หนังสือพิมพ์จะนำเสนอโดยอาศัยกรอบของความขัดแย้ง

โดยความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในรัฐบาลบริหารนั้น เป็นความขัดแย้งทั้งภายในพรรคแกนนำรัฐบาลเอง คือพรรคชาติไทย และความขัดแย้งระหว่างพรรคร่วมรัฐบาล เช่น ระหว่างพรรคชาติไทยและพรรคความหวังใหม่

“ตลอด 1 ปี กับผลงานเพียงแค่ว่า 20% อาจจะทำให้น่าเกลียดน้อยกว่านี้ ถ้าเสถียรภาพภายในรัฐบาลเข้มแข็งมั่นคง แต่น่าเสียดาย นอกจากรัฐบาลจะขาดนักบริหารมืออาชีพในกระทรวงหลักของประเทศแล้ว ภายในรัฐบาลยังเต็มไปด้วยความสับสนวุ่นวาย จนกล่าวได้ว่า ความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ส่วนตัว กลายเป็นของคู่รัฐบาลชุดนี้”⁴³

อย่างไรก็ตาม พบว่า ปัญหาความขัดแย้งที่ถูกกล่าวถึงมากที่สุด ในการเสนอเนื้อหาทิศทางลบของรัฐบาลบริหารในช่วงนั้น มักจะมาจากความขัดแย้งในพรรคชาติไทยเองเป็นส่วนใหญ่

“ถ้าหากว่าปัญหาความขัดแย้งในพรรคชาติไทยเพิ่งปะทุขึ้นก็คงไม่มีใครให้ความสนใจมากนัก แต่ก็ได้สะสมมาอย่างยาวนาน อย่างน้อยที่สุดก็เท่าๆ กับอายุของรัฐบาลนายบริหาร ศิลปอาชา ไม่ได้ใช้ความกล้าหาญสะสางกลุ่มก้อนต่างๆ ในพรรคกระทั่งมาถึงวันนี้ สถานการณ์ความตึงเครียดในพรรคชาติไทยดำเนินมาถึงจุดวิกฤตที่ประชาชนเบื่อหน่ายเอือมระอามากขึ้นทุกวัน”⁴⁴

โดยปัญหาความขัดแย้งที่สำคัญก็คือ ความขัดแย้งระหว่างนายบริหาร ศิลปอาชาในฐานะหัวหน้าพรรคชาติไทย และนายเสนาะ เทียนทอง เลขาธิการพรรค

“รัฐบาลจะอยู่หรือจะไปก็ขึ้นอยู่กับการเมืองในพรรคชาติไทยนี้แหละ ... น่าเห็นใจจนแทบน้ำตาไหลก็คือ เสนาะ เทียนทอง ผู้เป็นเลขาธิการพรรคชาติไทย เป็นเลขาธิการพรรคแกน

⁴³ มติชน วันที่ 14 ก.ค.2539 หน้า 3.

⁴⁴ บทนำ มติชน วันที่ 6 กรกฎาคม 2539 หน้า 20.

นำรัฐบาล แต่ไม่รู้เรื่องรู้ราวอะไรเลย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของรัฐบาลหรืองานที่เป็นกิจการของพรรค เพราะหัวหน้าพรรคเอาไปทำเสียหมด”⁴⁵

พาดหัวข่าว และความน่า “ใจใจดำเต็ง นิ่ง มท.1 ทำไม หรือจะรอให้พรรคแตกก่อนค่อยเลิกคร่อม “เสนาะ” ออกอาการเจ ถาม “เต็ง” จะนั่งคร่อมนั่งขึ้นไปถึงไหน หรือจะรอให้พรรคแตกก่อน”⁴⁶

โดยลักษณะทางด้านความขัดแย้งภายในรัฐบาลบรรหารนั้น ส่วนมากแล้วจะปรากฏอยู่ในการเสนอเนื้อหาในเรื่องราวเกี่ยวกับการแย่งกันดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี

“ถ้านักการเมืองยังขึ้นที่จะตั้งต้นมุ่งแต่แย่งเก้าอี้เพื่อหวังต่อเติมอำนาจวาสนา และผลประโยชน์ของตัวเองเช่นที่เป็นอยู่นี้ที่จะต้องรับกรรมก็คือชาติบ้านเมือง ที่จะต้องวิกฤติมากยิ่งขึ้นจากการบริหารประเทศของคณะรัฐมนตรีภายใต้การนำของนายบรรหาร ศิลปอาชา”⁴⁷

สำหรับกรบรอง ที่หนังสือพิมพ์ใช้ในการเสนอเนื้อหาทิศทางลบของรัฐบาลบรรหาร จะ คือปัญหาทุจริต คอร์รัปชัน และการแสดงออกซึ่งความไม่เชื่อมั่น ไม่เชื่อถือในรัฐบาล

สำหรับปัญหาทุจริต คอร์รัปชันรวมทั้งการกระทำที่ผิดกฎหมายนั้น ในสมัยรัฐบาลบรรหาร มีการนำเสนอข่าว และแสดงความคิดเห็นผ่านบทความ ถึงแง่มุมนี้อย่างมากมาย ไม่ว่าจะ เป็น ข้อสงสัยเรื่องของการรับเงินของพรรคชาติไทยก่อนการเลือกตั้ง ทั้งจากนายราเกช สักเสนา หรือกรณีรับสินบนจากบริษัทผลิตเรือดำนํ้าคือคคুমส์

“เรื่องของสินบนเรือดำนํ้ายังคงเป็นที่กังขาของผู้ติดตามข่าวสารการเมืองตลอดมา และยังเป็นปมปริศนาที่หลอกหลอนนายบรรหารตลอดมา

เงินกับการเลือกตั้ง สำหรับนายบรรหารและพรรคชาติไทย ทำอย่างไรก็ยังคงแนบแน่นและปฏิเสธไม่ได้

...นายราเกช สักเสนาระบุว่า เขามีหลักฐานการพัวพันในคดีภัยออกทรัพย์ปีสี่ของเจ้าหน้าที่ข้าราชการไทยหลายคนอยู่ในมือ รวมถึงนายบรรหาร ศิลปอาชาเอง ก็เคยได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากเขาอย่างลับๆ ในช่วงหาเสียงเลือกตั้งที่ผ่านมา”⁴⁸

⁴⁵ ปลายนิ้วนายกำแหง เดลินิวส์ 6 ก.ค.2539 หน้า 3.

⁴⁶ เดลินิวส์ 7 ก.ค.2539 หน้า 1.

⁴⁷ เดลินิวส์ มติชน 3 ก.ค.2539 หน้า 2.

⁴⁸ เดลินิวส์ มติชน 26 ก.ค.2539 หน้า 12.

นอกจากนี้ก็รวมถึง ข้อสงสัยในการขายที่ดินให้กับธนาคารแห่งประเทศไทยที่ผิดปกติของนางสาวกัญญา ศิลปอาชา ข้อสงสัยกรณีการลอกวิทยานิพนธ์ของตัวนายกรัฐมนตรี หรือแม้แต่การมีบิดาเป็นคนต่างด้าว

“ล่าสุดที่เขาถูกเปิดแผลลึกก่อนถึงวันอภิปรายคือข้อกล่าวหาที่ว่า จริงๆแล้วเขา เป็น ต่างด้าว

เป็นต่างด้าวไม่มีสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้ง ไม่มีสิทธิที่จะเป็นรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย

หากเขาไม่สามารถปลงล้างข้อกล่าวหานี้ได้ หรือแก้แบบคลุมเครือเป็นที่น่าสงสัย ก็คงจะจบสิ้นชีวิตทางการเมืองของเขา”⁴⁹

แน่นอนว่า เนื่องจากปัญหามากมายที่เกิดขึ้นกับรัฐบาล ทั้งศึกในคือความขัดแย้งกันเอง และศึกนอกคือปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน กรอบรองอีกกรอบหนึ่งที่หนังสือพิมพ์ใช้การตำหนิรัฐบาลบรรพการก็คือ ความไม่เชื่อมั่นที่จะให้รัฐบาลบริหารประเทศต่อไป

“ขาดทุกสิ่ง เล่นผิดกติกาทั้งสิ้น นับแต่ความเป็นรัฐบาลผสม 7 พรรค ไม่รู้ผสมหา พ่อแม่ใคร ไร้ความเด็ดขาด พรรคไหนทำผิดกติกาก็ได้ ไม่ว่ากัน ร่วมมือกันแสวงสุขแห่ง อำนาจอย่างหนาที่สุดเท่าที่เพชรตาแมวเคยพบเห็น

ก็ไม่รู้เหมือนกันว่ารัฐบาลเตี้ยชุดนี้จะอยู่ไปถึงเมื่อไหร่ ...สำหรับบรรพการ ศิลปอาชา หมดสภาพความเป็นนายกรัฐมนตรีในสายตาของเพชรตาแมวไปนานแล้ว หมดความสามารถที่จะนำประเทศชาติไปสู่ความเจริญ”⁵⁰

ตารางที่ 11 ลักษณะที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบ ในช่วงปลายรัฐบาลชวลิต ในส่วนที่มุ่งเสนอข้อเท็จจริง

หนังสือพิมพ์	ลักษณะที่ปรากฏ				
	ไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่น	ทุจริต คอร์รัปชัน	ปัญหา ความขัดแย้ง	ผลงานที่ ล้มเหลว	นโยบายที่ไม่เหมาะสม
มติชน	27	13	27	19	18
ไทยรัฐ	9	4	33	5	5
เดลินิวส์	19	1	15	12	3
รวม	55	18	75	36	26

⁴⁹ ปลายนิวนายกำแหง เดลินิวส์ 18 ก.ย.2539 หน้า 3.

⁵⁰ เพชรตาแมว เดลินิวส์ 28 ก.ค.2539 หน้า 4.

จากตารางที่ 11 ซึ่งแสดงลักษณะการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลชวลิท เฉพาะในส่วนขอข้อเท็จจริงนั้น จากการศึกษาพบว่า ลักษณะที่ปรากฏมากที่สุดคือปัญหาความขัดแย้งภายในพรรคร่วมรัฐบาล รองลงมาคือความไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่นในรัฐบาล และผลงานที่ล้มเหลวตามลำดับ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแยกตามหนังสือพิมพ์ที่ศึกษาจะมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ หนังสือพิมพ์มติชนจะเน้นในเรื่องของความไม่เชื่อมั่นเป็นอันดับที่ 1 เท่ากันกับปัญหาความขัดแย้ง โดยมีผลงานที่ล้มเหลวมาเป็นอันดับที่ 3

ส่วนหนังสือพิมพ์ไทยรัฐนั้น อันดับที่ 1 ได้แก่ปัญหาความขัดแย้ง อันดับที่ 2 ได้แก่ความไม่เชื่อมั่น และอันดับที่ 3 เท่ากันสองแง่มุมคือ ผลงานที่ล้มเหลว และนโยบายที่ไม่เหมาะสม สำหรับหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ อันดับที่ 1 ได้แก่ปัญหาความขัดแย้ง อันดับที่ 2 ได้แก่ความไม่เชื่อมั่น และอันดับที่ 3 ได้แก่ ผลงานที่ล้มเหลว

ตารางที่ 12 ลักษณะที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบ ในช่วงปลายรัฐบาลชวลิท ในส่วนที่มุ่งแสดงความคิดเห็น

หนังสือพิมพ์	ลักษณะที่ปรากฏ				
	ไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่น	ทุจริต คอร์รัปชัน	ปัญหาความขัดแย้ง	ผลงานที่ล้มเหลว	นโยบายที่ไม่เหมาะสม
มติชน	152	7	14	30	28
ไทยรัฐ	193	5	31	81	33
เดลินิวส์	94	0	11	29	16
รวม	439	12	56	140	77

จากตารางที่ 12 ซึ่งแสดงลักษณะการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลชวลิท เฉพาะในส่วนขอความคิดเห็นนั้น จากการศึกษาพบว่า ลักษณะที่ปรากฏมากที่สุดคือความไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่นในรัฐบาล รองลงมาคือผลงานที่ล้มเหลวหรือการบริหารงานที่ผิดพลาด และนโยบายหรือแนวทางที่ไม่เหมาะสม ตามลำดับ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแยกตามหนังสือพิมพ์ที่ศึกษา พบว่า ทั้งสามชื่อฉบับเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเป็นทิศทางเดียวกันกับภาพรวมที่ได้กล่าวไปแล้ว

ตารางที่ 13 ลักษณะที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบ ในช่วงปลายรัฐบาลชวลิท ทั้งส่วนที่แสดงข้อเท็จจริงและส่วนเสนอความคิดเห็น

หนังสือพิมพ์	ลักษณะที่ปรากฏ
--------------	----------------

	ไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่น	ทุจจริต คอรัปชั่น	ปัญหา ความขัดแย้ง	ผลงานที่ ล้มเหลว	นโยบายที่ไม่ เหมาะสม
มติชน	179	20	41	49	46
ไทยรัฐ	202	9	64	86	38
เดลินิวส์	113	1	26	41	19
รวม	494	30	131	176	103

จากตารางที่ 13 ซึ่งแสดงลักษณะที่ปรากฏของเนื้อหาเชิงลบของรัฐบาลชวลิต โดยสรุปแล้ว เมื่อพิจารณารวมทั้งเนื้อหาในส่วนเสนอข้อเท็จจริง และเสนอความคิดเห็น ในช่วงปลายของการบริหารประเทศของรัฐบาลชวลิต กรอบที่หนังสือพิมพ์ใช้มากที่สุดในกรณำเสนอเนื้อหาทิศทางลบของรัฐบาล ได้แก่กรอบแห่งความไม่เชื่อมั่นในรัฐบาล

โดยการนำเสนอนโยบายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการเล่าเรื่อง การสรุปความ แก่นเรื่องจะเน้นไปที่ความไม่เชื่อมั่น ไม่เชื่อถือเป็นสำคัญ และถ้าจะเปรียบเทียบกับอีกสองรัฐบาลแล้ว จะพบว่ารัฐบาลชวลิต เป็นรัฐบาลที่ถูกตำหนิในแง่มุมมองของความไม่น่าเชื่อถือมากที่สุด

“รู้สึกจริงๆ ว่า 8 เดือนที่ผ่านมา รัฐบาลท่านจิวเปล่าทำประโยชน์แม้แต่ชิ้นเดียวให้กับชาติบ้านเมือง ... และยังอยู่ไปประชาชนก็ยิ่งเหมือนอยู่ในอันตราย กินไม่ได้นอนไม่หลับ”⁵¹

โดยผลจากการศึกษาพบว่า ลักษณะของความไม่เชื่อมั่น ไม่เชื่อถือนั้น ส่วนใหญ่แล้ว จะมุ่งไปที่ตัวของนายกรัฐมนตรี มากกว่ามุ่งไปที่รัฐบาลทั้งคณะ โดยหนังสือพิมพ์เห็นว่าตัวพลเอกชวลิต นายกรัฐมนตรี นี้เอง ที่ไม่น่าเชื่อถือ

“ความจริงคนไทย 60 ล้านคน ไม่มีวันที่จะต้องพบกับความวิกฤติร้ายแรงอย่างนี้ในชีวิต ถ้าหากเรามีนายกรัฐมนตรีที่อยู่กับร่องกับรอย มีความรับผิดชอบในคำพูดของตัวเอง พุดจาเป็นที่น่าเชื่อถือของประชาชนและสังคมโลก ไม่พุดกลับไปกลับมาจนหาความน่าเชื่อถือไม่ได้”⁵²

“ปัญหาทุกวันนี้ของรัฐบาลมันอยู่ที่ “หัว” ครับ ... เมื่อหัวขบวนมันไร้ประสิทธิภาพเสียแล้ว ทุกอย่างมันก็เลยเดินไปอย่างสะดุด หากความมั่นคงแน่นอนไม่ได้”⁵³

⁵¹ ตีรสุล เดลินิวส์ 9 ก.ย.2540 หน้า 4.

⁵² หมายเหตุประเทศไทย ไทยรัฐ 8 ส.ค.2540 หน้า 5.

⁵³ กกล้าได้กล้าเสีย ไทยรัฐ 21 ต.ค.2540 หน้า 6.

นอกจากความไม่เชื่อมั่นในรัฐบาล โดยเฉพาะในตัวนายกรัฐมนตรีแล้ว กรอบอีกกรอบหนึ่ง ซึ่งพิจารณาว่าเป็นกรอบรองที่หนังสือพิมพ์ใช้ในการเสนอเนื้อหาทิศทางลบของรัฐบาลพลเอกชวลิต ได้แก่ การบริหารงานที่ผิดพลาด นำไปสู่ผลงานที่ล้มเหลว

“ท่านทราบบ้างไหมครับ ว่านักเรียนที่เรียนเก่ง สอบชิงทุน ก.พ.หรือทุนของรัฐบาล ตอนนั้นสอบได้แล้ว รัฐก็ไม่มีเงินส่งเขาไป ทำลายอนาคตของเด็กเรียนดีเรียนเก่งทั่วประเทศ เท่ากับทำลายอนาคตของชาติ

ท่านทราบไหมครับว่า เด็กนักเรียนที่ไปเรียนนอกด้วยทุนส่วนตัวนั้น บางคนไปได้เพียงแคปีเดียว พ่อแม่หมดเงินที่จะส่งให้เรียนต่อ เรียกกลับกันเป็นแถว เด็กเหล่านี้กลายเป็นคนที่หมดหวังในชีวิต กลับมาเรียนเมืองไทย เพื่อนรุ่นเดียวกันก็อยู่ปี 3 – ปี 4 แล้ว ทารุณจิตใจเยาวชนไทยที่สุด

ท่านเห็นข่าวเกี่ยวกับตลาดหลักทรัพย์บ้างหรือเปล่าครับ ว่าเมื่อวันอังคารที่แล้ว ดัชนีร่วงผล็อยไปถึง 30.21 จุด เรียกว่าล้มหายตายจากกันทั้งตลาด หุ้นที่เขายังไม่ได้ขายกันเพราะอะไรท่านทราบไหมครับ เป็นเพราะเขาส่งเคาะขายแล้ว แต่ไม่มีใครซื้อ

ท่านนายกรัฐมนตรี เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอีกตำแหน่งนั้น ท่านน่าจะขอตรวจดู “งบก่อสร้าง” ของกองทัพบก จาก พล.อ.เชษฐา ฐานะจาโร คูบัง ใน 20 ปีที่ผ่านมาไม่เคยมียุคใดสมัยใด ที่งบก่อสร้างของกองทัพบก มีแค่ 40 ล้านบาท

เงินค่าบริหารที่นายทหารเคยได้กันเป็นรายเดือนทุกเดือน เวลานี้จะต้องถูกตัดทั้งหมด โยงไปถึงเงินค่าบริหารของข้าราชการประจำ พวก รศ.สายวิชาการ ได้คนละ 9,900 บาท และ รศ.สายบริหารได้ 10,000 บาทนั้น จะต้องถูกหั่นจนเกลี้ยง คุณที่จิวคงจะทราบดี

ผมไม่มีคำหวานที่จะกราบเรียนท่านนายกรัฐมนตรี ...มีแต่ความหวาดกลัว กลัวว่าประเทศไทยเราจะอยู่ในสภาพยากจน เหมือนพม่า เขมร ซึ่งก็คงอีกไม่ช้า”⁵⁴

ลักษณะการนำกรอบของผลงานที่ล้มเหลวมาเป็นเค้าโครงในการเสนอมุมมองเชิงลบต่อพลเอกชวลิตก็คือ เมื่อมีการกล่าวถึงปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชน ก็จะมีการเชื่อมโยงอย่างสม่ำเสมอ ว่าเป็นผลอันสืบเนื่องมาจากการบริหารประเทศของรัฐบาลชุดนี้

แม้แต่กับการเสนอข่าวการขึ้นสาธารณูปโภคต่างๆ การประเมินค่าในข่าวที่ปรากฏก็จะสะท้อนให้เห็นว่า ไม่ใช่เป็นเรื่องปกติที่เพิ่งเกิดขึ้นเนื่องจากความจำเป็น หากแต่เป็นผลงานของรัฐบาลพลเอกชวลิต

“มาตรการลดหย่อนแพ้ค่าเงินบาท ครบ 2 เดือนวันนี้พอดี จากเริ่มต้นที่เหรียญละ 26 บาท ไหลรอดถึง 35 บาท ยังหาฝั่งไม่เจอ ส่วนต่างถึง 9 บาท คุณกับยอดเงินกู้ 9 หมื่นล้านเหรียญฯ

⁵⁴ มังกรห้าเล็บ ไทยรัฐ 30 ต.ค.2540 หน้า 3.

แค่ผลงานเฉียบมาตรการลดอแพค่าเงินบาทอย่างเดียวนะ รัฐบาล “จิ๋ว” ถลุงเงินประเทศไทยเง็ง
ไปทั้งสิ้น 9.1 แสนล้านบาท เกือบเท่างบประมาณ 1 ปี”⁵⁵

ตารางที่ 14 ลักษณะที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบ ในช่วงปลายรัฐบาลชวน ในส่วนที่มุ่งแสดงข้อเท็จจริง

หนังสือพิมพ์	ลักษณะที่ปรากฏ				
	ไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่น	ทุจริต คอร์รัปชัน	ปัญหา ความขัดแย้ง	ผลงานที่ ล้มเหลว	นโยบายที่ไม่ เหมาะสม
มติชน	14	1	10	3	10
ไทยรัฐ	9	0	8	0	7
เดลินิวส์	10	1	5	2	5
รวม	33	2	23	5	22

จากตารางที่ 14 ซึ่งแสดงลักษณะการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลชวน เฉพาะในส่วนของการ
เท็จจริงนั้น จากการศึกษพบว่า ลักษณะปรากฏมากที่สุดคือความไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่นในรัฐบาล รองลงมาคือ
ปัญหาความขัดแย้งภายในพรรคร่วมรัฐบาล และนโยบายหรือแนวทางปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม ตามลำดับ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแยกตามหนังสือพิมพ์ที่ศึกษา หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และเดลินิวส์จะเป็นไปในทิศทาง
เดียวกัน อันเป็นทิศทางเดียวกับภาพรวมที่ปรากฏดังกล่าว ในขณะที่หนังสือพิมพ์มติชน อันดับ 1 คือความไม่เชื่อ
ถือ เชื่อมั่น แต่อันดับ 2 มีเท่ากัน 2 แง่มุม คือความขัดแย้งภายใน กับนโยบายที่ไม่เหมาะสม

ตารางที่ 15 ลักษณะที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบ ในช่วงปลายรัฐบาลชวน ในส่วนที่มุ่งแสดงความคิด
เห็น

หนังสือพิมพ์	ลักษณะที่ปรากฏ				
	ไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่น	ทุจริต คอร์รัปชัน	ปัญหา ความขัดแย้ง	ผลงานที่ ล้มเหลว	นโยบายที่ไม่ เหมาะสม
มติชน	45	5	3	9	32
ไทยรัฐ	55	8	3	13	72
เดลินิวส์	23	5	3	17	35
รวม	123	18	9	39	139

⁵⁵ คนหน้า 4 เดลินิวส์ 1 ก.ย.2540 หน้า 4.

จากตารางที่ 15 ซึ่งแสดงลักษณะการเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลชนเฉพาะในส่วนของการความคิดเห็นนั้น จากการศึกษาพบว่า ลักษณะที่ปรากฏมากที่สุดคือนโยบายหรือแนวทางปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม รองลงมาคือความไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่นในรัฐบาล และ ผลงานที่ล้มเหลวหรือการบริหารงานที่ผิดพลาด ตามลำดับ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแยกตามหนังสือพิมพ์ที่ศึกษา จะพบว่ามีความแตกต่างกัน กล่าวคือ หนังสือพิมพ์มติชน อันดับ 1 จะได้แก่ความไม่เชื่อมั่น อันดับ 2 ได้แก่นโยบายที่ไม่เหมาะสม และอันดับ 3 ได้แก่ ผลงานที่ล้มเหลว

ในขณะที่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐและเดลินิวส์ จะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อันเป็นทิศทางเดียวกับภาพรวมที่ได้กล่าวไปแล้ว

ตารางที่ 16 ลักษณะที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบ ในช่วงปลายรัฐบาลชน ทั้งส่วนแสดงข้อเท็จจริง และ ส่วนเสนอความคิดเห็น

หนังสือพิมพ์	ลักษณะที่ปรากฏ				
	ไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่น	ทุจริต คอร์รัปชัน	ปัญหา ความขัดแย้ง	ผลงานที่ล้มเหลว	นโยบายที่ไม่เหมาะสม
มติชน	59	6	13	12	42
ไทยรัฐ	64	8	11	13	79
เดลินิวส์	33	6	8	19	40
รวม	156	20	32	44	161

จากตารางที่ 16 ซึ่งแสดงลักษณะที่ปรากฏในของเนื้อหาเชิงลบของรัฐบาลชน โดยสรุปแล้ว เมื่อพิจารณารวมทั้งเนื้อหาในส่วนเสนอข้อเท็จจริง และเสนอความคิดเห็น ในช่วงปลายของการบริหารประเทศของรัฐบาลชน กรอบที่หนังสือพิมพ์ใช้ในการเสนอเนื้อหาทิศทางลบต่อรัฐบาล คือกรอบของนโยบายหรือแนวทางที่ไม่เหมาะสม

รัฐบาลชนเข้ามาบริหารประเทศหลังจากการสิ้นสุดของรัฐบาลชวลิต ในช่วงแรกๆ ของการทำงาน หนังสือพิมพ์ได้ให้โอกาสพอสมควร (ตามแนวคิดของช่วงเวลาของการอันนิมูน) แต่เมื่อเวลาผ่านไปจนถึงช่วงปลายของรัฐบาลอันเป็นช่วงเวลาที่ใช้ศึกษา ก็พบว่ารัฐบาลชนก็ถูกตำหนิหรือสะท้อนข้อเสียเช่นเดียวกับอีกสองรัฐบาล เพียงแต่ในแง่มุมเท่านั้นที่อาจจะต่างออกไป

กล่าวคือ เมื่อจะกล่าวถึงข้อเสียของรัฐบาลชน หนังสือพิมพ์จะไม่ตำหนิในเรื่องของผลงานมากนัก อาจจะเป็นเพราะว่า เมื่อมีการกล่าวถึงผลงานที่ล้มเหลว หนังสือพิมพ์ก็ยังคงรู้สึกว่าเป็นผลสืบเนื่องมาจากรัฐบาลชวลิต

เมื่อมีการกล่าวถึงความเดือดร้อนของประชาชน ก็จะไม่มีลักษณะของการประเมินค่า หรือแสดงความ
คิดเห็นอันสะท้อนว่าเป็นผลงานรัฐบาลเท่าที่ควร ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า สังคมเริ่มปรับตัวกับวิกฤตเศรษฐกิจ
ได้ในระดับหนึ่งแล้ว

ดังนั้น เนื้อหาทิศทางลบที่ปรากฏในสมัยรัฐบาลชวน หนังสือพิมพ์จึงวางกรอบไปที่การดำเนินนโยบาย
หรือแนวทางที่ไม่เหมาะสม มากกว่าจะระบุว่าเป็นผลงานที่ล้มเหลว

“ทฤษฎีที่ว่า จะต้องแก้ปัญหของสถาบันการเงินก่อน เพื่อให้ธนาคารแข็งแรง
สามารถปล่อยเงินกู้หรือให้สินเชื่อได้ แล้วเศรษฐกิจก็จะฟื้นเอง ซึ่งทฤษฎีนี้ ผมได้คัดค้าน
มาตลอด ไม่ถูกต้อง และไม่จริง ต้องให้ประชาชนมีเงินมีงานก่อน”⁵⁶

เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้ นโยบายหรือแนวทางที่ไม่เหมาะสม เป็นลักษณะที่โดดเด่นในการนำ
เสนอเนื้อหาทิศทางลบของรัฐบาลชวนก็คือ บริบท และสถานการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ศึกษา ได้แก่
ปัญหาการรวมบัญชีที่ขัดแย้งกับคณะศิษย์ของหลวงตามหาบัว และ แนวทางในการจัดการกับสมัชชาคนจนที่อยู่
หน้าทำเนียบ ซึ่งสำหรับการดำเนินของหนังสือพิมพ์แล้ว ไม่ได้กล่าวว่าเป็นผลงานที่ล้มเหลว หากแต่เป็นแนวทาง
ที่ไม่เหมาะสม

“การกระทำต่อขบวนการคนจนนั้น ขาดเมตตาธรรมอย่างสิ้นเชิง เล่นแง่แต่ใน
เรื่องตัวหนังสือ กอดติดอยู่กับทฤษฎีทางกฎหมาย โดยไม่คิดถึงจริยธรรมและคุณธรรมของ
ผู้บริหารประเทศแม้แต่น้อย ทำให้ชาวชนบทต้องหลังเลื้อยครดทำเนียบรัฐบาลครั้งแล้วครั้ง
เล่า !!”⁵⁷

พาดหัวข่าว และความนำ “มหาบัวตะเพิดเสือใต้ ไหลไปลงทะเล / ศิษย์หลวงตา
นัดชุมนุมอีก ยังไม่วางใจ กม.รวมบัญชี / มหาบัวประกาศไล่เสือใต้ลงทะเล ลั่นไม่ฟังเสียง
มหาภัย เสียงมหาโจรที่จะทำลายคลังหลวง เผยตอนนี้ไว้ใจใครไม่ได้แล้ว ล้วน “ชี้หอก”
ทำลายชาติ ศิษย์หลวงตาชี้ยังไม่วางใจรัฐบาลจะเอา กม.รวมบัญชีเข้าสภาหรือไม่”⁵⁸

นอกจากนี้ ในส่วนของกรอบรอง ก็เป็นจะใกล้เคียงกับอีกสองรัฐบาล คือกรอบของความไม่เชื่อมั่น ไม่
เชื่อถือในรัฐบาล

⁵⁶ หมายเหตุประเทศไทย ไทยรัฐ 10 ก.ค. 2543 หน้า 5.

⁵⁷ ฟ้าเปลวแดด เดลินิวส์ วันที่ 1 ส.ค.2543 หน้า 7.

⁵⁸ มติชน 10 ก.ค.2543 หน้า 1.

“นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ได้มาถึงวันซึ่งไม่รู้หน้าที่รับผิดชอบของตัวเองแล้วจริงๆ นอกจากการเล่นการเมืองไปวันๆ หนึ่ง

...นอกจากนายกัฐมนตรีจะเป็นเล่นกับสื่อ ทำเป็นเล่นกับประชาชน โดยใช้ลำดับจำนวนตามถนัดอย่างไม่รู้เวลา ไม่รู้กาลเทศะ นายกรัฐมนตรียังทำเป็นเล่นกับสถานการณ์ที่ผู้คนกำลังวิตกว่าจะมากหรือกำลังอยู่ในวิกฤตเศรษฐกิจรอบสอง

...สถานการณ์บ้านเมืองตั้งแต่ครั้งที่นายกรัฐมนตรีขึ้นรับตำแหน่งแรก มาจนเกือบจะหมดวาระในคนที่สอง ยืนยันอย่างเห็นได้ชัดว่า นายกรัฐมนตรีไม่ได้เป็นคนมีวิสัยทัศน์ อยากรู้ว่าแต่จะมองไปข้างหน้า แม้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตรงหน้า ก็ยังมองไม่เห็น”⁵⁹

เปรียบเทียบความถี่ของลักษณะในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบในช่วงปลายของแต่ละรัฐบาล

ตารางที่ 17 ลักษณะการเสนอเนื้อหาเชิงลบ ในช่วงปลายรัฐบาล เปรียบเทียบทั้ง 3 รัฐบาล ในส่วนที่มุ่งเสนอข้อเท็จจริง

รัฐบาล	ลักษณะที่ปรากฏ				
	ไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่น	ทุจริต คอร์รัปชัน	ปัญหา ความขัดแย้ง	ผลงานที่ ล้มเหลว	นโยบายที่ไม่ เหมาะสม
บรรหาร	16	16	110	12	10
ชวลิต	55	18	75	36	26
ชวน	33	2	23	5	22
รวม	104	36	208	53	58

จากตารางที่ 17 ซึ่งแสดงลักษณะของกรอบที่หนังสือพิมพ์ใช้ในการเสนอเนื้อหาทิศทางลบของรัฐบาลในส่วนแสดงข้อเท็จจริง จำแนกตามรัฐบาล พบว่า

- รัฐบาลที่หนังสือพิมพ์กรอบของความไม่เชื่อมั่นมากที่สุดได้แก่ รัฐบาลชวลิต รองลงมาคือรัฐบาลชวน และรัฐบาลบรรหาร ตามลำดับ
- รัฐบาลที่หนังสือพิมพ์ใช้กรอบของการทุจริตคอร์รัปชันมากที่สุดคือ รัฐบาลชวลิต รองลงมาคือรัฐบาลบรรหาร และรัฐบาลชวน ตามลำดับ
- รัฐบาลที่หนังสือพิมพ์ใช้กรอบของปัญหาความขัดแย้งมากที่สุดคือ รัฐบาลบรรหาร รองลงมาคือรัฐบาลชวลิต และรัฐบาลชวน ตามลำดับ

⁵⁹ บทนำ มติชน 8 ส.ค.2543 หน้า 2.

- รัฐบาลที่หนังสือพิมพ์ใช้กรอบของผลงานที่ล้มเหลวมากที่สุดคือ รัฐบาลชวลิต รองลงมาคือรัฐบาลบริหาร และรัฐบาลชวน ตามลำดับ
- รัฐบาลที่หนังสือพิมพ์ใช้กรอบของนโยบายที่ไม่เหมาะสมมากที่สุดคือ รัฐบาลชวลิต รองลงมาคือ รัฐบาลชวน และรัฐบาลบริหาร ตามลำดับ

ตารางที่ 18 ลักษณะการเสนอเนื้อหาเชิงลบ ในช่วงปลายรัฐบาล เปรียบเทียบทั้ง 3 รัฐบาล ในส่วนที่เสนอความคิดเห็น

รัฐบาล	ลักษณะที่ปรากฏ				
	ไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่น	ทุจริต คอร์รัปชัน	ปัญหา ความขัดแย้ง	ผลงานที่ ล้มเหลว	นโยบายที่ไม่ เหมาะสม
บริหาร	216	54	141	56	39
ชวลิต	439	12	56	140	77
ชวน	123	18	9	39	139
รวม	778	84	206	235	255

จากตารางที่ 18 ซึ่งแสดงลักษณะของกรอบที่หนังสือพิมพ์ใช้ในการเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาล ในส่วนเสนอความคิดเห็น จำแนกตามรัฐบาล พบว่า

- รัฐบาลที่หนังสือพิมพ์ใช้กรอบของความไม่เชื่อมั่นมากที่สุดได้แก่ รัฐบาลชวลิต รองลงมาคือรัฐบาลบริหาร และรัฐบาลชวน ตามลำดับ
- รัฐบาลที่หนังสือพิมพ์ใช้กรอบของการทุจริตคอร์รัปชันมากที่สุดคือรัฐบาลบริหาร รองลงมาคือรัฐบาลชวน และรัฐบาลชวลิต ตามลำดับ
- รัฐบาลที่หนังสือพิมพ์ใช้กรอบของปัญหาความขัดแย้งมากที่สุด คือรัฐบาลบริหาร รองลงมาคือรัฐบาลชวลิต และรัฐบาลชวน ตามลำดับ
- รัฐบาลที่หนังสือพิมพ์กรอบของผลงานที่ล้มเหลวมากที่สุดคือรัฐบาลชวลิต รองลงมาคือรัฐบาลบริหาร และรัฐบาลชวน ตามลำดับ
- รัฐบาลที่หนังสือพิมพ์ใช้คุณสมบัติในเรื่องของนโยบายที่ไม่เหมาะสมมากที่สุดคือรัฐบาลชวน รองลงมาคือรัฐบาลชวลิต และรัฐบาลบริหาร ตามลำดับ

ตารางที่ 19 ลักษณะการเสนอเนื้อหาเชิงลบ ในช่วงปลายรัฐบาล เปรียบเทียบทั้ง 3 รัฐบาล รวมทั้งส่วนแสดงข้อเท็จจริง และส่วนเสนอความคิดเห็น

รัฐบาล	ลักษณะที่ปรากฏ				
	ไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่น	ทุจริต คอร์รัปชัน	ปัญหา ความขัดแย้ง	ผลงานที่ ล้มเหลว	นโยบายที่ไม่ เหมาะสม
บรรหาร	232	70	251	68	49
ชวลิต	494	30	131	176	103
ชวน	156	20	32	44	161
รวม	882	120	414	288	313

จากตารางที่ 19 ซึ่งแสดงลักษณะของกรอบที่หนังสือพิมพ์ใช้ในการเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาล รวมเนื้อหาทั้งสองประเภท พบว่า

- กรอบที่หนังสือพิมพ์ใช้มากที่สุดในการเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลคือความไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่น รองลงมาคือปัญหาความขัดแย้ง และนโยบายที่ไม่เหมาะสม ตามลำดับ
- กรอบที่หนังสือพิมพ์ใช้มากที่สุดในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลบรรหารคือปัญหาความขัดแย้ง รองลงมาคือความไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่น และทุจริต คอร์รัปชัน ตามลำดับ
- กรอบที่หนังสือพิมพ์ใช้มากที่สุดในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลชวลิตคือความไม่เชื่อถือไม่เชื่อมั่น รองลงมาคือผลงานที่ผิดพลาด และปัญหาความขัดแย้ง ตามลำดับ
- กรอบที่หนังสือพิมพ์ใช้มากที่สุดในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลชวนคือนโยบายที่ไม่เหมาะสม รองลงมาคือความไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่น และผลงานที่ล้มเหลว ตามลำดับ

ดังนั้น สามารถ ตอบปัญหานำวิจัยข้อ 3 ที่ระบุไว้ในบทที่ 1 ว่า “ในช่วงปลายรัฐบาล หนังสือพิมพ์ใช้กรอบใด ในการเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาล” ได้ว่า หนังสือพิมพ์ใช้กรอบของความไม่เชื่อมั่นในรัฐบาล เป็นกรอบหลัก โดยที่ใช้ปัญหาความขัดแย้งและนโยบายที่ไม่เหมาะสมเป็นกรอบรองในการเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาล ในช่วงปลายรัฐบาล

และสามารถทดสอบ สมมุติฐานที่ 3 ที่ระบุไว้ในบทที่ 2 ว่า “รัฐบาลต่างคณะกัน หนังสือพิมพ์จะมีการวางกรอบของการเสนอเนื้อหาเชิงลบที่แตกต่างกัน” นั้นเป็นจริง

เปรียบเทียบกรอบที่ต่างกันระหว่างรัฐบาลที่ศึกษา

จากผลการศึกษา ระบุว่า แม้แนวโน้มในการนำเสนอเนื้อหาในช่วงปลายของการบริหารประเทศของแต่ละรัฐบาล จะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือเป็นเนื้อหาเชิงลบมากกว่าเนื้อหาอื่นๆ หากแต่ในส่วนของกรอบการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบนั้น จะแตกต่างกันออกไป

สาเหตุที่ทำให้กรอบของแต่ละรัฐบาลแตกต่างกันนั้น มาจากหลายๆ ปัจจัย ทั้งลักษณะเฉพาะของรัฐบาลแต่ละคณะ และบริบทของสังคม ตลอดจนสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ณ เวลานั้น นอกจากนี้ จากผลการศึกษา ยังพบว่า แม้ในเรื่องราว หรือบริบทที่ใกล้เคียงกัน เนื้อหาเชิงลบที่ปรากฏในแต่ละรัฐบาล ก็อาจจะถูกวางกรอบให้แตกต่างกันได้ ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นปัจจัยอันเกิดจากหนังสือพิมพ์ นั่นเอง ทั้งนี้จะกล่าวถึงปัจจัยภายนอก และปัจจัยอันเป็นลักษณะเฉพาะของรัฐบาลเอง ในช่วงอภิปรายต่อไป

โดยตัวอย่างที่จะยกให้เห็นถึงปัจจัยอันเกิดจากการกำหนดของหนังสือพิมพ์ที่พบในการศึกษาค้างนี้ คือ เนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลในกรณีปัญหาเศรษฐกิจ การกล่าวถึงมาตรการฟื้นฟูเศรษฐกิจ และกรณีการขึ้นราคาน้ำมัน โดยจะเปรียบเทียบระหว่างรัฐบาลชวลิต กับรัฐบาลชวน

เมื่อกล่าวถึงปัญหาเศรษฐกิจในรัฐบาลชวลิต หนังสือพิมพ์จะวางกรอบว่าเป็นผลงานที่ผิดพลาดของรัฐบาล นอกจากนี้จะมีการพาดหัวข่าวว่ารัฐบาลเป็นต้นเหตุของวิกฤตเศรษฐกิจเช่น พาดหัวข่าวเมื่อวันที่ 4 กันยายน 2540 ว่า “อึดใจต้นเหตุบาท วิกฤติ ทะลุ 37/ดอลลาร์ – 40 บ. ร่ำไร” แล้ว ยังมีการแสดงความคิดเห็นไว้ในบทความดังตัวอย่างต่อไปนี้

“อีกเกือบ 100 ปีต่อมา ประวัติศาสตร์ต้องจารึกไว้ว่า รัฐบาลพีจีว พ.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ นำพาประเทศไทยไปเป็นเมืองขึ้นทางเศรษฐกิจของกองทุนการเงินระหว่างประเทศอย่างสมบูรณ์แบบแล้ว”⁶⁰

และ

“แค่ 2 เดือนเศษ ที่บีจีวประกาศปล่อยให้เงินบาทลอยตัว อัตราแลกเปลี่ยนจากเดิม 26 บาทต่อดอลลาร์ ชั่วประเดี๋ยวเดียว มูลค่าหายวับไป 14 บาท แทบจะสิ้นชาติ”⁶¹

และ

⁶⁰ ชาวคนคน มติชน 23 ต.ค.2540 หน้า 18.

⁶¹ ชาวคนคน มติชน 6 ก.ย.2540 หน้า 18.

“คนที่เดือดร้อนเพราะผลพวงจากการบริหารของรัฐบาล บิ๊กจ๊ว 8 – 9 เดือน ประเทศไทยเหมือนตกอยู่ในสภาพ แพ้สงคราม เข้าขั้นกลียุค คนตกงาน กิจการล้มละลาย ดัชนีหุ้นตก ทุกข์เข็ญล้ำเคียดใจกันขนาดหนัก”⁶²

ในขณะที่ เมื่อหนังสือพิมพ์จะตำหนิรัฐบาลชวน ในเรื่องของปัญหาเศรษฐกิจ หนังสือพิมพ์มักจะสะท้อนให้เห็นว่า รัฐบาลชวนเป็นผู้เข้ามาแก้ปัญหา แต่ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ กรอบของการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลชวนในเรื่องของปัญหาเศรษฐกิจ จึงมักจะเป็นกรอบของนโยบายหรือแนวทางปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม ยกตัวอย่างเช่น

“การทำงานของรัฐบาลนายชวน หลีกภัย ในขณะที่มีสัญญาฉบับหนึ่งที่กำลังเดินไปสู่นทางวิกฤตในหลายๆ ด้าน ทั้งนี้ในระยะเวลา 2 ปี 7 เดือนที่รัฐบาลนายชวนบริหารงานประเทศได้เพราะมีเสียงประชาชนสนับสนุนมาโดยตลอดเนื่องจากมีความเชื่อมั่นและศรัทธาในตัวนายชวนว่า เป็นบุคคลที่มีความซื่อสัตย์ สุจริต ขณะเดียวกันเชื่อมั่นในความสามารถของบุคลากรในพรรคประชาธิปัตย์ อาทิ นายสุชัย พานิชภักดิ์, นายธารินทร์ นิมมานเหมินท์ ฯลฯ จะใช้ความรู้สติปัญญาแก้ไขปัญหสถานการณเศรษฐกิจอันเลวร้ายของประเทศให้ฟื้นคืนกลับมาสู่ภาวะปกติ

...แต่เมื่อมาถึงวินาทีนี้ ประชาชนหันมาวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลชวนอย่างรุนแรงในแทบทุกด้าน โดยเฉพาะปัญหาเศรษฐกิจซึ่งรัฐบาลไม่สามารถแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ”⁶³

นอกจากนี้ เมื่อรัฐบาลพลเอกชวลิต ประกาศมาตรการในการฟื้นฟูเศรษฐกิจ เมื่อวันที่ 14 ต.ค.2540 หนังสือพิมพ์ได้วิพากษ์วิจารณ์มาตรการดังกล่าว แต่ในกรณีวิพากษ์วิจารณ์นั้น ก็ปรากฏการย้ำให้เห็นถึงการบริหารประเทศที่ผิดพลาดของรัฐบาลชวลิตอยู่ โดยการขึ้นต้นบทความดังนี้

“วันที่ 14 ตุลาคม 2516 นักศึกษาประชาชนร่วมกันสร้างประวัติศาสตร์การต่อสู้กับอำนาจเผด็จการเพื่อให้ได้มาซึ่งระบอบประชาธิปไตย

“ยี่สิบสี่ปีต่อมา วันที่ 14 ตุลาคม 2540 ประวัติศาสตร์ต้องจารึกไว้ว่า รัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ สร้างบาปสร้างกรรมและทุกข์เข็ญใหญ่หลวงให้กับประชาชนทั้งประเทศ”⁶⁴โดยที่ เมื่อจะกล่าวถึงมาตรการในการแก้ปัญหาของ

⁶² ชาวคนคน มติชน 17 ต.ค.2540 หน้า 18.

⁶³ บทนำ หนังสือพิมพ์มติชน 3 ก.ค.2543 หน้า 2.

⁶⁴ เดิหน้าชน หนังสือพิมพ์มติชน 18 ต.ค.2540 หน้า 18.

ในขณะที่เมื่อจะกล่าวถึงมาตรการในการฟื้นฟูเศรษฐกิจในสมัยรัฐบาลชวน หนังสือพิมพ์จะใช้คำว่า “แก้ปัญหา” อยู่ในบทความอยู่เสมอ สะท้อนให้เห็นว่าหนังสือพิมพ์ไม่ได้คิดว่ารัฐบาลชวนมีผลงานที่ล้มเหลว หากแต่มีนโยบายแก้ปัญหาที่ไม่มีประสิทธิภาพมากกว่า เช่น

“ดูเหมือนจิตสำนึกของคนที่รับผิดชอบในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ ยังตระหนงตัวเองในการเป็นนักกู่ลืบทิศ การจัดทำงบประมาณในปี 2544 ซึ่งเพิ่มในส่วนของงบรายจ่ายประจำ ตัดงบฯในการพัฒนา และไม่สามารถหาเงินมาใช้ ดอกเบี้ยเงินกู้ได้อย่างที่ควรจะเป็น

แถมด้วยการประเมินรายรับทางด้านภาษีไว้มากกว่าความเป็นจริง เป็นเรื่องที่สะท้อนได้ชัดเจนว่า ฝีมือในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของรัฐบาลชุดนี้ไม่เป็นที่หวังได้”⁶⁵

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁶⁵ เด็นหน้าชน มติชน 4 ก.ค.2543 หน้า 6.

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง “กรอบในเนื้อหาเชิงลบของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับรัฐบาล ช่วงปลายสมัยรัฐบาล บรรหาร ชวลิต และชวน” ในครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล ในช่วงปลายของการบริหาร ประเทศ และสามารถสรุป อภิปรายผลการวิจัย และเสนอข้อแนะนำต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

รัฐบาลที่ผู้วิจัยเลือกมาทำการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ รัฐบาลซึ่งมีนายบรรหาร ศิลปอาชาเป็นนายกรัฐมนตรี, รัฐบาลซึ่งมีพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรี และรัฐบาลซึ่งมีนายชวน หลีกภัยเป็นนายกรัฐมนตรี โดยทำการศึกษาถึงทิศทางและลักษณะการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับรัฐบาลทั้งสาม เฉพาะในช่วง 3 เดือนท้ายๆ ของการบริหารประเทศ และหนังสือพิมพ์รายวันที่ใช้ในศึกษาในครั้งนี้ มีอยู่ด้วยกัน 3 ชื่อฉบับ ได้แก่ หนังสือพิมพ์มติชน หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์

โดยผู้วิจัยมุ่งที่จะตอบปัญหานำวิจัย 4 ข้อ อันประกอบไปด้วย

- 1 ในช่วงปลายรัฐบาล หนังสือพิมพ์นำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาล มากกว่าเนื้อหาอื่นๆ จริงหรือไม่
- 2 รัฐบาลต่างคณะกัน หนังสือพิมพ์นำเสนอเนื้อหาเชิงลบ ในทิศทางที่แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
- 3 ในช่วงปลายรัฐบาล หนังสือพิมพ์ใช้กรอบใด ในการเสนอเนื้อหาเชิงลบของรัฐบาล
- 4 รัฐบาลต่างคณะกัน หนังสือพิมพ์มีการวางกรอบที่แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

จากผลการวิจัย ระบุว่า ในช่วงปลายรัฐบาล หนังสือพิมพ์จะเลือกนำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาล มากกว่าเนื้อหาอื่นๆ ไม่ว่าจะพิจารณารวมทั้งในส่วนแสดงข้อเท็จจริง และในส่วนเสนอความคิดเห็น หรือพิจารณาแยกจากกัน

ความถี่ของส่วนแสดงข้อเท็จจริงจะน้อยกว่าส่วนเสนอความคิดเห็น แต่เมื่อคำนวณด้วยสัดส่วนแล้ว จะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

หนังสือพิมพ์จะเลือกนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับรัฐบาลในเชิงลบมากกว่าเนื้อหาอื่นๆ ไม่ว่าจะพิจารณารวมทั้งสามรัฐบาล หรือพิจารณาแยกแต่ละรัฐบาล

ความถี่ของจำนวนเนื้อหาเกี่ยวกับรัฐบาลทั้งหมด และเนื้อหาเชิงลบจะแตกต่างกันในแต่ละรัฐบาล แต่เมื่ออาศัยสัดส่วนร้อยละเป็นเกณฑ์ จะพบว่าสัดส่วนที่หนังสือพิมพ์เลือกนำเสนอเนื้อหาเชิงลบ ต่อเนื้อหาทั้งหมด จะมีแนวโน้มที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และมีค่าที่ได้ของแต่ละรัฐบาลที่ใกล้เคียงกัน คือ 72.31%, 68.15% และ 62.31% ในส่วนของข้อเท็จจริง และ 79.83%, 79.05% และ 74.85% ในส่วนของความคิดเห็น (รัฐบาลบริหาร, รัฐบาลชวลิต และรัฐบาลชวน ตามลำดับ)

เมื่อนำค่าสัดส่วนที่ได้ของแต่ละรัฐบาลดังกล่าว มาคำนวณค่าเฉลี่ย สามารถสรุปผลของการนำเสนอเนื้อหาได้ว่า หนังสือพิมพ์จะนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับรัฐบาล ในช่วงปลายของรัฐบาล ในเชิงลบ มากกว่าเนื้อหาอื่นๆ อย่างชัดเจน

- ในส่วนแสดงข้อเท็จจริง คิดเป็น 67.59% ของเนื้อหาส่วนแสดงข้อเท็จจริงทั้งหมดที่เกี่ยวกับรัฐบาล
- ในเสนอความคิดเห็น คิดเป็น 77.91% ของเนื้อหาส่วนเสนอความคิดเห็นทั้งหมดที่เกี่ยวกับรัฐบาล

ทำให้สามารถสรุปได้ว่า ในช่วงปลายรัฐบาล หนังสือพิมพ์รายวันจะนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับรัฐบาล มากกว่าเนื้อหาอื่นๆ และรัฐบาลต่างคณะกัน หนังสือพิมพ์จะมีแนวโน้มการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบที่ไม่แตกต่างกัน

จากนั้น คือการพิจารณาว่า ในส่วนของเนื้อหาเชิงลบทั้งหมดที่หนังสือพิมพ์เสนอเกี่ยวกับรัฐบาลนั้น หนังสือพิมพ์ใช้กรอบ (Frame) ไດ

จากการศึกษาแนวคิดของการวางกรอบ และตามที่ได้นิยามเชิงปฏิบัติการไว้ในบทที่ 2 ว่า กรอบ หมายถึง เค้าโครงบางอย่างที่หนังสือพิมพ์ใช้ในการแสดงมุมมองเฉพาะด้าน

ในกรณีศึกษาครั้งนี้ มุมมองเฉพาะด้านคือ การเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาล คำถามก็คือ มุมมองในแง่ลบดังกล่าวนั้น หนังสือพิมพ์มีเค้าโครง ซึ่งถือเป็นกระบวนการอันสะท้อน หรือนำมาสู่มุมมองนั้นอย่างไร

ผลการศึกษาพบว่า ในเนื้อหาแต่ละชิ้นที่นำเสนอในเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลนั้น จะปรากฏลักษณะเฉพาะอยู่ โดยลักษณะเฉพาะที่พบในที่นี้คือ แก่นเรื่อง (Theme) ของเนื้อหาแต่ละชิ้น และลักษณะที่ปรากฏนี้ ก็คือลักษณะหรือเค้าโครงที่หนังสือพิมพ์ใช้ในการแสดงมุมมอง ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ถึงกรอบที่หนังสือพิมพ์ใช้นั่นเอง

ทั้งนี้ ลักษณะที่พบ สามารถจำแนกได้เป็น 5 ประเภทที่สำคัญ โดยอาศัย “แก่นเรื่อง” เป็นเกณฑ์ ได้แก่

1. แสดงความไม่เชื่อมั่น ไม่เชื่อถือในรัฐบาล
2. ปัญหาการทุจริต คอร์รัปชัน กระทำผิดกฎหมาย
3. ปัญหาความขัดแย้งภายในรัฐบาล

4. ผลงานที่ล้มเหลว หรือการบริหารงานที่ผิดพลาด
5. นโยบาย หรือแนวทางปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม

จากผลการศึกษา เมื่อพิจารณารวมทั้งสามรัฐบาลแล้ว ลักษณะที่ปรากฏ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นกรอบที่ถูกใช้ ในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาล ในช่วงปลายรัฐบาล พบว่า

- ในส่วนแสดงข้อเท็จจริง ลักษณะปรากฏมากที่สุดคือ ปัญหาความขัดแย้ง ตามมาด้วยการแสดงความไม่เชื่อมั่น ไม่เชื่อถือ และ นโยบายที่ไม่เหมาะสม ตามลำดับ
- ในส่วนเสนอความคิดเห็น ลักษณะปรากฏมากที่สุดคือ การแสดงความไม่เชื่อมั่น ไม่เชื่อถือในรัฐบาล ตามมาด้วย นโยบายหรือแนวทางปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม และการสะท้อนถึงผลงานที่ล้มเหลว หรือการบริหารงานที่ผิดพลาด ตามลำดับ
- โดยเมื่อรวมทั้งสองส่วนเข้าด้วยกัน ลักษณะที่ปรากฏมากที่สุดคือ การแสดงความไม่เชื่อมั่น ไม่เชื่อถือในรัฐบาล ตามมาด้วยปัญหาความขัดแย้ง และนโยบายหรือแนวทางปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม ตามลำดับ

โดยถ้าพิจารณาในแต่ละรัฐบาล

รัฐบาลบรรหาร

- ในส่วนแสดงข้อเท็จจริง ลักษณะที่ปรากฏมากที่สุดคือ ปัญหาความขัดแย้ง รองลงมาคือ ความไม่เชื่อมั่น ไม่เชื่อถือ และการทุจริต คอร์รัปชัน
- ในส่วนเสนอความคิดเห็น ลักษณะที่ปรากฏมากที่สุดคือ ความไม่เชื่อมั่น ไม่เชื่อถือ รองลงมาคือ ปัญหาความขัดแย้ง
- เมื่อรวมทั้งสองส่วนเข้าด้วยกัน พบว่า ลักษณะที่ปรากฏมากที่สุดในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลบรรหารคือ ปัญหาความขัดแย้ง รองลงมาคือความไม่เชื่อมั่น ไม่เชื่อถือ

รัฐบาลชวลิต

- ในส่วนแสดงข้อเท็จจริง ลักษณะที่ปรากฏมากที่สุดคือ ปัญหาความขัดแย้ง รองลงมาคือ ความไม่เชื่อมั่น ไม่เชื่อถือ
- ในส่วนเสนอความคิดเห็น ลักษณะที่ปรากฏมากที่สุดคือ ความไม่เชื่อมั่น ไม่เชื่อถือ รองลงมาคือ ผลงานที่ล้มเหลว หรือการบริหารงานที่ผิดพลาด

- เมื่อรวมทั้งสองส่วนเข้าด้วยกัน พบว่า ลักษณะที่ปรากฏมากที่สุดในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลพลเรือนคือ ความไม่เชื่อมั่น ไม่เชื่อถือ รองลงมาคือผลงานที่ล้มเหลว หรือการบริหารงานที่ผิดพลาด

รัฐบาลชนวน

- ในส่วนแสดงข้อเท็จจริง ลักษณะที่ปรากฏมากที่สุดคือ ความไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อมั่น รองลงมาคือ ปัญหาความขัดแย้ง
- ในส่วนเสนอความคิดเห็น ลักษณะที่ปรากฏมากที่สุดคือ นโยบายที่ไม่เหมาะสม รองลงมาคือ ความไม่เชื่อมั่น ไม่เชื่อถือ
- เมื่อรวมทั้งสองส่วนเข้าด้วยกัน พบว่า ลักษณะที่ปรากฏมากที่สุดในการนำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลชนวนคือ นโยบาย หรือแนวทางปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม รองลงมาคือ ความไม่เชื่อมั่น ไม่เชื่อถือ

เมื่อพิจารณาว่า ลักษณะที่ปรากฏ ที่ได้กล่าวมาดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งของการนำเสนอ ที่สะท้อนให้เห็นถึงการวางกรอบต่อเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลในช่วงปลายรัฐบาลแล้ว ทำให้สามารถสรุปได้ว่า

ในช่วงปลายรัฐบาล กรอบหลักที่หนังสือพิมพ์ใช้ในการเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาล คือความไม่เชื่อมั่น ไม่เชื่อถือในรัฐบาล และกรอบรองได้แก่ ความขัดแย้งของรัฐบาล และนโยบายที่ไม่เหมาะสม

และเมื่อเปรียบเทียบแต่ละรัฐบาลที่เลือกศึกษา ทำให้สรุปได้ว่า กรอบที่หนังสือพิมพ์ใช้ในการเสนอเนื้อหาเชิงลบในแต่ละรัฐบาลมีความแตกต่างกันในกรอบหลัก

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่ปรากฏ มีประเด็นที่น่าสนใจ และได้นำมาอภิปรายไว้ในที่นี้ ประเด็น ได้แก่

- สาเหตุที่ทำให้กรอบของแต่ละรัฐบาลแตกต่างกัน
- อิทธิพลของกรอบที่มีผลต่อภาพลักษณ์
- ความสัมพันธ์ของการวางกรอบ (Framing) กับแนวคิดนายประตูข่าวสาร (Gate Keeper) และการจัดวาระของข่าวสาร (Agenda Setting)

สาเหตุที่ทำให้กรอบของแต่ละรัฐบาลแตกต่างกัน

สำหรับสาเหตุที่ทำให้กรอบของหนังสือพิมพ์ต่อแต่ละรัฐบาลแตกต่างกันนั้น นอกจากจะสืบเนื่องมาจากความแตกต่างกันในตัวเองของแต่ละรัฐบาลในประเด็นต่างๆ แล้ว ก็คือบริบทของสังคมในช่วงนั้น โดยแยกอธิบายถึงสาเหตุที่เป็นตัวแปรสำคัญ ได้ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะของการสิ้นสุดอำนาจของรัฐบาล

รัฐบาลที่ผู้วิจัยเลือกมาศึกษาในครั้งนี้ เลือกมาโดยเฉพาะเจาะจงจากรัฐบาล 3 ชุดล่าสุด ที่เพิ่งพ้นไปจากการบริหารประเทศ อย่างไรก็ตาม ลักษณะการสิ้นสุดอำนาจของรัฐบาลทั้งสามชุด ก็มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ

รัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา สิ้นสุดอำนาจเนื่องจาก นายกรัฐมนตรีประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎร โดยสถานการณ์ในช่วงนั้นเต็มไปด้วยความเห็นที่ไม่ตรงกันภายในพรรคร่วมรัฐบาล โดยหลังจากการเสร็จสิ้นการอภิปรายไม่ไว้วางใจ มีการพยายามกดดันให้นายบรรหารลาออกจากตำแหน่ง โดยให้เหตุผลว่านายบรรหารหมดความชอบธรรมที่จะบริหารประเทศต่อไปแล้ว และจะสนับสนุนให้พลเอกชวลิต ยงใจยุทธขึ้นรับตำแหน่งแทน

การที่พรรคร่วมรัฐบาลต้องการเพียงแค่นายบรรหารลาออกจากตำแหน่ง ไม่ได้ต้องการให้นายบรรหารยุบสภาฯ นั้น เนื่องจากว่ายังไม่ต้องการที่จะไปเลือกตั้งใหม่ ช่วงเวลาทำๆ ของรัฐบาล มีการนำเสนอเนื้อหาในลักษณะของการกดดันตัวนายบรรหาร และความไม่ชัดเจนว่านายบรรหารจะตัดสินใจอย่างไรอยู่เป็นระยะ

นี่อาจจะเป็นเหตุผลที่ทำให้ ลักษณะการดำรงรัฐบาลของหนังสือพิมพ์ในช่วงนั้น จะเน้นไปที่ความขัดแย้ง ความไม่เชื่อมั่น ส่งผลให้เนื้อหาเกี่ยวกับรัฐบาลบรรหารกลายเป็นเรื่องของความไม่เชื่อมั่น ไม่น่าเชื่อถือ และเต็มไปด้วยความขัดแย้ง

รัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ สิ้นสุดอำนาจเนื่องจาก พลเอกชวลิตลาออกจากตำแหน่ง ซึ่งการลาออกจากตำแหน่งนั้น จะทำให้ฝ่ายบริหารคือรัฐบาลเท่านั้นที่หมดวาระไป แต่ฝ่ายนิติบัญญัติคือสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้หมดวาระไปด้วย ซึ่งแตกต่างจากกรณีของนายบรรหาร

จุดที่ต่างกับรัฐบาลบรรหารนี้เอง ที่ทำให้ในช่วงเดือนสุดท้ายของรัฐบาลชวลิต ไม่ค่อยมีความเห็นที่ไม่ลงรอยกันในระหว่างพรรคร่วมรัฐบาลเท่าไรนัก ส่งผลให้เนื้อหาที่ตำหนิรัฐบาลในเชิงความขัดแย้งน้อยกว่ารัฐบาลบรรหารด้วย

อย่างไรก็ตาม ในช่วงปลายของรัฐบาล แม้ว่าพรรคร่วมรัฐบาลไม่ได้กดดันตัวพลเอกชวลิตมากนัก แต่ผู้ที่กดดันตัวนายกรัฐมนตรีในช่วงนั้นคือประชาชน มีการชุมนุมเรียกร้องให้พลเอกชวลิตลาออกจากตำแหน่งหลายครั้ง ในระดับที่รุนแรง และในการขับไล่ นายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นผู้นำรัฐบาลนั้น แน่แน่นอนว่า สิ่งที่ต้องยกม้าย้อยู่บ่อยครั้งประการหนึ่งก็คือ ความเดือดร้อนของประชาชนอันเนื่องมาจากการบริหารประเทศของรัฐบาล

ถ้าหนังสือพิมพ์ทำหน้าที่สะท้อนถึงความคิดเห็นของประชาชน ก็อาจจะเป็นเหตุผลที่ทำให้ ลักษณะการดำเนินรัฐบาลของหนังสือพิมพ์ในช่วงนั้น จะเน้นไปที่ความไม่เชื่อมั่น ไม่เชื่อถือในรัฐบาล และผลงานการบริหารงานของรัฐบาลที่ผิดพลาด ล้มเหลว

รัฐบาลนายชวน หลีกภัย มีลักษณะการสิ้นสุดอำนาจที่แตกต่างไปจากสองรัฐบาลข้างต้น กล่าวคือรัฐบาลชวนอยู่จนสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติครบกำหนดวาระ 4 ปี ทำให้ฝ่ายบริหารหมดอำนาจไปเองโดยอัตโนมัติ มิได้เกิดจากการตัดสินใจใดๆ จากตัวนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี

การที่รัฐบาลไม่ได้หมดวาระไปเนื่องจากปัญหาที่ส่งผลให้ตัวนายกฯต้องตัดสินใจยุบสภา หรือลาออกจากตำแหน่ง น่าจะทำให้ความขัดแย้งในพรรคร่วมรัฐบาลมีน้อยกว่ารัฐบาลบรรหาร และน่าจะทำให้ความไม่เชื่อมั่น ไม่เชื่อถือจากการนำเสนอของหนังสือพิมพ์มีน้อยกว่ารัฐบาลพลเอกชวลิต

อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า แนวโน้มของการนำเสนอเนื้อหาทิศทางลบของแต่ละรัฐบาลไม่ได้แตกต่างกัน นั่นก็หมายความว่า เมื่อรัฐบาลชวนไม่ถูกตำหนิในลักษณะแ่งมุมของความขัดแย้ง หรือความไม่เชื่อมั่นมากนัก ก็แสดงว่า จะต้องถูกตำหนิในหรือสะท้อนข้อเสียในแ่งมุมอื่นๆ แทน ดังที่ปรากฏว่า กรอบที่หนังสือพิมพ์ใช้ในการนำเสนอเนื้อหาของรัฐบาลชวนมากที่สุดคือ นโยบายหรือแนวทางที่ไม่เหมาะสม

อนึ่ง จากการที่รัฐบาลชวนสิ้นสุดอำนาจไปเพราะสภาครบวาระ นอกจากจะทำให้กรอบที่หนังสือพิมพ์ใช้จะแตกต่างไปจากรัฐบาลอื่นแล้ว ยังทำให้ปริมาณเนื้อหาทั้งหมดอันเกี่ยวกับรัฐบาล ในสมัยรัฐบาลชวน ปรากฏน้อยกว่ารัฐบาลอื่นอีกด้วย เนื่องจากทันทีที่รัฐบาลนี้พ้นไป จะมีการเลือกตั้งทั่วประเทศครั้งใหม่ขึ้น เนื้อหาการเมืองที่หนังสือพิมพ์นำเสนอจึงกล่าวถึงรัฐบาลน้อยลงไปโดยปริยาย

2. ช่วงเวลาที่ศึกษา กับวันของการอภิปรายไม่ไว้วางใจ

การอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล เป็นกลไกที่ใช้ในการตรวจสอบรัฐบาลโดยสภาผู้แทนราษฎร เป็นการตั้งคำถาม แสดงความคิดเห็น หรือตั้งข้อสังเกตไปยังรัฐบาล และการทำงานของรัฐบาลว่า มีข้อบกพร่อง ความไม่เหมาะสม และการกระทำทุจริตผิดกฎหมายอย่างไรบ้าง

แน่นอนว่าในช่วงของการอภิปรายไม่ไว้วางใจ เนื้อหาที่นำเสนอผ่านสื่อมวลชนจะต้องปรากฏทิศทางลบมากเป็นพิเศษ โดยลักษณะที่มีโอกาสจะถูกนำเสนอ นั้น มีโอกาสจะเป็นไปได้ทั้งใน 5 คุณลักษณะตามที่ผู้วิจัยศึกษาพบ เนื่องจากทั้ง 5 ประการดังกล่าว ก็คือแ่งมุมที่สภาผู้แทนราษฎรโดยพรรคร่วมฝ่ายค้านถือเอาเป็นหลักในการตรวจสอบรัฐบาลเช่นเดียวกัน

ทั้งนี้ จากช่วงเวลา 3 เดือนที่เลือกศึกษาแต่ละรัฐบาล ซึ่งถือว่าเป็นช่วงปลายรัฐบาลนั้น ปรากฏว่า มีอยู่ 2 รัฐบาล ที่ใน 3 เดือนดังกล่าวมีการอภิปรายไม่ไว้วางใจเกิดขึ้น คือรัฐบาลของ นายบรรหาร ศิลปอาชา และรัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ

โดยที่รัฐบาลบรรหาร ช่วงเวลาที่ศึกษาคือระหว่างวันที่ 27 มิถุนายน – 27 กันยายน 2539 และถูกอภิปรายไม่ไว้วางใจวันที่ 18-20 กันยายน 2539 และรัฐบาลชวลิต ช่วงเวลาที่ศึกษาคือระหว่างวันที่ 6 สิงหาคม – 6 พฤศจิกายน 2540 และถูกอภิปรายไม่ไว้วางใจในวันที่ 24-26 กันยายน 2540 โดยที่ช่วงเวลาที่ศึกษาถึงรัฐบาลชวน ไม่ได้มีการอภิปรายไม่ไว้วางใจเกิดขึ้น

อนึ่ง แม้ว่าจะระบุว่า ในการอภิปรายไม่ไว้วางใจนั้น ฝ่ายค้านมีโอกาสจะนำเสนอข้อเสียของรัฐบาลได้ ทั้ง 5 คุณลักษณะ แต่ในทางปฏิบัติแล้ว แนวโน้มของการอภิปรายไม่ไว้วางใจโดยฝ่ายค้านที่เกิดขึ้นในช่วงที่ศึกษานั้น มักจะเน้นไปที่ ความไม่น่าเชื่อถือของรัฐบาล ปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน และผลงานที่ล้มเหลวผิดพลาด เสียเป็นส่วนใหญ่

ด้วยเหตุผลนี้ อาจจะทำให้หนังสือพิมพ์ใช้กรอบทั้ง 3 ลักษณะ ในการนำเสนอเนื้อหาทิศทางลบต่อรัฐบาลบรรหาร และรัฐบาลชวลิต มากกว่ารัฐบาลชวน

อิทธิพลของกรอบที่มีผลต่อภาพลักษณ์

ตามที่ได้กล่าวถึงในบทที่ 1 และบทที่ 2 ถึงเรื่องของภาพลักษณ์ ว่ามีความสำคัญต่อนักการเมืองเป็นอย่างมาก และเพราะกรอบมีอิทธิพลต่อภาพลักษณ์ นักการเมืองย่อมจะไม่พึงประสงค์

ตัวอย่างที่สำคัญที่ปรากฏในการศึกษาของผู้วิจัยก็คือ การวางกรอบในเรื่องปัญหาเศรษฐกิจของ หนังสือพิมพ์ ในสมัยรัฐบาลชวลิต เมื่อกล่าวถึงปัญหาเศรษฐกิจ หนังสือพิมพ์จะวางกรอบว่าเป็นผลมาจากการ บริหารงานที่ผิดพลาด และยกให้เป็นผลงานที่ล้มเหลวขึ้นสำคัญของรัฐบาล แต่เมื่อต่อมาถึงสมัยรัฐบาลชวน เมื่อจะกล่าวถึงปัญหาเศรษฐกิจ หนังสือพิมพ์จะวางกรอบว่าเป็นเรื่องของนโยบายหรือแนวทางที่ไม่เหมาะสม ไม่สามารถจะแก้ปัญหาได้

การวางกรอบดังกล่าวของหนังสือพิมพ์ ได้ส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ติดอยู่กับรัฐบาลทั้งสองชุดมาตลอดว่า รัฐบาลชวลิตเป็นต้นเหตุของความพังพินาศทางเศรษฐกิจ ส่วนรัฐบาลชวนก็คือรัฐบาลที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้

ความสัมพันธ์ของการวางกรอบ (Framing) กับแนวคิดนายประตูข่าวสาร (Gate Keeper) และการจัดวาระของข่าวสาร (Agenda Setting)

ตามที่ได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 2 ว่า การวางกรอบได้ถูกพิจารณาโดยนักวิชาการทางการสื่อสารมวลชนว่าเป็น “การจัดวาระของข่าวสารลำดับที่สอง” (Second – Level of Agenda Setting) จากการศึกษาถึงกรอบในเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลของผู้วิจัยในครั้งนี้ ได้พบลักษณะของการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ ที่เชื่อมโยงให้เห็นถึงแนวทางดังกล่าว และความเกี่ยวข้องของกรอบ กับแนวคิดนายประตูข่าวสาร (Gate Keeper) โดยสามารถแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของแต่ละแนวคิดได้ ดังต่อไปนี้

แนวคิดเรื่องนายประตูข่าวสาร (Gate Keeper) คือการอธิบายว่า เหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมแต่ละวันนั้นมีอยู่มากมาย แต่มีบางเหตุการณ์เท่านั้น ที่จะถูกนำเสนอทางสื่อมวลชนไปยังผู้รับสาร ทั้งนี้ ก็สืบเนื่องมาจากข้อจำกัดในด้านการนำเสนอต่างๆ เช่นเวลาในการออกอากาศ หรือพื้นที่ในการนำเสนอ เป็นต้น ดังนั้น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดนั้น จำเป็นจะต้องถูกคัดเลือก ว่าเหตุการณ์ใดบ้าง จะได้รับการนำเสนอ และเหตุการณ์ใดบ้าง ที่จะไม่ได้รับการนำเสนอ

สำหรับการจัดวาระของข่าวสาร (Agenda Setting) นั้น กล่าวโดยสรุป ก็คือบทบาทของสื่อมวลชนในการที่จะจัดลำดับความสำคัญของข่าวสารที่ผ่านการคัดเลือกมานำเสนอทั้งหมด โดยสาระสำคัญของแนวคิดนี้ก็คือ การย้ำเนื้อหาในบางประเด็นโดยสื่อมวลชน ซึ่งจะส่งผลให้สาธารณชนเพิ่มขีดความสำคัญต่อเรื่องนั้นมากยิ่งขึ้น

ผลต่อผู้รับสารก็คือ ในขณะที่นายประตูข่าวสารเลือกว่าเรื่องใดควรจะนำเสนอ การจัดวาระจะตัดสินว่าเรื่องไหนมีความสำคัญมากกว่ากัน และเรื่องไหนมีความสำคัญที่สุด เหมือนกับการบอกเราว่าช่วงนี้ให้คิดเกี่ยวกับเรื่องอะไร (what to think) โดยที่กรอบจะบอกเราเพิ่มเติมด้วยว่าในแต่ละเรื่องที่เราคิดนั้น เราควรจะคิดกับมันอย่างไร (how to think about)

ยกตัวอย่างเช่นหนังสือพิมพ์มติชน ประจำวันที่ 18 ตุลาคม 2540 พิจารณาจากข่าวหน้า 1 มีประเด็นข่าวมากมายที่หนังสือพิมพ์มติชนเลือกมานำเสนอในวันนั้น จากเหตุการณ์ที่ทางการเมืองที่เกิดขึ้นมากมาย และหนังสือพิมพ์มติชนได้เลือกมา 3 ประเด็น ขึ้นตอนนี้แสดงให้เห็นถึงบทบาทนายประจักษ์ศิลปาคมของหนังสือพิมพ์มติชน

จากนั้น เราจะเห็นได้ว่า ข่าวทั้งสองประเด็นที่หนังสือพิมพ์มติชนเลือกมานำเสนอในวันนั้น ถูกจัดวางตลอดจนใช้ตัวอักษรในตำแหน่งและขนาดที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ในขณะที่สองข่าวแรก ใช้พาดหัวด้วยตัวอักษรเล็กๆ อยู่กึ่งกลางของหน้า แต่อีกข่าวหนึ่งเป็นพาดหัวใหญ่ที่สุดของวันนั้น ด้วยตัวอักษรที่ใหญ่ที่สุด อันสะท้อนให้เห็นถึงการจัดลำดับความสำคัญของข่าว

โดยข่าวที่เป็นพาดหัวใหญ่ที่สุดของหนังสือพิมพ์มติชนในวันนั้นคือการพาดหัวข่าวว่า “จิว จำวดผีดี เลิกขึ้นภาษีน้ำมัน” สรุปเนื้อหาของข่าวได้ว่า พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ได้ตัดสินใจยกเลิกการขึ้นภาษีน้ำมัน สรุปได้ว่า นี่คือนักข่าวประเด็นหนึ่ง ที่ผ่านประตูข่าวสารเข้ามา และเป็นประเด็นข่าวที่สำคัญที่สุดตามการจัดวางระของหนังสือพิมพ์มติชน

เมื่อเราพิจารณาต่อไป จะพบว่า นอกจากการพาดหัวข่าวจะมีลักษณะการประเมินค่าโดยหนังสือพิมพ์แล้ว ในกรณีนี้ การเลือกแหล่งข่าวถือว่าน่าสนใจมาก นั่นคือ หนังสือพิมพ์มติชนได้ไปสัมภาษณ์ นายสมชาย สุขสวัสดิ์ชื่น หรือ “บุญโตน คนหนุ่ม” และเบ็ด เชิญยิ้ม นายกสมาคมตลกแห่งประเทศไทย ซึ่งความคิดเห็นที่ได้ก็คือ “ให้อยู่คณะผมไม่ไหว เดี่ยวจะทำตลกเกิน” และ “ตลกนั้นหลายคนมักดูถูกอาชีพนี้ว่าต่ำต้อย ขายข่า เป็นพวกไม่มีการศึกษา แต่เมื่อท่านประพุดิตตัวคล้ายเรา ก็ไม่รู้จะหาคำนิยามอันไพเราะคำไหนมาใช้กับรัฐบาลชุดนี้”

การที่หนังสือพิมพ์มติชนเลือกสัมภาษณ์แหล่งข่าวที่เป็นตลกทั้งสองคน แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ในการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์มติชน มีการประเมินค่าเป็นคำโครงไว้แล้ว ว่าการยกเลิกการขึ้นภาษีน้ำมันของพลเอกชวลิตนั้น เป็นเรื่องน่าหัวเราะ ตัวพลเอกชวลิตก็เป็นคนโหดไม่แน่นอน ซึ่งก็คือแสดงความไม่เชื่อมั่นไม่เชื่อถือในตัวนายกรัฐมนตรีคนนี้ และการประเมินค่าในภาษาของพาดหัวข่าว การเลือกแหล่งข่าวที่จะมาสนับสนุนความคิดเห็นดังตัวอย่างที่ยกมา ก็คือการวางกรอบของหนังสือพิมพ์มติชนต่อประเด็นข่าวดังกล่าวนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

หลังจากการศึกษาเกี่ยวกับ “กรอบที่หนังสือพิมพ์ใช้ในการเสนอเนื้อหาทิศทางลบในช่วงปลายรัฐบาล: ศึกษาเปรียบเทียบรัฐบาลบรรหาร รัฐบาลชวลิต และรัฐบาลชวน” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ในการศึกษากรอบที่หนังสือพิมพ์ใช้ในการเสนอเนื้อหาทิศทางลบของรัฐบาลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อาศัยช่วงเวลาการศึกษาเป็นหลัก และศึกษาในภาพกว้าง หากจะมีการศึกษาเพิ่มเติม น่าที่จะมีการพิจารณาเลือกใช้ กรณีตัวอย่าง (Case) ที่เหมือนหรือใกล้เคียงกันมากที่สุดที่เกิดขึ้นในแต่ละรัฐบาล มาศึกษาอย่างละเอียด จะทำให้สามารถอธิบายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
2. ดังที่ได้กล่าวถึงแล้วในบทที่ 2 ว่า กรอบ (Frame) เป็นแนวคิดอันเกี่ยวข้องกับการศึกษาอิทธิพลของสื่อมวลชน และการศึกษาเกี่ยวกับกรอบนั้น จะถูกมองใน 2 ลักษณะคือ กรอบของสื่อ กับกรอบของผู้รับสาร ในการศึกษาวิจัยชิ้นนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะแต่กรอบของสื่อเท่านั้น ดังนั้น เมื่อศึกษาถึงกรอบของสื่อที่มีต่อรัฐบาลแล้ว ก็น่าที่จะมีการศึกษาถึงกรอบของผู้รับสารที่มีต่อรัฐบาลด้วย แล้วนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบว่ามีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันหรือไม่ อย่างไร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กิตติวรรณ ปุ่บบางกระดี่. การวิเคราะห์บทบาทของหนังสือพิมพ์รายวัน ต่อการสร้างภาพลักษณ์ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงปี 2523 – 2539. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาวารสารสนเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- ดรฤณี คำสุข. สัมพันธภาพระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งในช่วงเติมน้ำฝั่งพระจันทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาวารสารสนเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- ถาวร บุญวัฒน์. หลักการหนังสือพิมพ์ กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, 2538.
- ธนาพร อิวสกุล,บรรณาธิการ. ข่าวที่ไม่เป็นข่าว กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน, 2544.
- นาถฤดี จุลประยูร. เปรียบเทียบภาพลักษณ์ของนายกรัฐมนตรีไทยในหน้าหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ในช่วงปี 2531 – 2535. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- พรรณพิมล นาคนาวา. สื่อมวลชนกับสันติภาพ ใน วิชา อุดมฉันท์ (บรรณาธิการ) โลกของสื่อลำดับที่ 4 ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- มัทนา เจริญวงศ์. เนื้อหาการเมืองในหนังสือพิมพ์รายวัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาวารสารสนเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- มุกดาวรรณ ศักดิ์บุญ, อีระเดช เอี่ยมสำราญ และนิคม ชาญวุฒิธรรม, บรรณาธิการ. 5 มีนาคม 2539 วันนักข่าว กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ตะวันออก จำกัด, 2539.
- วิลาสินี พิพิธกุล. ข่าวสิ่งแวดล้อม อย่ำสร้างคามตื่นตัวจนกลายเป็นตื่นกลัว ใน ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์,เมตตา วิวัฒน์นากุล และ ปรีดา อัครจันทโชติ (บรรณาธิการ) จับจ้องมองสื่อ กรุงเทพมหานคร: โครงการสื่อสันติภาพ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- สุทธิชัย หย่น. คนบ้าข่าว. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เนชั่น, 2543.
- สุรชาติ บำรุงสุข. แนวโน้มการเมืองไทย มติชนสุดสัปดาห์ 26 พฤศจิกายน 2539 : 26
- เสถียร เชยประทับ. การสื่อสารทางการเมือง เน้นสังคมประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

เสวี วงษ์มณฑา. การประชาสัมพันธ์เชิงปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : A.N. การพิมพ์, 2540.

เสาวรส รณเกียรติ, บรรณาธิการ. วันนักข่าว 5 มีนาคม 2541 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสาร, 2541.

ภาษาอังกฤษ

Baran, S.J. and Davis, D. Mass Communication Theory Foundation, Ferment, and Future. Wadworth Publishing Company, 1995.

Eko, L. Framing and Priming Effects, in Stone, G., Singletary, M. and Richmond V.P., eds. Clarifying Communication Theories: A Hands-on Approach. Iowa State University Press, 1999.

Entman, R. Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm, Journal of Communication (Autumn 1993).

Entman, R. Framing U.S. Coverage of International News: Contrasts in Narratives of the KAL and Iran Air Incidents, Journal of Communication 41(4), Autumn 1991.

Golan, G. and Wanta, W. Second-Level Agenda Setting in the New Hampshire Primary: A Comparison of Coverage in Three Newspapers and Public Perceptions of Candidates, Journalism & Mass Communication Quarterly 78, 2 (Summer, 2001).

McQuail, D. Mass Communication Theory: An Introduction \ 3rd ed. Thousand Oaks, CA: Sage, 1994.

Scheufele, D. A. Framing as a Theory of Media Effects, Journal of Communication (Winter 1999).

Severin, W. J. and Tankard Jr, J. W., Communication Theories Origin, Methods, and Uses in the Mass Media \ 5th ed.(n.p.): Addison Wesley Longman Inc., 2001

Tuchman, G. Making news New York: Free Press, 1978.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายกระสุน สกุลโพน เกิดเมื่อวันที่ 6 กันยายน 2519 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปีการศึกษา 2539 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2541

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย